

Boec vander wraken

F.A. Snellaert

editie G.H.M. Claassens

bron

Boec vander wraken. In: Instituut voor Nederlandse Lexicologie (samenstelling en redactie), *Cd-rom Middelnederlands*. Sdu Uitgevers/Standaard Uitgeverij, Den Haag/Antwerpen 1998.

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/boen001boec03_01/colofon.php

© 2012 dbnl

Het boec vander wraken.

Prologhe.

- Allen kerstenen menschen /
Die na Gods gratie wenschen /
Gruetic / onnutte knecht /
Van sinne zere plomp ende slecht /
5 Metter gratien van Onsen Here /
Die met Hem duere emmermeere.
Sinte Pauwels seghet / die lerere fijn:
Alle scriften die ghescreven sijn
Sijn tonser leringhen ghescreven /
10 Dat wi dbeste selen leven
Ende dat archste selen vlien
Also wijt ghescreven sien.
Daer om so biddic met trouwen
Hen die dit boec selen scouwen /
15 Dat si studeren met sinne
Die materie diet heeft inne /
Ende daer ane willen leren

- Kennen die vreesse Ons Heren;
 Want / also ons David seyt /
 20 Springt daer wt alle wijsheyt;
 Want die wt Gods vreesen es
 Es wt sire hope / sijts ghewes.
 Ende God soude wreken sonder beyden /
 En dade sine ontfermecheyde;
 25 Want sine wrake sekerlike
 Menegherande es op ertrike /
 Ende comt oec tenen cloppe
 Als men daer minst mict oppe.
 God gheve ons sijn vrese also
 30 Dat wi ewelijc sijn met Hem vroe.
 Dit es dboec van Gods wraken.
 God laet mi wel gheraken /
 So dat mi nieman en begripe der in.
 Nu so hoert hier mijn beghin.

[I]

Vanden yersten wraken Ons Heren. Cap. I.

- 35 IN dien dat ic merke ende scouwe
 In doude Testament ende int nouwe /
 In hystorien ende in corniken /
 Ende in anderen des gheliken /
 Hoe God te meneghen stonden
 40 Ghewroken hevet die sonden /
 Ende noyt ghedoghen en woude
 Dat onrecht langhe staen soude /
 Ende wraect altoes swaerlike /
 Soe ontsie ic mi sekerlike

- 45 Dat God sal wreken donghelike /
 Dat hi heeft bi vele daghen
 Harde guetlike verdraghen /
 Mids sire ontfermecheyt.
 Maer ic duchte sine gherechticheyt
- 50 Hem daer toe sal verwecken saen /
 Dat Hi harde swaerlike sal staen;
 Want die edele gherechtichede /
 Daer alle doghet in houdt stede /
 Es wt ertrike al verdreven /
- 55 Ende hier en es niet anders bleven
 Dan hoverde / ghiercheyt ende nijt.
 Ay / Gods Sone ghebenedijt!
 Laet uwe wrake stille staen /
 Ende en wreect niet also saen.
- 60 Ende hoe God / die altoes leeft /
 Van beghinne ghewroken heeft /
 Dat willic u toenen claer
 Met exemplen hier naer.
 Merct yrst aen Lucifere
- 65 Die vanden inglen was een here /
 Hoene God om sinen overmoet
 Warp inder helscher gloet /
 Daer hi ende sijn gheselschap al
 Ewelijc in quellen sal.
- 70 Merct oec hoe Hi aen Adame wrac
 Dat een ghebot dat hi brac
 Niet aen Adame allene /
 Maer aen alle mensche ghemene /
 Dies noch heden alle daghen
- 75 Alle die werelt mach beclaghen.

- Nu merct noch met sinne
 Van Adaems sone Caymne /
 Die sinen broeder sloech doet
 Van hate ende van nide groet;
 80 Daer om datten God ten selven stonde
 Vermalendyde metten monde /
 Ende seder / als ment bescreven vint /
 Scoten doet sijns selfs kint.
 Nu merct hoe God op eenre stonde
 85 So swaerlijc wrac die sonde /
 Doen Hi den mensche was so gram
 Dat Hi hem allen dleven nam
 Metter deluvien groet /
 Daer si alle in bleven doet.
 90 Sonder si .vijf. behielden dleven /
 Die in die arke henen dreven.
 Nu merct dit voert hier na
 Van Sodoma / van Gomorra /
 Ende andre steden / twaren /
 95 Die al vol liede waren /
 Hoe datse God in eenre stonden
 Versincken dede in haer sonden.
 Nu merct vanden coninc Pharaone /
 Die in Egypten droech crone /
 100 Hoe datten God verdranc
 Ende sijn heere breet ende lanc /
 Om dat hi swaer was / ende fel
 Den kindren van Ysrahel.
 Nu merct voert hoe dat tfolc quam
 105 In die woestine / ende anenam
 Dattet afgode beedde an /

- Ende also ict ghemerken can /
 Moesten daer om sterven dan
 Vele meer dan dusement man.
 110 Nu so merct noch hier bi
 Vanden goeden man Hely /
 Om dat hi niet te tide
 Sine kindre en castide
 Doen si quaet hadden ghedaen /
 115 Brac hi daer na den hals saen.
 Nu merct Saule den coninc /
 Hoe wel dat hem in hant ghinc /
 Ende hoe dat hi die viande versloech
 Die wile dat hi Gode aendroech
 120 Die victorie ende die eere;
 Ende doe hijs en dede niet mere /
 Wert hi ghedoedt iammerlike /
 Ende David ghewan sijn rike.
 Nu merct vanden coninc David /
 125 Om dat hi op enen tijt
 Sinen ridder dede nemen dlijf /
 Om dat hi hebben woude sijn wijf /
 Doen soude Onse Here al te hant
 Gheplaghet hebben al sijn lant;
 130 Maer sijn berou was sulc der af
 Dat hem God al vergaf;
 Doch die yrste vrocht verdarf
 Die hi ane die vrouwe verwarf.
 Merct van Alexandren mere /
 135 Die van enen maten lanshere
 Coninc wert gheweldechlike
 Van al desen ertrike /

- Daere hi .xij. jaer om vacht;
 Ende als hijt al toe hadde bracht /
 140 So inde hi iammerlijc sijn leven;
 Want hi wert met fenine vergheven
 Vanden ghenen in dat lest
 Die hi betroude alder best.
 Dus so wrac Onse Here daer
 145 Meneghe scade ende groten vaer /
 Ende daer toe menech mans slacht
 Die hi in ertrike hadde ghewracht.
 Aldus so quam na ghelike
 Gods wrake altoes striken.

Hoe een tyran die Joden dwanc onvermids hare quaetheyt. C. II.

- 150 Dit merct noch meer saken
 Van Gods Ons Heren wraken
 Op dat joedscap wtvercoren /
 Daer Cristus af woude sijn gheboren:
 Dien God gaf so groet voerdeel
 155 Ghinghen Hem dicke af al geheel /
 Ende stonden seldom / dat es waer /
 Tenden een .XL. iaer
 Sine lieten wet ende ghebode /
 Ende hanteerden afgode.
 160 Ende doen liet God comen dan
 Enen mechtighen tyran /
 Die versloecht hier ende gheyns
 Ende setten op hen swaren tseyns /
 Ia also dicke alst hem ghesiede;

- 165 Want het waren harde liede /
 Ende haren God niet wel ghetrouwe /
 Alsic inder Bybelen scouwe.
 Ende als si hen dan bedochten /
 Ende si niet voerder en mochten
- 170 Ende haer wet weder namen an /
 Halp hen God uter noet dan /
 Ende settese weder daer si yrst waren.
 Nochtan int leste / te waren /
 Bracht daer toe haer felheyt groet
- 175 Dat hi bleef aent cruce doet /
 Den welken God / God weyt /
 Hare vaders hadden voerseyt
 Dusent jaer te voren
 Eer Hi werden soude gheboren
- 180 Van eenre maget / ons te troesten /
 Om die menscheyt te verloesten /
 Alsi noch wel van desen
 Dagelijx in hare boeken lesen;
 Maer haer herte es so van binnen
- 185 Versteint dat sijns niet en kennen.

***Hoe God sijns selfs doet wrac, ende hoe prelaten ende papen leven
 souden. C. III.***

- NU merct hoe God Onse Here /
 Die gheloeft si emmermeer /
 Sijns selfs doet wrac /
 Die hi nochtan vertrac
- 190 Meer dan .XL. iaer

- Eer hi wrac so swaer /
 Alsic u nu sal vertien /
 Omdat Hi gherne hadde ghesien
 Dat si hadden met allen
 195 Te penitentien ghevallen.
 Ende doen Hi sach dat niet en bestoet /
 Ende bleven in haer hertheyt groet /
 So heeft hi daer toe verwect dan
 Enen hoghen / mechteghen man
 200 In eenre stat / dat ic las
 Dat hi coninc van Spaengen was /
 Ende gheheten was Vespasyanus.
 Hi ende sijn sone Chytus
 Belaghen teenre somme
 205 Die heylighe stat alomme /
 Ende alle die Ioden daer omtrent
 Waren in die stat gherent
 Hen te onthouden daer /
 Daer men voer lach drie jaer /
 210 Ende oec meer in mijn versinnen.
 Daer was so groet hongher binnen
 Dat si meest van hongher storven
 Ende van armoeden bedorven /
 Ia so groet hongher / verstaet dat /
 215 Dat die moeder haer kint at.
 Int leste wart die stat ghewonnen /
 Also dat die Ioden ronnen
 In Salomoens tempel doer den vaer
 Om hen te onthouden daer.
 220 Vespasiaen trac den tempel toe /
 Ende versloech so vele Ioden doe

- Dat die perde ghinghen int bloet
 Verre boven haren voet.
 Ende vanden Ioden die men daer vinc
- 225 Gafmen .XXX. om enen penninc /
 Ghelijc dat si Cristum sochten
 Ende om .XXX. penninghe cochten.
 Dus can God met gheliken
 Sijn vonnesse laten striken.
- 230 Hier op soude dat paepscap mecken /
 Ende wijsheyt voer doghen trecken /
 Hoe God die wrake sire doet swaer
 Verlingde wel .XLII. iaer.
 Die dan so swaer worpen haren ban /
- 235 Om ene cleyne mesdaet nochtan
 Setten si die siele al te hant
 Inder hellen ewighen brant /
 Ia dicke oec om niet /
 Als men daghelijx wel siet.
- 240 Sine houden niet wel tghebot
 Dat hem gheboet Onse Here God.
 "Leert / spreect Hi / aen mi
 Dat ic saechtmoedech si."
 Noch spreect Cristus van desen:
- 245 "Ghi sult goedertieren wesen
 Ghelijc uwen Vader / die es
 Inden hemel /" sijts gewes.
 Noch sprac Cristus: "Daer staet ghescreven:
 ""Dune salt .vij. werf niet vergheven /
- 250 Maer .vij. werven .lxx. werven."
 Ic duchte papen bederven
 Meneghe siele / voer waer gheseyt /

- Met hare ombescedenheyt.
 Noch hoertmen Cristum spreken:
 255 "Ghef mi die wrake / ic salt wreken."
 Noch so seghet Hi / dat verstaet:
 "Eest dat u yemant slaet
 Aen deen kennebacke / soe
 Biedt hem dander daer toe;
 260 Ende nemt men u een cleet /
 So biedt dat ander ghereet."
 Lieve kinder / also men leest /
 Spreect God dit ten papen meest /
 Sine souden wreken noch scelden /
 265 Noch oec arch met arghe ghelden;
 Maer een licht souden si sijn
 Dat gheven soude sinen schijn
 Opt leke volc / telker steden /
 Met dogheden ende met oetmoedecheden /
 270 Met verdraghen ende met caritaten /
 Dat soude hem ende den volke baten.
 Also dat kint / alsic versta /
 Des vader werken volghet na /
 Also voghen lantsheren na dien
 275 Dat si ane die prelaten sien /
 Ende also volghet na dat diet /
 Alsoet ane die heren siet.
 Also spruyt ter groter ombaten
 Darcheyt uten prelaten /
 280 Ende sonderlinghe / des sijt vroet /
 Ghierecheyt ende overmoet;
 Want waren si gherechtich ende fijn /

- Tfolc souds al te beter sijn.
 Daer die herde doelt / seght men voer waer
 285 Dat die scape dolen daer.
 Noch so seghet die Gods Sone fijn
 Metten heylighen monde sijn:
 "Ic kenne mijn scape ende si
 Kennen oec weder mi."
 290 Noch singet die Kerke / sonder waen:
 "Die goede Herde es op ghestaen
 Die sine siele / dat ghijt wet /
 Voer sijn scape heeft gheset."
 Lieve kindre / wat sals ghewerden?
 295 Prelaten dat sijn Gods herden /
 Ende oec die prochie papen /
 Ende tfolc dat sijn haer scape.
 Also die herde sorghe draghen /
 Beyde bi nachte ende bi daghe /
 300 Om haer scape te bewarene al
 Voer wolve ende voer ongheval /
 Also souden telker stede
 Prelate ende cureyte mede
 Gode bidden / vroech ende spade /
 305 Dat Hi den volke sine ghenade
 Ende sine gratie moeste gheven
 Te comen in dat eweghe leven.
 Daer sijn si in allen stonden
 Van rechter scout toe ghebonden.
 310 Ach / hier wt eest al ghegaen!
 Men siet tpaepschap nu meer staen
 Naer grote hope van ghelde
 Ende na perde van sconen telde /

- Dan na sfolx salichede.
 315 Cristus ende Peter mede /
 Ende die ghene die na hem waren
 Wel in .iiij^c. iaren /
 En reden noyt op perde /
 Maer si ghinghen op die erde /
 320 Ende versochten stede ende steden
 Om der menschen salicheden /
 Ende leerden den volke voert
 Des heylighen Cristus woert /
 Ende wijsden den volke claelike
 325 Den salighen wech te hemelrike /
 Beyde met leringhen ende met werken.
 Sine laghen niet in de kerken /
 In kasteelen no in borghen
 Vroech no spade gheborghen /
 330 Daerse nieman spreken en mochte
 Dan die ghene die daer wasdom brochte.

Hoe die prelaten ende papen staen na der werelt goet. C. IV.

- Int beghin der heyligher Kerken /
 Also als wijt bescreven merken /
 En hadden die papen hier no gheins
 335 Lant / renten / erde no cheins.
 Sine hadden niet te levne af
 Meer dan men hem om Gode gaf /
 Om dat si Gods woerde leerden
 Daer si die sondaren met bekeerden /
 340 Tote dat keyser Constantijn
 Ende Helena / die moeder sijn /

- Der kerken orloven wouden
 Dat si proper houden soudē.
 Sint hebben si hen bewest
 345 Oest / zuyt / noert ende west /
 Dat terdendeel van ertrike
 Hem toe hoert rivelike.
 Ende wet dat si daer na poghen
 Hoe sijt al ghecighen moghen.
 350 Ende gheedt dus voert / sonder wanc
 Si hebbent al / breet ende lanc;
 Want si der werelt heerscapien
 Trecken te hare partyen.
 Ia / sal ic die waerheyt lesen /
 355 Si selen saen willen wesen
 Paeus ende Keyser / hoe dat gaet /
 Eest datment niet en wederstaet /
 Ende selen dat keyserlike recht
 Ende dat Roemsche rijke echt
 360 Na haer saken / na haer ghevoech:
 Ghebrekes yet / dats hem leet gnoech.
 Ende eest dat voert aldus gheyt /
 Dat doet der leker simpelheyt /
 Die niet en weten noch en versien
 365 Watter namaels af mocht ghescien.
 Maer so wanneer dat ghesciet
 So salmen so groet verdriet
 Ende jammer sien in ertrike
 Dat noyt en was dies gelike /
 370 Also alsic u hier naer
 Segghen sal int openbaer.

Vanden Paeus ende vanden Keyser. C. V.

HEt was een cardinale hier te voren
 Die wi Iacob noemen horen /
 Vander Colunpnen / alsic las /
 375 Bi den paeus Bonifatius was /
 Soude messe doen als hi dede
 Te Viterven in die stede.
 Daer vant hi enen mesboec doe
 Die spaeus capellen hoerde toe /
 380 Ende als hi quam toten stede
 Daer hi messe in dede /
 Daer die kerke doet ghebede
 Voer paeuse ende voer keyser mede /
 Ende voer dat heylighe kerstehede /
 385 Also als es die sede /
 Ende als men in andren boeken pliet /
 En vant hi daer den keyser niet.
 In wonder wart hi doen ghekeert
 Die goede man / ende te barenteert /
 390 Dat hi skeysers memorie daer
 Niet en vant alse elwaer.
 Hine conste niet gheweten
 Oft die scriver hadde vergheten /
 Ende oft al willens ghedaen was.
 395 In groten wonder was hi das.
 Doen die goede man dat had vonden /
 Peynsde hi dus ten selven stonden
 Dat doude joedsche paepscap

- Vergaen soude / ende werden slap
400 Om hare sonden ende tonder ghedaen /
Ende een nuwe paepscap opstaen.
Doen si wroeghden Onsen Here /
Riepen si lude ende sere
Voer Pylatus dese dinc:
405 "Wine hebben andren coninc
Dan den keyser allene."
Dat riep tpaepscap ghemene;
Want dat heerscap was met allen
Tier tijt den joden ontfallen.
410 "Ach / duchte die goede man doe /
Die tijt sal comen toe
Dat dechterste paepscap segghen sal:
"Wine hebben coninc / groet no smal /
Dan den paeus onsen here!
415 Aylacen / wat groter zere
Ende wat jammerliker wraken
Sal dan der clergien naken /
Alsijt daer toe hebben bracht
Dat die keyser es sonder macht!
420 Dan sal ertrike na desen
Staen in wel groter vresen /
Dat noyt sulc jammer vore dien
Onder djoetscap en wart ghesien
Als sijn sal in kerstenhede
425 Om des paepscaps ghierechede.
Des paeus macht ende sinen ban
Selen luttel helpen dan /
Alse die macht vanden zwerde
Ghejaghet es hare veerde /

430 Ende die clergie wilt ghemene
 Ertrike berechten allene /
 Ende die keyserlike moghenthede
 Werpen wt hare steden.

***Hoe des paeus macht ende des keyzers macht niet ghesceden en selen
 sijn. C. VI.***

PApen / leke ende clerken /
 435 Dese sijn alle Gods ghewerken /
 Ende die God alder liefste heeft
 Dats die minst in sonden leeft;
 Die hi in sine minne meest vint
 Wet dat hi dien meest mint /
 440 Niet den ghenen / dat ghijt wet /
 Die inder meester eeren set.
 Die God die den hemel sciep /
 Sciep mede dese werelt diep;
 Ende die de sonne sciep / dat wet /
 445 Sciep oec die mane daer met;
 Ende die oec sciep den man /
 Sciep dat wijf mede dan;
 Ende die den hoechsten sciep daer toe /
 Sciep den nedersten oec also.
 450 Aldus heeft na sijn ghehinc
 Een God ghescapen alle dinc /
 Ende hine versmaedt gheen van desen;
 Want si alle sijn creatures wesen.
 Cristus ons .ij. zwerde liet /
 455 Doen Hi van ertrike sciet;
 Deen es in spaeus macht /

- Dander in skeysers gehacht /
 Ende dese .ij. en moghen niet
 Ghesceden sijn / wats ghesciet;
 460 Want als dese .ij. discorderen /
 Mach haer die kerke wel ververen.
 Die Roemsche aer en mach niet
 Met enen vloghel vlieghen yet /
 Noch Peters sceppelken / sonder waen /
 465 En mach oec niet rechte gaen
 Met enen rieme sonder mee
 In dese felle welde zee /
 Daer so meneghe grote vlaghe
 In porret ende ruert alle daghe /
 470 Daer noch een rieme wel toe hoert /
 Sal dat sceppelken rechte voert.
 Daerom sijn si qualike bedacht
 Die skeysers swert ende sijn macht
 Onder voete willen bringhen;
 475 Want die Kerke en conste bedwinghen
 Metten banne hare viande
 Die sitten in meneghen lande;
 Want skeysers swert / des sijt gewes /
 Der heyligher Kerken kimpe es
 480 Ieghen Heydene ende Saresine
 Ende jeghen quade kerstine /
 Die samen souden plechten
 Ende die heylighe Kerke anevachten /
 Die luttel souden gheven dan
 485 Om der Roemscher Kerken ban.

Hoe God den keyser gheert heeft. C. VII.

DOen die Gods Sone van hemelrike
 Mensche quam in ertrike /
 Eerde die Here goedertieren
 Troemsche rike in vele manieren;
 490 Dier Hi .ij. toende / alsic vernam:
 Dierste als Hi op ertrike quam /
 Ende dander doen Hi henen keerde /
 Daer Hi trike sere met eerde.
 Dierste dat Hi met Hem brachte /
 495 Mids sire godliker crachte /
 In elc lant / in elke stede /
 Dat was pays / raste ende vrede;
 Want en was in sire gheboert
 Nerghens orloghe no discoert /
 500 Daer Hi met bewijsde claer
 Dat Hi smenschen raste waer /
 Ende dat raste en ware ghene
 Anders dan in Hem allene.
 Dander ere die Hi dede
 505 In sire comst den keyser mede /
 Dat was dat Hi also saen
 Skeysers cheynse dede onderdaen;
 Want elc mensche / inder werelt wijt /
 Moeste den keyser ter selver tijt
 510 Cheyns gheven / ende in desen
 Woude Hi oec onderdaen wesen.
 Ende doen Hi henen soude keren /

- Woude Hi oec den keyser eren
 In .ij. manieren / alse ghi
 515 Nu horen segghen moghet mi.
 Daer Cristus stont in vierscaren /
 Sprac hem Pylatus aen dare:
 "En wetti niet dat ic macht heb u
 Te crucen op dat ic wille nu /
 520 Ende dat ic u oec mach laten gaen?"
 Onse Here antwerde saen:
 "Dune hads gheen macht in mi
 En waert van boven niet verleent di."
 Dats van God ende oec van
 525 Den keyser / van wies wegghen dan
 Pylatus daer als rechter sat
 In des keyzers dinghestat.
 Dats deen poent van desen tween.
 Nu hoert hier noch een.
 530 Doen die apostelen spraken / twaren /
 Dat daer .ij. swerde waren /
 Antwerde Cristus openbaer
 Dat daer mede gnoech waer:
 Daer ghenoech es daer en ghebreect niet.
 535 Dit bedieden hier af besiet.
 Soe toende God metten monde sijn
 Dat .ij. regemente souden sijn:
 Deen gheet inder gheestelichey /
 Dats dat ane die ziele ghey /
 540 Dat behoret den paeusen toe.
 Dander zwert / ic lese soe /
 Gheet aen goet / aen lijf / aen lede /

Ende hoert toe der werlichede
 Dat so steet in skeysers macht.
 545 Dus so heeft God selve gehacht /
 Ende gheordineert al.
 Siet wie dit breken sal:
 Wie dat nedert dese moghentheyt /
 Wet dat hi Cristum wederseyt;
 550 Want God sprac selve hier ave
 Datmen den keyser tsine gave /
 Ende Gode tsine oec mede.
 Dit es seker waerhede.

Vanden ghenen die den roemschen rijk contrarie sijn. C. VIII.

ALle die ghene die wederspraken
 555 Troemsche rijk ende achterstaken /
 Wet dat doer waerheyt fijn
 Dat si Antkerst worden sijn.
 Ghelijc dat Ian / Cristus doper /
 Was Ihesus Cristus voerloper /
 560 Ende oec ander propheten
 Die sijn comst daden weten /
 Also es / na die ghelijcke /
 Antkerst bode die dat rijcke
 Breken wilt ende achterkeert /
 565 Alsoet hem die duvel leert.
 Ende nieman en langhe daer na
 Dat roemsche rike te nieute ga;
 Want seker als men dat vint

- So es kerstenheyt ghescint;
 570 Want die Kerke sal gaen tonder.
 Dan salmen sien dmeeste wonder
 Ende dmeeste jammer dat vore dien
 Op ertrike ye wart ghesien.
 Dan sal hoverde ende ghiercheyt /
 575 Die inder prelaten hove leyt
 Ende elder oec in ertrike /
 Ghewroken werden sekerlike /
 Mids des duvels sone / Antkerste /
 Die den Gods Sone / Ihesum Kerste /
 580 Al contrarie dan sal wesen /
 Also wi in vele boeken lesen.
 Ende sijt des seker ende gewes
 Dat die tijt niet verre en es /
 Alse prelaten /lansheren
 585 Dat Roemsche rike willen verkeren.
 Die Vrancsche coninghe langen tijt
 Hebben ghedraghen groten nijt
 Op die keyserlike ere /
 Om dat si benijdden zere
 590 Dat yemen soude op ertrike
 Boven hem sijn of haers ghelike.
 Wie sach ye des ghelike /
 Als van Beyeren Lodewijc /
 Die so eerlijc ende so scone
 595 Quam toter keyserlike crone /
 Ende berouwenesse had ontfaen
 Van dien dat hi had mesdaen
 Ieghen den stoel van Romen /
 Ende te ghenaden woude comen /

- 600 Dat hem die paeus voersloet
 Onser moeder der kerken goet /
 Die sculdech es open te stane
 Elken sondare te ontfane
 Also dicke alse hijs beghert?
 605 Want dat es Gode herde wert;
 Want God ende al sijn hemelrijc
 Verbliden dan ghemeynlike
 Vanden sondare die hem bekeert /
 Also ons Cristus selve leert.

***Een plaghe op Babylonien, op Cartago ende op den coninc Alexander.
 C. IX.***

- 610 Die hoverde ende dien overmoet /
 Die wilen in Babylonien stoet /
 Warp God te male onder voet
 Op enen tijt alst Hem dochte goet /
 Mids van Persen coninc Cyrus;
 615 Want God onst hem wel aldus.
 Die grote stat van Cartago /
 Die onder haer hadde also
 Aldat lant van Affrike /
 Dat es terdendeel van ertrike /
 620 Struweerden in eenre stont
 Die Romeyne al inden gront.
 Die Romeyne oec menechwerven
 Hebben gheweest opt bederven
 Van vianden / die hem daden
 625 Vele vernoys ende groten scade /

Om die overmoet die si dreven /
 Als men wel vint bescreven /
 Die nochtan / te waren
 Thoeft van al ertrike waren /
 630 Ende die nu sijn met allen
 So neder nu ghevallen
 Datmen luttel op hem acht.
 Dus can werken die Gods cracht /
 Daer ieghen / dats sonder waen /
 635 Ghene moghentheynt mach staen.
 Alexander / die tyran /
 Die alder werelt verwan /
 Dien God in sinen daghen
 Gheset hadde tere plaghen
 640 Ende tere gheesselen jammerlijc
 Over die sonden van ertrike;
 Ende doen hi peynsde ende dochte
 Dat hijt van hem selven vermochte
 Ende hem niet en liet ghenoeghen /
 645 En woudt God niet meere ghedoghen /
 So dat hi doen wart vergheven
 Ende verloes jammerlijc sijn leven.
 Aldus haestich ende dus hart
 Was God eer Hi mensche wart;
 650 Maer sint dat Hi die menscheyt kinde
 Ende God die menscheyt minde /
 En heeft Hi so haestelike
 Niet ghewroken op ertrike.
 Maer al beydt Hi / hine verlet niet;
 655 Want men dat ghescreven siet

- Dat beyden en es gheen verlaet.
 Gods wrake / dat verstaet /
 Comt onversien ende onverhoedt /
 Ia alsment minst moedt /
- 660 Ende dat oec nieman soude gomen
 Dat sulke wrake soude comen;
 Keyser / coninghe ende lansheren /
 Die den heylighen wilen ere
 Daden met tormenten groet
- 665 Sterven alle quader doet.
 Gods wraken sijn menegherande;
 Som met watre ende som met brande /
 Som met swerden / som met scanden
 Die menechsens comen te handen /
- 670 Som met siecheden / som met scaden.
 In mochte niet gheraden
 In hoe menegher saken
 God can thonen sine wraken /
 Al ghepast met gherechticheyt /
- 675 Na dat die sonde groet geleyt.
 Maer die haer sonden aren /
 Hebben seker wel ghevaren /
 Want si wert cort gheint.
 Maer die wrake diemen ghinder vint /
- 680 Die moet dueren emmermeer
 In groten rouwe / in langhen zere.

***Dat die van Lemborch te Woeronc bleven ende vele heren te Cortrijc.
 C. X.***

NU merct voert die hoghe gheslachte
 Van Lemborch / van so groter machte /

- Diet al hadden in haer bedwanc
 685 Tusschen der Masen ende den Rijn lanc /
 Die soe groet van moede waren
 Dat si nieman en wouden sparen /
 Hoese God met sire wraken scarp
 Te Woeronc al ter neder warp /
 690 Ia in midden haers selfs lant /
 Mids den hertoghe van Brabant /
 Wien si met crachte wouden
 Sinen roep voerhouden /
 Dien hi wettelijc / sonder waen /
 695 Op dlant van Limborch had ghedaen.
 Aldus so moet al onghelijc
 Int leste vallen inden slijc.
 Ghi moghet oec merken des ghelike
 Dat voermaels vore Cortrike /
 700 Daer die beste van Vrankelant /
 Van Artoys ende van Brabant /
 Ende daer toe van andren landen
 Doet bleven in groter scanden /
 Onghevalligijc / des sijt vroet /
 705 Vore ene cleyne ghemeynte te voet;
 Ghelijc als men vincken vaet
 Daer men dat net over slaet /
 Doen sijs minst in hoeden waren.

Van plaghen die op vele lansheren ghevallen sijn. C. XI.

GHi moghet oec sien ende merken
 Wat God in Vlaenderen can werken /

- Daer si / des es lanc leden /
 Tfoerdeel hebben ghestreden /
 Ende daer si oec haren here
 715 Verjaghet hebben tsire onnere /
 Om dat hi niet en dede
 Also behoerde tsire heerhede /
 Ghelijc dat inden ouden daghen
 Sijn vordren te doen plaghen /
 720 Die de beste riddren waren
 Diemen yegherinc vant / te waren /
 Beyde van daden ende van handen /
 Die si toenden in vremden landen
 Beyde over zee ende elder mede.
 725 Ende om dat dese des niet en dede /
 Noch en hilt sine vorwerde
 In sijn hof no inder werden /
 Ende en plach gheens heren voere /
 So wart dare doen in roeren
 730 Die ghemeente / also dat hi
 Uten lande vloe daer bi.
 Doen die gemeente wart gheware
 Dat si buten bedwanghe waren
 Ende en ghenen here ontsaghen /
 735 Ghinghen si elc andren jaghen
 Ende vermorden ende verraden /
 Ende die quade eede die si daden /
 Ende noch doen daghelike /
 Daer om dat God van hemelrike
 740 Sine wrake sint alle daghe
 Onder hen met doetslaghe /

- Die elc op andren hanteert /
 Ende sine weten niet wat hen deert /
 Anders dant Gods wrake es.
- 745 Des sijt seker ende gewes.
 Vormael's doen daer int lant saten
 Mechteghe liede utermaten /
 Alse ridders ende knapen menegherande
 Die daer saten inden landen /
- 750 Verdructen si die mate also
 Dat sijs dicke waren onvroe.
 Hadde yeman vanden gheburen /
 Hoe zeer dat hen wert te sueren /
 Een vet scaep ofte een swijn /
- 755 Dat moeste mijns heren sijn.
 Alse dwijfken boter sloech /
 So waest vrouwen gevoech;
 Ia / waest kieken ofte gans /
 Dat moeste aen mire vrouwen dans.
- 760 Dus sat dat volxken daer
 Sere verladen menech jaer
 Onder die mechteghe heren.
 Ende doen God dit woude keren /
 Ghewan dat volxken enen moet
- 765 Dat die fortse wederstoet /
 Ende hebben daer also verjaghet
 Dedele liede ende verjaghet /
 Datter daer luttel es bleven.
 Aldus can Onse Here gheven
- 770 Sine wrake na ghelike
 Hier ende daer in ertrike.
 Nu merct van Edewarde van Inglant /

- Die dander es also ghenant /
 Die den goeden grave van Erfort
 775 Ende van Lanckastre also voert
 Beyde gader ontliven dede /
 Ende al om hare wetlichede /
 Om dat hem elc blameerde
 Donrecht dat hi hanteerde /
 780 Ende sinen wive was so hart
 Dat si voer te Vrancrije wert
 Te Karlen / haren broeder
 Beyde van vader ende van moeder.
 Doen si daer ghene hulpe en vant /
 785 Keerde si weder in Inghelant
 Met cleynre macht / si u becant /
 Ende wan also dat grote lant /
 Waest den coninc lief of leet /
 Ende dede den coninc vaen ghereet
 790 Ende sterven jammerliker doet.
 Nu merct ghi heren / cleyn ende groet /
 Hoe dat wreect God Onse Here /
 Ia so datmen nemmermeer
 Ghepeynst soude hebben van dien
 795 Dat sulke wrake mochte gescien
 Dore God. Ghi heren / bedenct u des /
 Dat een here boven u es /
 Sonder wies hulde ghine moghet niet
 Staende bliven also als yet.
 800 Merct den hertoghe van Brabant /
 Die te Woeronc vacht metter hant /
 Daer hijt verwan met groter eren /
 Ende was een here der heren /

- Ende meneghen groten tornoy verwan /
 805 Ende starc was ende hart; nochtan
 Bleef hi doet van eenre wonden
 Ten Baren / teenre tafelronden /
 Doen hi te sinen besten was /
 Ende hi minst vermoede das.
 810 Aldus als God wilde dat /
 Was saen ghebroken dat rat.
 Dese hertoghe / dese grote here /
 Stont so zere na die ere
 In tornoy / in tafelronden /
 815 Dat hem ghebrac te menegher stonden
 Aen sijn renten / so dat hi dede
 Op sine liede setten bede
 Ende moeste hebben hare haven /
 Daer si hem meneghen vloec om gaven.
 820 Ende jeghen ghemeynen vloec en can
 Hem onthouden wijf noch man.
 Merct van Philips van Vrancrike /
 Die gebuer no oec ghelike
 Hebben en woude in ertrike /
 825 Hoe utermaten misselike
 Hem ghesciede grote scande /
 Ia in midden sinen lande /
 Daer een coninc van over zee quam /
 Die den hertoghe van Brabant nam
 830 Te sire hulpen / ende trac te hant
 Int beste van Philips lant /
 Ia met ghewapenden handen /
 Beyde met roven ende met branden /
 Van castele van Camersijs voert

- 835 Tote bi Sinte Quentens der poert;
 Ende also voert bi Louwen /
 Daer men anders niet en mocht scouwen
 Dan manslacht / brant ende roec groet /
 Die Philipse vloech over thoet.
- 840 Dus laghen si daer met ghewoude /
 Tote dat des winters coude
 Met crachte keren dede
 Elken tot sire stede.
 Hier ane mocti wel merken
- 845 Dwonder dat God can werken /
 Na gheliken dinghen alse ghi
 Moghet horen segghen mi.
 Niet langhe vore dat dit was
 Hadde Philips ghehuert / sijt seker das /
 .XVI. grote lantsheren /
 Om dat si souden onteeren
 Den edelen hertoghe van Brabant /
 Ende hem afwinnen sijn lant /
 Daer elc van hem toe dede
- 855 Algader sine moghenthede /
 Des die hertoghe wel ontstoet
 Met groter eren / des sijt vroet.
 Nochtan hielden si dlant besloten
 .IX. maende / met groten stoten
- 860 Ende met meneghen pongijse groet /
 Dat hem nochtan niet en bescoet.
 Aldus / voer waer ghesproken /
 Wart die hertoghe daer ghewroken

- Over Philipse met ghelike /
 865 Alse gherechticheden can striken;
 Want die hertoghe onstoet met eren /
 Ende Philips bleef inder onneren /
 Die den hertoghe sonder sijn scout
 Verderven woude met ghewout.
- 870 Merct hoe die grave van Hollant /
 Dander Willem / also ghenant /
 Die noch jonc was van daghen /
 Vanden Vriesen wart verslaghen /
 Daer scade ende jammer mede
- 875 Aen lach der kerstenhede;
 Want hadde hi moghen leven /
 Hi soude dat hebben opghegeven
 Vanden wapen die ere /
 Die nu es ghenedert sere.
- 880 Nieman en salt in arghe keren
 Dat ic tghebrec deser heren
 Aldus vermane te deser stat;
 Want seker ic doet om dat
 Die heren selen van dien
- 885 Gods wrake te mere ontsien;
 Want God / voer waer ghesproken /
 Laet gheen dinc onghewroken /
 Ende so hogher es die man
 Soet God starker wreken can.
- 890 Willem / dese grote here /
 Mesgreep hem selven harde sere /
 Dat hi enen priester doet slaen
 Dede / die hem niet en had mesdaen /
 Die wt sire kerken quam ghegaen

- 895 Want men dede hem verstaen
 Datmen daer buten woude spreken:
 Doen wart hi daer doet ghesteken.
 Oec so dede hi groot onrecht
 Der goeder stat van Utrecht /
- 900 Daer hi vore viel met machte /
 Ende verderven woude met crachte /
 Daer hi af moeste keren
 Met scanden ende met onneren.
 Hier ane so moghedi verstaen
- 905 Hoe Gods wrake can omgaen.
 En es gheen here sekerlike
 Also mechtich op ertrike /
 Hine heeft boven hem enen here /
 Die hem nemen mach sijn ere /
- 910 Siele / lijf / lant ende goet.
 Die dit ontsien / si sijn vroet.

Vander stat regement ende van ghemeynen goede. C. XII.

- Die een stat sal regeren wel
 En selen ghierich wesen no fel;
 Want die ghierighe ende die felle mede
- 915 En berechten noyt wel stede;
 Maer / als ons een wijs man leert /
 Hebben si meneghe stat onteert;
 Want die ghierighe / wats ghesciet /
 Es altoes wt om sijn gheniet.
- 920 Daer die rechtere van ere stede
 Onwettich es ende die scepene mede /
 Dats also een wout / des gheloeft /

- Daer men die liede in beroeft;
 Ende sulke stede so sal
- 925 Elc goet mensche scuwen over al.
 Nu seghet ons ende maect ons vroet /
 Ghemeyn goet es godlijc ende goet.
 Also kerkelijc goet / sijt gewes /
 Vrijer dan werlijc goet es /
- 930 Also es ghemeyn goet vrijer dan
 Tgoet dat toehoert enen man;
 Ende wiet anders keert ende leyt
 Dan in ghemeyn orberlijcheyt /
 Doet also quaet / des sijt vroet /
- 935 Also ofte hi stale der kerken goet.
 Ende des goets aldermeest es
 In kerkeliken steden / des sijt gewes;
 Want daer es die ghemeente groet
 Die dicke heeft hulpen noet
- 940 Van vele dinghen / wet wel dat /
 Die toe behoren eenre goeder stat.
 Daer om setmer toe / te waren /
 Rike liede diese bewaren /
 Ende van breken niet en selen
- 945 Tghemeyn goet gripen of stelen /
 Ende die dat qualike bekeren
 Sijn wel weert groter onneren /
 Ende dicke hebben si oec scande groet /
 Of hare kindre selen bidden broet.
- 950 Die Romeyne / wilen ere /
 Pogheden daer na harde zere /
 Dat si ghemeyn orber souden
 Sterken ende menechfouden /

- Ende daer vore setten si haer lijf /
 955 Kindre / maghe / man ende wijf /
 Ende daer met waerlike
 So wonnen si al ertrike.
 Wie dat om sijns selfs gheniet
 Tghemeyn orber achterliet /
 960 Daer men ter waerheyt ondervant /
 Si bleven ewelijc ghescant.
 Sypio die Affrikaen /
 Die den Romeynen onderdaen
 Dlant van Affrike hadde ghemaect /
 965 Daer hi dicke om hadde ghewaect
 Meneghe pine / meneghen strijt /
 Om dat hi wert ghewroeght tere tijt
 Dat hi van selver hadde juwele
 Van .x. marken (dan was niet vele) /
 970 So woudemen henen senden
 Verre lants in ellenden /
 Tote dat hi sijn onscout dede
 Dat hi bleve in die stede.
 Die goede poete Valerius
 975 Scrijft in sinen boeken aldus:
 "Alse een maet man / wildijt weten /
 In groten dienste es gheseten /
 Ende dan cortelijc wort rike /
 Dat es seker des ghelike
 980 Dat hi sine rijcheyt dan
 Met redenen niet allene en wan."
 Scepenen in gheender wisen

- En selen copen gheen assijsen /
 Ende die setten ende bestaden voert;
 985 Want hem dat niet toe en hoert:
 Men mochter arch in vermoeden.
 Scepenen selen hen altoes hoeden
 Ieghen die ghemeente zere /
 Also die knape doet vore den here;
 990 Want ghemeyn goet / verstaet also /
 Dat hoert der ghemeynten toe /
 Ende die ghemeynte sekerlike
 Dat sijn beyde arme ende rike.
 Daer en heeft nieman voerdeel an
 995 Here no knape / wijf no man;
 Ende so wie vanden heren
 Die dat goet anders keren
 Dan in ghemeynen profite /
 Sijn dogheden ende eren quite.

***Van .V. sonden die God swaerlike wreect ende van geesteliken goede.
 C. XIII.***

- 1000 MEn vint .iiij. ofte .v. sonden /
 Die God in corten stonden
 Gherne te wrekene pleghet /
 Also ons een wijs man seghet.
 Dierste es datmen kerken hindert /
 1005 Haer recht ende haer vrijheyt mindert /
 Ende versmaedt hare persone /
 Dat comt gherne te quaden lone.
 Dander es / alsict verstoet /
 Datmen ghemeyne goet

- 1010 Ten orber niet en keert /
 Daer ghemeyn stat bi onteert /
 Also daghelijcs wel es in schijn.
 Die derde mach dit wel sijn /
 Datmen vader ende moeder niet en eert /
- 1015 Also Onse Here selve leert.
 Die vierde es om die quade eede /
 Daer men Gode met doet harde leede.
 Die vijfste es / des sijt vroet /
 Dat die mechteghe onrecht doet
- 1020 Ende smade doet den maten man /
 Die niet vorder staen en can.
 Nu willic u verclaren voert
 Dese .v. poente die ghi hoert.
 Der kerken goet is menegherande
- 1025 Harentare inden lande;
 Som houdent die prelaten /
 Som cloestre te hare baten /
 Som canesien / som papen /
 Die daer groet goet wt rapen.
- 1030 Ende al dit goet / des seker sijt /
 Heeft die heylighe Kerke ghevrijt
 Ende der werelt ghemaect doet.
 Ende hier af es Cristus thoet;
 Want dit goet / des sijt gewes /
- 1035 Ter werelt aldus ghedoedt es /
 Sone salmen dat in ghenen keren
 Dan sonderlinghe te Gods eren.
 Ic sach ghescreven teere stonden
 Dat perde / vogle ende honden /

- 1040 Ende wive verteren tgoet
 Daer Cristus om storte sijn bloet /
 Ende speelliede daertoe mede.
 Maer dit en valt niet telker stede;
 Nochtan valles meer dan goet es.
- 1045 Een prevendre / des sijt gewes /
 En mach sijn goet niet henen gheven
 Susteren / bruederen / nichten / neven /
 Ia van goede / dat verstaet /
 Dat hi vander kerken ontfaet /
- 1050 En ware / dat verstaet al bloet /
 Dat si van breken hadden noet.
 Want / als ons een goet man scrijft /
 Al dat goet dat hem over blijft
 Boven den eysche van haren state /
- 1055 Sijnt papen / clerke ofte prelate /
 Dat si vander kerke goet ontfaen /
 Dats der armer / sonder waen /
 Alse gherecht goet algader /
 Alse oft hem bleve van haren vader.
- 1060 Wee hen! wee hen! alsict verstoet /
 Die heffen der kerken goet /
 Ende dat verteren in ledecheden
 Ende in overtuldecheden /
 Of die daer af gadren scat
- 1065 Ende den armen ontkeren dat!
 Tgoet dat papen ontsparen
 Sietmen dicwile qualijc varen.
 Qualijc ontspaert / qualijc verloren!
 Dit machmen daghelijcs sien ende horen.
- 1070 Twee dinghen die sijn / alsict verstoet /

- Die gherne hinderen kerstelijc goet;
 Deen dat sijn quade heren
 Die dat gherne destrueren.
 Dander dat sijn / wildijt merken /
 1075 Selve persone der heyligher Kerken /
 Ia / die der kerken mindren mere
 Dan anders enech quaet lantshere /
 Ia / in vele manieren / alsic nu
 Hier vore hebbe ghescreven u.
 1080 Tierst dat een paeus ghemaect es /
 So steet hi daer na / des sijt gewes /
 Hoe hi sijn maghe mach gehoghen
 Ende maechscap / princen ofte hertoghen /
 Baenroetsen ofte graven /
 1085 Metter heyligher Kerken haven.
 So doet een abt des ghelike /
 Wilt oec sijn maghe maken rike
 Met des Gods Soens goede /
 Ghecocht met Cristus bloede /
 1090 Ende huwetse aen die liede van machte /
 Om te makene een groet gheslachte.
 So doen oec canonke mede
 Ende papen in menegher stede /
 Des hen darne tallen daghen
 1095 Met rechte moghen wel beclaghen.
 Hier ane verstaet / des sijt geleert /
 Dat nieman meer en destrueert
 Onser moeder der Kerken goet
 Dan dat paepscap selve doet.
 1100 Hier met willic te desen tiden
 Dese materie laten liden;

Want soudic alder waerheyt lyen /
 Tpaepschap soude mi vermaledijen.
 Nochtan wet dat voer waer nu /
 1105 Dat ic die waerheyt segghe u.

Een ander poent van ghemeynen goede. C. XIV.

D'Ander poent dat Onse Here
 Gherne wreect ende zere /
 Dats datmen ghemeyn goet
 Niet en bekeert / des sijt vroet /
 1110 Ghetruwelijk so daer toe hoert /
 Noch te poente en settet voert /
 Daer af dat ic u te hant
 Een groet deel hebbe doen becant.
 Nochtan so willic u dat
 1115 Verclaren een luttel bat.
 Wisten heren vanden staden
 Waer met dat si sijn gheladen /
 Ende hoe God / voer waer ghesproken /
 Dic over hem heeft ghewroken /
 1120 Alsic hebbe gheseghet vore
 Ende also ghi noch moghet horen /
 Si souden met rechte / sonder waen /
 Met anxte dicwile slapen gaen.
 Ic wiste inder waerheyt dat /
 1125 Dat portre van eenre stat
 Tscependom tenen tide jeghen
 Den here vander stat vercreghen
 Om ene somme van ghelde /
 Ende als si hadden in ghewelde

- 1130 Die stat / hebben si vercocht
Daer up ene grote lijftocht /
Ende betaelden den here also
Dat si hem hadden gheseghet toe.
Dus moeste die ghemeente / voer waer /
- 1135 Der heren heerscapie quiten daer;
Ende alle die dit verworven /
Haesteliker doet si storven
Sonder dat heylighe Sacrament /
Else liede van Gode ghescent /
- 1140 Ende som worden si verslaghen
Te scanden al haren maghen.
Lieve kindre / nu merct dan
Hoe God Onse Here wreken can.
Doen die Romeynen wilen ere
- 1145 Trouwe hanteerden ende ere /
Dwonghen si al ertrike;
Maer doen si wouden sijn rike
Ende vernaemt aen tghemeyne goet /
Vielen si neder onder voet /
- 1150 Ende hebben dere al verloren /
Alsic u seyde hier te voren.
Hadden si wel opghedraghen
Ghemeyn orber / als si plaghen /
God Onse Here en hadse met allen
- 1155 Dus zere niet laten vallen.
Voer waer so segghic u dat /
Soe waer die rade van eenre stat
Haers selfs baten sueken mere
Dan ghemeyn orber ofte ere /
- 1160 Ende daer men oec / des sijt vroet /

- Elken niet recht en doet /
 Es hi mate of wel gheboren /
 Daer so es die stat verloren.
 Ene wijs man maect ons vroet:
 1165 Stat daer men gheen recht en doet
 Die es als een wout / des gheloeft /
 Daer men die menschen in beroeft
 Ende lijf ende goet nemt dan:
 Die stat sal scuwen elc wijs man.
 1170 Elc raedsmā sal sonder letten
 Sijns selfs orber achtersetten
 Om den ghemeynen orber vander stede.
 Dat sal van rechte sijn sede.
 Aen ghemeyn orber leghet mere dan
 1175 Aen den orber van enen man.
 Die meeste orber sal / sonder waen /
 Altoes voer den minsten orber gaen /
 Ghelijc dat der kerken heren
 Gods volc wegghen ende regeren
 1180 Also verre / dat verstaet /
 Also dat ane die ziele gaet /
 Ende hare rechte vast houden;
 Also ghelijc oec so soudē
 Die heren van eenre stede
 1185 Gods volc bewaren mede
 Aen sijn goet ende aen sijn lijf /
 Die de rechte houden stijf /
 Ende voer ghemeynen orber setten
 Lijf ende goet / sonder letten.

***Dat raetslude niet en selen discorderen, maer tghemeyn goet [te]
ghemeynen orbore keren. C. XV.***

- 1190 Die ene stat selen regeren wel
 En selen onderlinghe niet wesen fel /
 Maer eendrachtich / wats ghesbiet
 Ende niet sere achten op gheniet;
 Want gheniet / voer waer gheseyt /
- 1195 Verdruct eendrachticheyt.
 Waer die vorsten vander stat
 Onderlinghe draghen hat /
 Daer bederven si die stede
 Ende hen selven daer toe mede.
- 1200 Ende so waer die rade / sonder waen /
 Altoes na dat gheven staen /
 Daer so moeste haet ende nijt
 Tusschen / des seker sijt.
 Leghet een man in groter veeden /
- 1205 Ende wert hi raetsman van eenre steden /
 Hi sal die veede nederlegghen /
 Omdat men niet en moghe segghen
 Dat die stat come yet
 Bi sijnre scout in verdriet.
- 1210 Wie dat na tsependom staet
 Om datter wasdom wt gaet /
 Ende niet omdat hi lude of stille
 Der gherechticheyt dienen wille /
 Sijt dies seker ende gewes
- 1215 Dat hi daer valschelije in comen es /

- Ende hem waer beter / na der waerhede /
 Dat hi dese poente af lede.
 Nieghering en wert een stat
 Meer bederft / wet wel dat /
 1220 Also dat die portren met partijen
 Onderlinghe draghen hatije /
 Ende om voerstaen discorderen:
 Dan gheet al buten eren.
 Men sal also regeren een poert /
 1225 Oftmen partye woude trecken voert /
 Dat die andre dan daer bi
 Ghenedert no ghedruct en si /
 Also dat eendrachtichede
 Altoes valle in elke stede.
 1230 Dese lere spreect ons also
 Die grote philosophe Plato:
 Den ghierighen en salmen niet
 Bevelen / wats ghesciet /
 Stat of borch te hoedene;
 1235 Want het es wel te moedene
 Dat hi / mids siere ghiechede /
 Bederven mochte borch ende stede.
 In Ghent waren wilen eren
 Neghen ende dertich wiser heren
 1240 Die de stat berechten daer
 Wel ende wijslike menech jaer.
 Die wile dat sijt wel regeerden /
 Ende ghemeyn goet wel bekeerden
 Daert sculdech was te gane /
 1245 Ende niet en ghenoten daer ane

- Ende eendrachtich mede /
 Stont in eren groet die stede;
 Maer doen sijt selve wouden slabben /
 Ende daer om ghinghen crabben
 1250 Ende parlementen onderlinghe /
 Ghinghen te nieute al haer dinghen;
 Want God en woudt ghehingen niet
 Dat si langher regeerden yet /
 Ende worden uten lande ghejaghet.
 1255 Luttel worden si gheclaghet /
 Also dat si ende haer kinder oec
 Te quiste ghinghen als een roec.
 Nu merct wel ende verstaet
 Hoe misselike Gods vonnes gaet /
 1260 Ende in deser ghelike mede
 Eest ghegaen in meneghe stede /
 Also die heren dus verwilden
 Ende ghemeyn orber niet en hilden /
 Dat God harde zere wrac
 1265 Metter ghemeynten die hi oprac;
 Ende also die ghemeynte verwoude /
 Warp hise neder also houde.
 Onghelike dinc / sonder waen /
 Dat en mach niet langhe staen.
 1270 Het es dicke ghesproken:
 Gheen arch en blijft onghewroken.
 Lieve vriende / lieve here /
 Houdt der ghemeynten orber ende ere
 Ende in voerspoede starc ende stijf /
 1275 Ende daer voer set u lijf
 Vroech ende spade / in alder tijt /

- Want ghijt sculdech te doen sijt.
 En doedijs niet / wet wel dat
 Ghi doet ontrouwe uwer stat /
 1280 Om dat ghi Gods volc niet en houdt
 In sinen recht also ghi soudt.
 Scepenen ende raedsmannen mede
 Selen hem hueden in elke stede /
 Datse die ghemeynte en mochte niet
 1285 Begripen also goet als yet /
 Alsic u vore hebbe gheseyt.
 En wetti wat hier ane leyt?
 Hare es vele die nauwe merken
 Hare affare ende haer werken /
 1290 Ende si weten wel / dat verstaet /
 dat hen tghemeyne goet aengaet /
 Ende si hebben meneghen wisen man
 Die harde nauwe brieven can
 In sijn herte / in sinen moet /
 1295 Donghelijc datmen hem doet /
 Dat si brengen souden int clare
 Als si wisten dat tijt waer /
 Daer wonder af mochte ghescien /
 Also men dicke heeft ghesien.
 1300 Arestotiles / die wise clerc /
 Maecte een boec / een scone werc
 Daer hi in leert in wat manieren
 Men ghemeyn goet sal hanteren
 Ende bestemmen ende regeren.
 1305 Ic woude der steden heren
 Dit boec wel hadden verstaen /
 Ende daer mede dan voert gaen;

Dat ware meneghe stat goet /
 Die nu heeft crancken spoet
 1310 Ende cranc van neringhen staet /
 Om dat haer beleyt es quaet.
 Dat moet betren die Gods cracht /
 Die boven alle dinc heeft macht.

Datmen vader ende moeder sal eren ende Gode niet versweren. C. XVI.

ELc mensche van gherechter scout
 1315 Sal vader / moeder wesen hout /
 Ghelijc hem selven ofte bat /
 Waer hi comt in elke stat /
 Ende goet doen ende ere;
 Want het ghebiedt Onse Here:
 1320 Want het es int ghemene
 Vanden .X. gheboden ene.
 Oec gheloeft Onse Here God
 Sonderlinghe lone in dit ghebot /
 Dat Hi in dandre niet en doet /
 1325 Dats lanc lijf / ende des sijt vroet.
 Men vindt ghescreven also
 Inden boec Ecclesiastico:
 "Die vader ende moeder eert / sal van dien
 Bliscap van sinen kindren sien;
 1330 Ende die vader ende moeder laet /
 Ende inder noet niet bi en staet /
 Es van Gode vermaledijt."
 Oec willic dat ghi seker sijt /
 Dat God al openbare

- 1335 Gheen sonden en wreect so sware
 Danmen vader ende moeder niet en eert /
 Also ons Ihesus Cristus leert;
 Want Hi spreekt in sijnre leren /
 Eest dat wi vader ende moeder eren /
- 1340 Dat wi langhe selen leven dan.
 Hier machmen vele merken an;
 En doen wijs niet / onse leven
 Op dit ertrike saen sal sneven
 Ende verliesen hier om hemelrijc:
- 1345 So sijn wi bederft ewelijc.
 Lanc leven / dat verstaet /
 Es een troest / een toeverlaet
 Te comene ter ewichede /
 Die der outheyt wilt beleden;
- 1350 Want alle dinc daer sonde in leyt
 Den mensche in doudre vergheyt /
 En ware allene ghiericheyt.
 Salich es hi diese af leyt.
 En es nieman so hoghe no so rike /
- 1355 Maer leefde sijn vader armelike
 Sonder goet ende sonder ere /
 Hine heeft die scande mere;
 Ende eest dat hi in eren si /
 Hi heeft te meer eren daer bi.
- 1360 Ende Noe / onse yrste vader /
 Daer wi af comen sijn algader /
 Die yrstwerf den wijn vant
 Ende namaels plante hine metter hant /

- Naems so vele op enen dach
 1365 Dat hi daer af in slape lach
 Ombedect in ene stede /
 So datmen sach sijn scamelhede.
 Cham / sijn sone / quamer toe /
 Ende alse hi sach den vader alsoe
 1370 Wijsde hi daer metten vingher op /
 Ende maecte daer mede sijn scop.
 Hier om wart hi te dien stonde
 Vermalendijt van Gods monde /
 Ende tgheslechte dat van hem quam.
 1375 Dus voer die quade Cham.
 Aldus sal hem allen ghescien /
 Die vader ende moeder niet en ontsien /
 Noch en werden noch en eren /
 Also tghebot es Ons Heren.
 1380 Ihesus Cristus hielt algader
 Die ghebode sijns ewichs Vader /
 Ende eerden vroech ende spade
 Beyde in woerden ende in dade /
 Ende was hem onderdaen ter doet
 1385 Sonder sijn scout cleyne ofte groet.
 Een wijs lerere ons dus leert:
 "Al sijn vader ende moeder verkeert
 Ende oncuysch van ouden daghen /
 Dat suldi guetlijc verdraghen;
 1390 Want si verdroeghent guetlijc
 Doen ghi laghet in u slijc /
 Ende voeden u op / dat wet /
 Met arbeyde ende coste met /

- Ende lieten u tgoet na dien /
 1395 Daerse God af hadde versien.
 Quade eede haet Onse Here /
 Ende die wreect Hi dicke sere.
 Alsmen spreect van dien / van desen /
 Dat sal sonder eet al wesen /
 1400 En ware noet / dat wet /
 Ter waerheyt te hulpen met;
 Anders salmen tallen tiden
 Met ja ende met neen al liden.
 Den starcsten eet diemen doet /
 1405 Dats bi Gode / des sijt vroet.
 Nochtan / alsment inder waerheyt siet /
 En laten si hen ghenoeghen niet
 Met Gode / daert al aen leyt /
 Ende die allene es die waerheyt /
 1410 Sine vermanen daer toe mede
 Sijnre doet ende sijnre lede /
 Die Hi ane den cruce ontdede /
 Ende al om onse salichede;
 Ia / sijn bloet ende sijn sweet
 1415 Verwiten si hem ghereet /
 Ia lelijc ende onscone /
 Om min dan om een bone.
 Men sal om Gods creaturen
 Sweren in gheenre uren;
 1420 Want si alle toe horen Gode /
 Daer wi af houden onse ghebode.
 Na dien dan / voer waer gheseyt /
 Dat in verswerene sonde leyt /

So doet hi dan grote sonde
 1425 Die loghene sweert tenegher stonde
 Ende nemt Gode tenen ghetughe daer
 Dat sine valsche loghene es waer.
 Dese sonde es also groet
 Also die Cristum sloeghe ter doet;
 1430 Want in Gode / des sijt gewes /
 Niet dan die waerheyt en es.

Datmen die arme onnosele niet verdrucken en sal. C. XVII.

DAt vijfste poent u noch gebreect /
 Hoe dat God Onse Here wreect /
 Dats dat een man van groter machte
 1435 Nemt ende beroeft met crachte
 Sijn goet enen maten man /
 Die niet wederstaen en can.
 Dats een sonde / voer waer gheseyt /
 Die Onse Here zere wreect
 1440 Aen den man of aen die kinder /
 Die dicke varen herde hinder;
 Want wet dat Gode ontfarmt
 Dat die mate te rechte karmt.
 Heeft een maet man bemt of lant /
 1445 Dat den riken legghet wel ter hant /
 Dat sal die rike hebben moeten /
 Sijt met sueren of met sueten.
 Hets wel te duchten / twaren /
 Dat om ghene dinc en varen
 1450 Meer volx ter hellen gloede

- Dan om begherten wille van goede;
 Want en heet nu nieman vroet
 Hine poghe na dertsche goet
 Prelaten / monken / papen /
 1455 Princen / riddren / knapen /
 Dese gapen met allen sinnen
 Hoe si meest goets ghewinnen.
 Hare ghene wert goets sat /
 Dit merkic in elke stat.
 1460 Hoe scandalijc / des sijt vroet /
 Dat een mensche ghewint goet /
 Op dat hi wert een here /
 Alle die werelt doet hen ere:
 Ia die valsche / dat verstaet /
 1465 Maer metten goeden heet hi quaet.
 "Here" spreec David / die prophete vry:
 "Wie sal in dijn huys wonen metti?"
 Nu andwert hi dus hier af:
 "Die sijn ghelt te woeker niet en gaf /
 1470 No ghene ghichte no miede
 En nam van onnoselen diede."
 Ghi machteghe liede / des sijt vroet /
 So wanneer dat ghi onrecht doet
 Den onnoselen / dat Onse Here
 1475 Aen Hem trect dat harde sere;
 Want Hi achse Hem selven ghedaen.
 Ende ghi sult sulken loen ontfaen
 Alsoe die quade lude ontvinghen /
 Die Cristus aen den cruce hinghen.
 1480 Dat was dat onnosel lam /
 Dat neder in ertrike quam /

- Ende sonder sijn scout / cleyn of groet /
 Sterven moeste die bitter doet.
 Ende gheenre liede sekerlike
 1485 En vaert so vele te hemelrike
 Also der onnosele / dat wet /
 Die gherecht sijn ende simpel met.
 Dese sijn al te samen
 Gods rike erfghenamen /
 1490 Als Cristus / die Gods Sone /
 Selve sprecht harde scone.
 Ende wet dat dese sekerlike
 Sot heten op ertrike /
 Ende oec nerghe toe goet.
 1495 Nu merke elke in sinen moet /
 Na dien dat gherechtichede
 Ende onnosele verduldechede
 In hemelrike comen allene /
 So es dat ghetal dan clene
 1500 Dat daer in comen sal;
 Want die liede bina al /
 Sijn si leeke ofte clerke /
 Also alsict al bemerke /
 Gaen om metter werelt wijsheyt.
 1505 Nochtan dat die wise man seyt
 Dat deser werelt wijsheyt es
 Sotheyt voer Gode / sijts gewes.
 Die onnosele gherechte
 Dat sijn Gods vercorne knechte /
 1510 Ende haer claghen ende haer bede
 Hoert God in elke stede.
 Daer om hoedt u talder tijt /

Waer ghi gaet of waer ghi sijt /
 Dat ghi den maten niet en doet
 1515 Onrecht aen lijf of aen goet;
 Want seker God soudt wreken.
 Hiermet latic dit spreken /
 Ende wille u dinghen segghen voert /
 Die ghi noch niet en hebt ghehoert.

Van .VIII. Sibillen. C. XVIII.

1520MI quam een out boec in de hant /
 Daer ic in ghescreven vant
 Van .VIII. Sibillen datmen leest /
 Die hier voermaels hebben gheweest.
 Sibillen dat waren vrouwen
 1525 Die inden gheest consten scouwen /
 Ende voerseghen ende voersien
 Dinghen die namaels souden gescien.
 Van desen was / alsic las aldus /
 Dochter van Troyen Priamus;
 1530 Haer moeder hiet Ecuba /
 Die scone was / alsic versta.
 Dese dochter hiet wel wale
 Tyburizina in Griesche tale.
 Dese vrouwe was wijs ter core /
 1535 Ende voer al Asya dore
 Van lande te lande telker stede /
 Ende predicte daer grote wijshede /
 Ende leerde hoe die liede souden
 Hem wel ende wettelijke houden.
 1540 In Affrike quam si daer naer /

- Ende predicte oec mede aldaer /
 Ende in Etyopen oec also /
 Ende in Egypten oec daer toe /
 Ende oec int grote Babylone.
 1545 Dese vrouwe was harde scone /
 Ende so gratiose in hare woerde
 Datse al tfolc gherne hoerde /
 Ende so lieflijc in haer wesen
 Datment cume mochte lesen /
 1550 Ende propheteerde vele den lieden
 Dinghen die namaels gheschieden /
 Ende noch gheschien hier ende daer /
 Ende noch geschien selen hier naer.
 Int leste quam die mare
 1555 Te Rome in die stat van hare /
 Ende die Romeynen dadent te hant
 Den coninc Ianuus becant
 Vander vrouwen wijsheyt groet /
 So dat hi die vrouwe ontboet
 1560 Ende ontfincse met groter eren.
 Doen begonste die vrouwe leren /
 Ende predicte so subtile woerde
 Dat hi des ghelijc noyt en hoerde:
 So bequame waren haer woert.
 1565 Nu hoert hier groet wonder voert.

Van .IX. Sonnen. C. XIX.

DEn ouden senatoren voer waer
 Droemde op enen nacht al daer
 Enen droem bina ghelijc /

- Die selsene was ende wonderlijc;
 1570 Want elken droemde daer hi lach
 Dat hi .IX. sonnen sach
 Die een vander ander staen.
 Nu hoert hoe si waren ghedaen:
 Dierste was claer ter core
 1575 Ende liechte al ertrike dore.
 Dander sonne / dat ghi wel wet /
 Was meerder ende groter met
 Met hemelscher claerhede /
 Daer si hemelrijc verlichte mede.
 1580 Die derde sonne / alsict verstaet /
 Was gheverwet als bloet /
 Vlammende ende vierachtich /
 Ende zere vervarachtich;
 Nochtan hadde si na ghevoech
 1585 Redelijc liechs ghenoech.
 Die vierde al bloet roet was
 Ende hadde / alsic daer las /
 Sere goede vier straten
 Die claer schenen utermaten.
 1590 Die vijfste was doncker bina al /
 Luttel lichts / maer dat was smal.
 Die seste / dat wet wale /
 Was doncker altemale /
 Ende hadde enen scarpn steert doen /
 1595 Ghelijc oft waer een scorpioen.
 Die zevende sonne was dan
 Eyselijc te scouwene an /
 Ende bloedechtich ghedaen /
 In midden zwart ghestaen.

- 1600 Die .VIII. sonne / dat wet /
 Stont al bedroeft ende ontset /
 Ende hadde in midden / alsic verstoet /
 Een varwe roet als bloet.
 Die .IX. al doncker was
 1605 Met eenre rayen / alsic las.

Hoe Sibilla die .IX. sonnen exponeert. C. XX.

- DOen die portren saghen ane
 Der vrouwen scone ghedane /
 Ende van seden so volmaect /
 Ende van spraken so gheraect /
 1610 Ende dat si vele sprac van dien
 Dat namaels soude ghescien /
 Quamen die oude senatoren /
 Daer ic af seyde te voren /
 Ende spraken dus tote hare:
 1615 "Vrouwe / wi werden wel gheware
 Dat ghi wijs sijt ende scone /
 Ende alder dogheden ghewone:
 Wi bidden ende versueken aen u
 Dat ghi wilt ontbinden nu
 1620 Enen droem / dien wi alle sagen
 Op enen nacht daer wi laghen /
 Ende watter af gescien mach."
 Die vrouwe antworde mettien:
 "En waer recht no eersam mede
 1625 Dat ic in dese onreyne stede
 Ontbinden soude ende weten doen
 Die godlike visioen.

- Laet ons op ghenen berch gaen /
 Die ghinder buten es ghestaen /
 1630 Daer sal ic u cont maken al
 Wat der Roemscher stat ghescien sal."
 Ende stappans so ghinghen si aldaer.
 Doen vertrocken si al claer
 Dvisione dat si hadden ghesien.
 1635 Die vrouwe antworde mettien:
 "Die .ix. sonnen die ghi saghet
 Doen ghi in uwen slape laghet /
 Die also onghelike waren /
 Bedieden gheslechten / twaren /
 1640 Die comen selen sekerlike
 Van leven harde onghelike /
 Also ghi nu hier saen
 Van mi moghet verstaen.
 Dierste sonne van desen
 1645 Selen eenrande lude wesen /
 Simpel ende suver van binnen /
 Ende die de waerheit selen minnen /
 Saechtmoedech ende goedertieren /
 Ende die arme selen hanteren
 1650 Vriendelije / spade ende vroe /
 Ende wijs sijn daer toe.
 Die ander sonne doet bedieden:
 Daer na selen comen lieden
 Die met groter eersamheden
 1655 Hier haer leven souden leden /
 Ende minnen harde zere
 Enen God / enen Here

- Ende houden also hare seden
 In gherechter gherechticheden.
 1660 Die derde sonne bediedt dat /
 Dat binnen Rome der stat
 Volc jeghen volc sal opstaen /
 Ende elc anderen sal verslaen.
 Der vierder sonnen bedieden
 1665 Es / dat comen selen vele lieden
 Die de werelt selen begheven /
 Ende leyden een valsch leven.
 In desen tiden sal opstaen
 Een loedsch wijf wel ghedaen /
 1670 Sonderlinghe met Gode bequame.
 Maria sal sijn haer name;
 Haer brudegoem / suldi weten /
 Sal Ioseph sijn gheheten.
 Begorden sal si een kint /
 1675 Sonder eneghen man bekint;
 Vanden Heylighen Gheest sal si
 Dat kint ontfaen / gheloves mi /
 Ende sal die Gods Sone sijn:
 Ihesus sal sijn name sijn.
 1680 Maghet sal si tkint ontfaen /
 Ende maghet bliven / sonder waen.
 Dat van Gode sal sijn gheboren
 Sal die Gods Sone sijn vercoren /
 God ende mensche waerlike;
 1685 Sonder eynde sal sijn sijn rike /
 Also alst die propheten
 Te voren hadden doen te weten.
 Hi sal oec / dat ghijt wet /

- Vervullen die Ioedsche wet.
- 1690 Die van haer sal sijn gheboren
Salmen dinglen singhen horen
In beyden siden scone ende hoe:
Gloria in excelsis Deo.
Nu waren daer te dier stede
- 1695 Ioedsche papen comen mede /
Die met hoverden groet
Spraken toter vrouwen bloet:
"Vrouwe / ghine soudt / wats gesciet /
Dese worden hier segghen niet.
- 1700 Laet varen ende swighet des /
Want niet goet te horen en es."
Sibilla antworde te desen:
"Ghi Ioden / het sals noet wesen
Dat gheboren sal werden dit kint.
- 1705 Maer ghine sulles gheloven twint;
Want ghi sult Hem contrarie sijn /
Dat ghi wel sult doen in schijn."
Die Ioden antwerden: "wats ghesciet /
Hem en selen wi gheloven niet;
- 1710 Want God gaf wilen ere
Onsen vorders / onse here /
Een testament / een wet /
Daer bi dat wi worden met
Gheregeert al onse leven.
- 1715 Die en selen wi niet begheven;
Die wet selen wi houden voert an /
Ende gheen ander nemen an."
Doen antworde daer na
Die wise vrouwe Sibilla:

- 1720 "Die hemelsche God / twaren /
 Sal sinen ewighen Sone baren
 Ghewarech God en fijn /
 Die den Vader ghelijc sal sijn /
 Gheboren vander maghet Marien /
- 1725 Die wassen sal ende dijen /
 Alse menschen kindre pleghen.
 Ghi Ioden sulter nijt hebben jeghen.
 In desen tiden sal regeren
 Keyser Augustus met groter eren.
- 1730 Binnen Rome moghentlike /
 Ende here sijn van al ertrike /
 Ende dan sal pays ende vrede
 In ertrike sijn telker stede;
 Want die Here des vreden sal
- 1735 Met Hem pays bringhen over al
 Met sinen godliken bedwanghe.
 Maer ghi Ioden / en sal niet duren langhe /
 Ghi Ioden / bi des Gods machte
 Sal bederft werden u gheslachte.
- 1740 Nochtan sal dit sijn u God /
 Die Abrahamme dit ghebot
 Vander besnidenessen / dat wet /
 Ende Moysesse gaf die wet.
 Der Gode en sal sijn / dat wet /
- 1745 Vele noch oec luttel met /
 Noch drie noch twee:
 Hets een God ende nemmee /
 Die onbegripelijc es al
 Ende ewelijc regeren sal /
- 1750 Die met sire wijsheyt diep

- Hemel / sonne ende mane sciep /
 Ende daer toe al / des sijt gewes /
 Dat inden hemel ende op erde es.
 Dat sal sijn een Here der heren.
- 1755 Alle die desen God eren /
 Selen met Hem ewelike
 Wonen in sijn rike.
 Hi sal die dode doen opstaen
 Ende die cropele recht doen gaen /
- 1760 Dove horende / blinde siende / twaren /
 Doen spreken die stom waren;
 Den meneghen sal Hi beraden;
 Van .V. broden sal Hi saden
 .V^m. menschen / dat es waer /
- 1765 Te relieve salmen opdoen daer
 .XII. corve / min no mee;
 Hi sal chissen winter ende snee
 Met enen worde / sonder waen /
 Ende droeghe over die zee gaen;
- 1770 Vele onghemake sal Hi verdriven
 Beyde aen manne ende aen wiven;
 Hi sal doen lude ende stille
 Al dat Hi doen wille.
 Ende als al dit es ghevallen /
- 1775 Sal die wet sijn volmaect met allen;
 Dan sal dat loedsche paepscappe
 Ieghen Hem vallen met clappe /
 Ende selen raet hebben saen
 Dat sine selen doen vaen /
- 1780 Ende spuwen in sijn scone aenschijn
 Plecken vulder als venijn.

- Hi sal bieden rugghe ende hals
 Den quaden Ioden / fel ende valsch /
 Tot meneghen swaren slaghe /
 1785 Die Hi goetlijc sal verdraghen /
 Ende en spreken niet een woert.
 Cronen selen sine voert
 Met eenre dornen crone /
 Ia den Here vanden trone /
 1790 Ende Hem oec bieden in selder wijse
 Galle tote eenre spisen /
 Ende te sinen drancke asijn /
 Dit sal emmer seker sijn /
 Ende aen een hout doen hangen dan /
 1795 Daer Hi doet sal bliven an /
 Ende sterven daer ter stede
 Om der menschen salichede.
 Tseyl in den tempel dat sal
 Overmids dan scoren al /
 1800 Ende het sal doncker werden
 Over al opter eerden.
 Den lichame salmen doen af /
 Ende dien legghen in een graf;
 Ende dan sal Hi / te waren /
 1805 Stappans ter hellen varen /
 Ende sine vriende telivereren /
 Ende weder int graf keren;
 Ende sterdesdages weder opstaen
 Ia met ziele ende met live / sonder waen /
 1810 Ende sinen jonghren vertoghen /
 Des si zere selen verhoghen.
 Ende daerna si toe selen sien

Dat Hi opten hemel sal vlien /
 Daer Hi wonen sal ewelike
 1815 Sonder inde in sijn rike.
 Ende anders en es God gheen
 Dan dese eweghe God alleen.
 Die Ioden selen segghen van mi
 Dat ic een Sibille valsch si
 1820 Ende uten sinne altemale /
 Om dat ic segghe dese tale.
 Maer alse dese dinghen selen ghescien /
 So salmen wel merken ende sien
 Dat ic de waerheyth propheteerde /
 1825 Alsoet mi God Onse Here leerde."

Noch vanden selven. C. XXI.

TOten Romeynen seyds voert:
 "Dese vijfste sonne bediedt voert
 Dat God sal hierna
 Lereren verkiesen in Galylea /
 1830 Die Hi inde werelt over al
 Om te predeken wt sinden sal /
 Ende dat ghelove leren /
 Ende die sondaren bekeren.
 Der sester sonnen bedieden
 1835 Toent / dat comen selen vele liede
 Die dese stat selen zwaer
 .VI. maende ende .iij. jaer
 Besitten ende vechten an /
 Dat costen sal meneghen man.

- 1840 Die zevende bediedt / sonder waen /
 Dat .iiij. coninghe selen opstaen /
 Die vele plaghen ende manslachte
 Maken selen met hare machte /
 Om dat si met hatijen groet
- 1845 Den Gods Sone brachtene ter doet.
 Die .VIII. sonne vele leert
 Dat Rome sal worden ghedestruuert /
 Daer men wonder groet sal scouwen
 Van jammer aen die vrouwen /
- 1850 Die dan met kindre selen gaen.
 Die .IX. sonne doet ons verstaen
 Dat die Roemsche princen saen
 Met groter macht selen opstaen /
 Ende werken sonderlinghe wonder /
- 1855 En bringhen meneghen tonder.
 Dan selen .ij. coninghe daer na
 Porren te hant wt Sythia
 Met vele volx / min no mee /
 Also dat sant leghet in die zee /
- 1860 Ende selen die Roemsche steden
 Winnen met groter moghentheden /
 Ende dat Roemsche rike al alsoe
 Tote Calcidotia daertoe;
 Ende dan sal / verstaet al bloet /
- 1865 Die bloetstortinghe sijn so groet /
 Want dlant van Orienten al
 Dan verwonnen wesen sal.
 Hier na selen opstaen te hant
 .II. coninghe wt Egypten lant /
- 1870 Ende selen .iiij. coninghe bestaen /

- Die welke si doet selen slaen /
 Ende al haer volc daer toe met.
 Dese .ij. coninghe / dat ghijt wet /
 Selen dus regeren daer
- 1875 Die .vj. maent ende .iiij. jaer.
 Daer na sal een coninc comen
 Te groter baten ende te vromen /
 Die welke in sinen tiden
 Mechtich sal sijn in striden /
- 1880 Ende wettich in al sijn saken /
 Ende sal Gode enen tempel maken /
 Ende vernuwen Gods ghebode /
 Ende vonnesse doen om Gode."
 Aldus / als ghi hier hoert /
- 1885 So gaet dese vrouwe voert
 Van coninc te coninc alsoe /
 Toten quaden Antkerst toe /
 Ende wie quaet sal sijn ende vroet /
 Wie verkeert ende wie goet.
- 1890 Maer si en noemt die namen niet
 In dit boec / also ghi siet.
 Daer om sal icse te desen tiden
 Metten minsten over liden.
 Maer van elken name / dat wet /
- 1895 Heeft si dierste littere gheset:
 Selc stont .i. A / selc stont .i. B /
 Selc stont .i. L / selc stont .i. P /
 So datmen niet en can daer bi
 Gheweten welc haer namen si;
- 1900 Maer alle die ghene / dat verstaet /
 Die onwettich waren ende quaet /

- Quamen allen te quaden inde /
 Alsoe God sine wrake sinde /
 Ende verloren qualijc haer leven /
 1905 Of si worden haers lants verdreven.
 Ay / edele heren van ertrike /
 Leydt u leven so wijsselike
 Met gherechticheden / dat ghi
 Van Gods wraken blijft vrij!
 1910 God en eyscht u ander goet
 Dan ghi sinen volke recht doet
 Ende elken ghescreven wet;
 Want daer toe sidi gheset.
 En doedijs niet tallen daghen /
 1915 Seker God die sal u plaghen
 Als ghijs minst sijt op u hoede.
 Die hier om peynst / dats die vroede.

Van .II. coninghen die regneren selen. C. XXII.

- AL hebbic voer gheseyt u
 Dat ic achter woude laten nu
 1920 Alle die coninghe / also wi lesen /
 Die tote Antkerst selen wesen /
 Ic wille u segghen nochtan
 Van hem tween / alsic best can /
 Die naest voer hem selen sijn /
 1925 Also ic las int Latijn.
 Onder alle dandre ghemeen /
 So sal die leste sonder een
 Van eender siden sekerlike
 Gheboren sijn wt Vrancrike.

- 1930 Sijn name / als Sibilla doet bekinnen /
 Sal op een E. beghinnen.
 In dier tijd / als Sibilla seyt /
 Sal dbeghin sijn alder jammerheyt /
 Soe dat sulc jammer voer dien
- 1935 In ertrike nie en wart ghesien;
 Het selen sijn in dien tiden
 Vele orloghe ende strijden /
 Ende bloetstortinghen mede
 Also groet in menegher stede.
- 1940 Ende dan sal menech lant
 Den vianden gaen in hant /
 Ende nieman en sal hem dorren
 Ieghen die viande porren;
 Want God sal dan swaerlike
- 1945 Sijn plaghe doen op ertrike.
 Rome sal met scarpeswerden
 Aenvochten ende ghewonnen werden.
 Die mensche selen leven dan
 Also ongheloveghe man;
- 1950 Ende meest princen ende prelate /
 Die nu sijn van hoghen state /
 Selen gapen also ghiere;
 Verraders ende persemiere
 En selen hem niet scamen
- 1955 Hare sonden ende hare blamen.
 Wie dat goets ghewint meere
 Sal winnen die meeste eere.
 Die arme salmen versmiden /
 Ende voerdeel doen den quaden /

- 1960 Ende die verheffen ende voert trucken /
 Ende die onnosele verdrucken.
 Seker nu dunct mi wel des
 Dat die tijt nu comen es /
 Alsic u hier nae wel segghen sal
- 1965 Alst tijt ende stede hebben sal.
 Dese coninc daer ic af nu
 Hier te segghene began u /
 Hi sal in sinen stonden
 So swaerlijc wreeken die sonden
- 1970 Ende die valscheyt van ertrike /
 Dat nie en was des gelike.
 Ende dese / also ghi moghet horen /
 Sal wt Vrancrike sijn gheboren
 Van eenre partyen / min no mee /
- 1975 Ende sinen name sal beghinnen een E /
 Als ghijt moghet verstaen.
 Ende hier na sal opstaen
 Een coninc wide becant /
 Die Constant sal sijn ghenant /
- 1980 Die coninc sal sijn / dat wet /
 Van Romen ende van Grieken met.
 Hij sal groet ende scone sijn /
 Ende hebben een claer aenschijn /
 Ende oec so selen alle sijn lede
- 1985 Wel gheformeert sijn mede /
 Ende sijn rijke sal duren daer
 .C. ende .XXXII. jaer.
 Aldus heeft / dat ghijt wet /
 Dese wise vrouwe gheset.

- 1990 Oec seyt si dat ertrike
 Wesen sal also rijcke /
 Ende oec sal in dien daghen
 Dlant also vele vruchten draghen /
 Datmen een mudde corens over al
- 1995 Om enen penninc copen sal.
 Ende dese coninc sal voer hem vueren
 Den staet der Schrifturen.
 Die coninc der Romeren
 Sal nu recupereren
- 2000 Dat keyserrijc ende winnen weder.
 Dese coninc sal werpen ter neder
 Der heydene lant ende stede
 Met wel groter moghenthede /
 Ende breken der afgode tempel
- 2005 Tenen eweliken exempel /
 Ende die heydene also leren
 Dat si ten doepsel selen keren.
 Ende in allen templen sal hi aldus
 Op doen setten teruce Ihesus Cristus /
- 2010 Ende die dat niet en aenbeden /
 Sal hi doen doden opter steden.
 Nu sal die prophetie vallen waer
 Die daer voer over menech jaer
 Die coninc David hadde doen weten /
- 2015 Ende daere toe andre propheten /
 Die claer sijn ende open /
 Dat een hant van Ehyopen
 Van Gode sal comen
 Te hulpen ende te vromen.
- 2020 Dit en verstaen alle die liede

Niet wel in sinen bediede;
Want si segghene dat dese hant
Sal sijn dat Egypten lant /
Dat Gode sal staen in staden
2025 Ende der kerstenheyt ontladen;
Dat wederseghet aldus
Die goede Methodotius /
Die bisscop was ende sterven woude
Martelare doer Cristus houde /
2030 Also als ic hebbe ghelesen.
Nu hoert dan voert van desen.
Dierste boec nempt hier insel:
Hoeret hier des anders beghinsel.

II.***Hoe yerstwerf lansheren ghemaect worden. Cap. I.***

- Hier beghinnet dander boec:
 Hoe God sinen swaren vloec
 Op dat kerstenheyt sinden sal /
 Ende om des menschen sonden al.
- 5 Methodotius / dese heylighe man /
 Daer ic u af segghen began /
 Was bisscop ende martelare.
 Enen boec maecte hi scoen ende clare /
 Ende was een Griec / alsic verstaet /
- 10 Die vele dichte vore ende nae /
 Die welke boeke op Adame beghint
 Ende op dat grote ordeel int /
 Daer hi in vertrect vele saken
 Van Ons Heren Gods wraken /
- 15 Ende hoe dat bi Noes tiden
 Yerst begonsten striden
 Ende oec orloghe ende toren /
 Dies men nye hadde te voren;
 Want voer dien / alse men leest /
- 20 En hadde gheen lanshere gheweest.
 Ende hoe yrst opquamen lansheren
 Willic u hier nu cort leren /
 Alsoet dese here Methodotius
 In sinen boec scrijft aldus.
- 25 Sint dat die diluvie ghinc /

- Wan Noe / in ware dinc /
 Ane sine wijf enen sone /
 Iovitus hiet die gone /
 Ende was ghedaen als een gygant /
 30 Die yrst astronomie vant /
 Ende was wijs van alder conste /
 Altoes hem Onse Here onste.
 In diere tijt was een gygant /
 Nembroch was hi ghenant /
 35 Starc ende stout / groet van machte:
 Dese was van Sems gheslachte.
 Dese was aen Iovitum ghekeert /
 Ende Iovitus heeft hem gheleert
 Hoe si souden regneren /
 40 Ende tfolc onder hen keren /
 Ende hem dat maken onderdaen.
 Nembroch heeft dat wel verstaen /
 Ende maecte sine wone
 Daer nu staet Babylone /
 45 Ende wert here daer
 Van alden lande daer naer.
 Dit was dierste / alsict leerde /
 Die op ertrike regeerde /
 Ende was so mechtich eer yet lanc
 50 Dat hi alle die lande dwanc.
 Doen Chams gheslechte wart gheware
 Dat Nembroch also mechtech ware /
 Maecten si enen here te hant
 Die Pontipus was ghenant.
 55 Iaphets gheslechte des ghelike

- Maecten enen coninc rike /
 Ende andere liede / te waren /
 Soe dat vier conincríken waren
 Ghemaect in corter tijt /
- 60 Die altoes hadden strijt
 Onderlinghe ende orloghe groet /
 Daer menech man om bleef doet;
 Want elc woude allene regeren
 Ende die omsaten hanteren.
- 65 Daer na quam Nembroch rike /
 Ende verwan moghentlike
 Chams rike met alden lande
 Metten swerde ende metten brande.
 Daer na quam Chams gheslachte
- 70 Om dit te wreken met crachte
 Met volke / wien dats wondert /
 .X^m. ende drie hondert /
 Om te wreken dese dinc
 Op Nembrochs nacomelinc /
- 75 Die Tosorus hiet / alsic verstoet.
 Ende dit volc was al te voet /
 Ende elc / alsic bescreven vant /
 Ende hadde maer een roede in de hant.
 Tosorus ten selven tijden
- 80 Lietse over een riviere liden /
 Ende doen quam hi haer jeghen
 Ende heefse alle verslegghen /
 Datter een niet en ontghinc.
 Dits te horene vremde dinc.
- 85 Hier na quam met groter machte
 Een van Iovitus gheslachte /

- Die wilen Noes sone was /
Daer ic u hier voer af las /
Ende struweerde alle die lande
90 Metten swerde ende metten brande
Die over die Efrate laghen /
Met menegher groter claghen;
Want si daer te nieute daden
.LXVI. groter staden
95 Met alden lande also
Die desen steden hoerden toe /
Met woestinen / also wijt vinden /
Die .iiij. grote ryke van Inden /
Ende der Ysmaliten lant /
100 Datmer niet meer volx en vant /
Van welken Ysmaliten
Die so vremde sijn van vijten /
Dat ic u hier na sal tellen
Wonder dat si werken sellen
105 In kerstenheyt van wraken al /
Daer u zere af jammeren sal.
Nu merct hoe sterke ende hoe zere
Ghewroken heeft Onse Here
Van beghinne altoes die sonden /
110 Alsoet ons die boeke orconden /
Ende metten zwerde meest nochtan.
Sint dat die diluvie ran /
Ende meer sint / alsic verstaen can /
Dat lantghescheet opquam
115 Ende met heren wert gherecht /
En ghebrac strijt no ghevecht;

- Elc ware gherne die meeste here /
 Ende steect den anderen uten kere /
 Daer af dat comt / vroech ende spade /
 120 Den volke groet onghenade;
 Want dovermoet vanden heren
 Moeste int leste over tfolc keren;
 Dat volc moet die scade dragen
 Ende verbrant sijn ende verslaghen.
 125 Wint een lanthere metter hant
 Enen andren af sijn lant /
 Men thijet sire vroemheyt an;
 Maer name een maet man
 Enen andren tsine / voer waer gheseyt /
 130 Men thijet ane sire quaetheit /
 Ende men nemt hem sijn leven daer bi.
 Maer die lantshere blijft vrij.
 Mi twifelt daer ane sekerlike
 Oft lantshere comt in hemelrike;
 135 Want alsulc recht ende ghenade /
 Alsi hier doen vroech ende spade /
 Sal hem God na dit leven
 In sijn ordeel gheven /
 Also Hi selve doet ghewach /
 140 Wies mont niet lieghen en mach.

Van eenre hant die noch sal comen der heyligher Kerstenheyt te vromen. C. II.

NU keric weder op die hant /
 Daer ic u af seyde thant
 Die wt Egypten soude comen /

- Gode Onse Heer te vromen.
145 Dese hant / seyt David open /
Sal comen van Ethyopen.
Dit ontbinden som die liede al /
Dat dlant van Ethyopen sal
Dese hant sijn / also sijt merken
150 Die dit wonder sal sien werken.
Maer Methodotius / dese vader /
Wederseghet dit al gader /
Ende seghet dat dese hant
Niet en es wt Ethyopen lant /
155 Maer sal een coninc sijn
Van herten vrome ende fijn /
Die wt Egypten sal wesen
Van sire moeder / als wi lesen /
Ende van sinen vader / ic laest also /
160 Uten lande van Egypto.
Ende dese dinc proeft aldus
Dese here Methodotius /
Aldus so scrijft hi algader
Dat Philips / Alexanders vader /
165 Die hertoghe was in Mechedone /
Hadde een wijf die was herde scoen /
Die des coninx dochter was
Van Egypten / also ic las /
Aen welke vrouwe hi wan
170 Alexandre / den stouten man.
Doen hare man doet was bleef si daer

- Bi haren sone een deel der jare.
 Doen haer sone starf nam si die vaert
 Te haren vader / te Egypten waert /
 175 Comphel was hi ghenant /
 Also als hijt ghescreven vant
 Ende was enen tijt daer.
 Doen ghevielt also daer naer
 Dat die coninc Bysas /
 180 Die van Bysanten coninc was /
 Dats een harde grote stat
 Daer een mechtich coninc in sat /
 Ende sochte Phels dochter te wive;
 Want si was vroet ende scoen van live /
 185 So datse hem haer vader gaf.
 Dus seghet dlatijn daer af.
 Ende dese dochter / dat ghijt wet /
 Was gheheten Cuseth.
 Dit was Alexanders moeder /
 190 Alsict u vore maecte vroeder.
 Aldus was Bysas haer man.
 Ane die vrouwe hi ghewan
 Een dochter / alsic verstaet /
 Haer name was Bysantea /
 195 Vanden name vander stat
 Daer haer vader coninc in sat.
 Dese wart scone van live
 Ende was ghegheven tenen wive
 Armeluse / alsic las /
 200 Die een coninc van Romen was.
 Armelus / dese grote here /
 Minde die vrouwe so zere /

- Dat hi haer die stat van Romen gaf /
 Ende makese vrouwe daer af /
 205 Des hem des volcx rijcsghenoet
 Bolghen cleyne ende groet;
 Want si hem des bolghen sere
 Dat een vrouwe soude sijn haer here.
 Dese vrouwe Bysantea
 210 Droech .iiij. sonen / alsic versta.
 Dierste was ghenamt aldus
 Naden vader Armelius /
 Dander hiet Urbanus /
 Die derde hiet Cladius.
 215 Armelius regneerde algader
 In Rome naden vader;
 Urbanus in Bysanten der stat /
 Der sijn moeder vrouwe in sat /
 Ende Cladius in Alexandrien.
 220 Dus hoerdic den boeken lijen.
 Aldus ghelucklike quamen
 Dese .iiij. riken te samen
 Op Cusets der vrouwen gheslachte /
 Die so groet sijn van machte /
 225 Die coninc Phels dochter was
 Van Ethyopen / alsic las.
 Hier af sal comen te hant
 Daere ic voer af dede becant /
 Die welke van Gode sal comen /
 230 Ende den Kerstenen te vromen
 Inden lesten daghe / als ghi
 Hier vore hoeret segghen mi.
 Dit voersach in sire tijt

- Die heylighe coninc David
- 235 Meer dan .ijij^m. jaer voer dien /
 Dat dien soude gheschien
 Bi desen Constante / die ic u
 Hier vore hebbe gheseget nu /
 Die wt Egypten sal wesen /
- 240 Alsic u vore hebbe ghelesen /
 Die coninc sal sijn / dat wet /
 In Grieken ende van Rome met.
 Aldus dragen si over een
 Sibilla ende Methodotius ghemeen;
- 245 Nochtan tusschen hen beyden waren
 Die tijt van .ij^m. jaren.
 Dese Constant sal met eren
 Die Heyden ende die Ioden bekeren /
 Of hi sal hen nemen dleven /
- 250 Alsic hier vore hebbe bescreven.
 Sine macht / alsic las daer /
 Sal staen .C. ende .XX. jaer /
 Ende dan sal dloedscap met allen
 Aen dat kersten ghelove vallen /
- 255 Ende dan salmen van allen hoeken
 Dat heylich graf van Cristum besøeken /
 Ende dat eren met werdecheden
 Boven alle dandre steden.
 In deser tijt als wi lesen /
- 260 Sal dloedscap behouden wesen /
 Ende die van Ysrahel mede
 Selen wonen in seker stede;
 Want sint si Cristum brachten ter doet /

- En hadden si meer lant no hoet.
 265 Maer nu selen si kennen claer
 Dat si ghedoelt hebben swaer /
 Ende dan sal na dese saken
 Antkerst komst zere naken.
 Sente Pauwels / dat wet /
 270 Heeft hier af vele gheset
 In sijne epystolen / dats waer /
 Die hi sayde hier ende daer.
 Cristus / die heylighe Gods Sone /
 Spreect hier af harde scone /
 275 Waer bi dat wijf no man
 Twifelen en darf hier an.
 Vrouwe Sibilla latic nu staen /
 Ende wille op Methodotius gaen /
 Den heylighen goeden man /
 280 Die vele goets segghen can /
 Ende wraken ende plaghen al /
 Die God Onse Here senden sal
 Eer comen sal die leste stonde /
 Ende al om des menschen sonden.

Dat tRoemsche rijc vele riken verduert heeft ende verwonnen. C. III.

- 285 NU keric weder sekerlijc
 Op dat hoghe Roemsche rijc /
 Dat alle riken heeft verduert /
 Also ons distorie ruert /
 Ende neder gheworpen / twaren /
 290 Hoe groet van machte si waren.

- Ende het sal dleste sijn / sonder waen /
 Dat op ertrike sal staen.
 Ende so wanneer dat te nieute gaet /
 Sal kerstenheyt sijn in crancken staet /
 295 Also ic vore al te hant
 In dierste boeke dede becant.
 Dat grote ryke van Babilone /
 Dat so langhe stont ende so scone /
 Hoe jammerlijc dat wort gheint /
 300 Alsmen in distorien vint.
 Merct dat Nembrochs gheslachte /
 Dat Moyses metter Gods crachte
 Te also groter eren brachte /
 Ende daer God oec om wrachte
 305 Also menech teken groet
 Van miraculen al bloet /
 Der welker ryke voer waer
 Duerde meer dan .M. jaer.
 Nochtan wert te nieute bracht
 310 Mids tsRoemsche rijke macht.
 Dat rijke van Egypten / dat wet /
 Ende van Machedonien met /
 Dese stonden alle sekerlike
 Ieghen dat Roemsche ryke /
 315 Ende si worden ghedestruert
 Ende alle te nieute ghekeert.
 Sint dat Roemsche rijc began
 En was noyt rijc voert an
 Dattet jeghen woude kiven
 320 En moeste verwonnen bliven /
 Ende het sal oec dat leste wesen /

- Also wi in vele boeken lesen.
 Tkeyserrige sijn beghin nam
 Doen Cristus op ertrike quam /
 325 Ende die heylighe Kerke / meer no min /
 Nam met Cristo haer beghin;
 Ende dese .ij. / sonder waen /
 Duren also lange als ertrike sal staen /
 Ende als deen valt / dat wet /
 330 So sal dander vallen met.
 Dat sal wesen / twaren /
 Als hem Antkerst sal baren;
 Dan sal beyde clerc ende leec
 Int ghelove sijn harde weec.
 335 Daer na ic hier segghen sal
 Groet jammer sonder ghetal /
 Also ict vant bescreven /
 Daer elc mensche af mach beven.

Hoe die werelt in .VI. of in .VII. ghedeylt es van dat si began tot dat si eynden sal. C. IV.

- Die tijt van desen ertrike /
 340 Daert began sekerlike
 Tote daert weder inden sal /
 Es in sessen ghedeelt al.
 Sulke maken daer .vij. af;
 Maer mijn meester mi dus gaf.
 345 Dierste duerde / min no mee /
 Van Adame tote Noe;
 Van Noe tote Abraham;
 Die derde tote Moyses quam /

- Die vierde tote David den coninc /
 350 Die vijfste tote men Cristum hinc;
 Die seste / alsic bewende /
 Duert toter werelt inde;
 Die .vij. / als een wijs man seyt /
 Es hier boven in dewecheyt /
 355 Daert en daget no en deemt /
 Noch nemmermeer inde en nemt.
 In desen sessen besonder
 So wracht God sonderlinghe wonder.
 Aldus sijn wi / des seker sijt /
 360 Inden alder lesten tijt
 Daer dese werelt in moet inden.
 Dan mach nieman anders vinden;
 Maer nieman en mach / sonder waen /
 Weten hoe langhe si sal staen.
 365 Maer wet / also ict vinde /
 Dat die tijt es biden inde
 Bi vele redenen die ic u
 Daer toe wille vertracken nu.
 Daer om souden wi met alder macht
 370 Op onse hoede sijn dach ende nacht
 Ieghen dat comen sal die dach /
 Die gheen mensche ontflien en mach.
 Waect / seyt Onse Here in die Scriture /
 Want ghine hebt tijt noch ure.
 375 Ter yrster ewen / alsict versta /
 Volget die meeste wrake na;
 Dat was metten watre / als ghi
 Hier vore horet seggen mi /
 Ende die swaerste wrake van allen

380 Sal in die leste eewe ghevallen /
 Ia sware dan alle die
 Vormael s ghevielen ye /
 Ia dan si alle te samen waren /
 Alsic hier namaels sal openbaren.

Vander verkeertheit der werelt. C. V.

385 ONse Here Ihesus Cristus seyt / sonder waen /
 Het sal volc jeghen volc opstaen
 Ende oec riken jeghen rike /
 Ende het selen in ertrike
 Erdbevinghen sijn voer waer.
 390 Oec leestmen hier voer waer:
 Alsoe broeder jeghen broeder vecht /
 Ende tkint jeghen den vader recht /
 Ende ere ende gherechticheyt
 Ende Gods vresen sijn af gheleyt /
 395 Ende alsmen scalcheyt wijsheyt meect /
 Ende die gherechtige achter steect /
 Ende elc siet op sijn gheniet
 Dan so naect / des seker sijt /
 Die anxtelike leste tijt /
 400 Daer ic vore af hebbe gheseyt /
 Die elc mensche wel duchten mach.
 Nu merct ende wilt gomen
 Of dese tijt nu es comen.
 Ghi siet nu nijt ende discoert
 405 In elc lant / in elke poert /

- Nieman en wilt / des sijt gewes /
 Den andren laten voer dat hi es;
 Men siet nu in allen lande
 Orloghen opgaen menegherande
 410 Also verre als ertrijc gaet /
 Dat cume enich lant in rasten staet.
 Paeuse ende prelate mede
 Houden discort ende onvrede;
 Stede ende oec abdijen
 415 Houden binnen hare partijen /
 Elc jeghen andren / hoe dat vaert;
 Nochtan si cume weten wat hen deert
 Anders dan elc gheheel
 Wilt hebben dmeeste voordeel /
 420 Ende vullen sijns selfs kiste.
 Maer ghemeen orbore gaet te quiste.
 Also ic can ghenemen goem /
 Orloghet die neve jeghen den oem /
 Ende die broeder jeghen den broeder /
 425 Tkint jeghen vader ende moeder:
 Nieman en scaemt hem sire quaetheyt /
 Maer elc wilt sijn ghemeyt.
 Metten goeden maect men spot;
 Doetmoedeghe houdt men over sot;
 430 Nochtan es oetmoedecheyt
 Slotel alder wijsheyt.
 Der menschen manieren ende sede /
 Ende vanden clederen die snede /
 Ende meest daer doget ende ere in lach
 435 Es al verkeert op desen dach.
 Gods vrese es verdreven /

- Ghierecheyt es ons bleven /
 Hoverde ende nidechede
 Legeren nu in elke stede.
- 440 Die scalke vonde connen vinden /
 Ende die met worden also binden
 Dat die loghene schijnt waer /
 Die heten wijs hier ende daer.
 Dese begheren te haren rade
- 445 Alle die liede vroeck ende spade;
 Dese sijn van groten love
 Beyde inder paeuse hove
 Ende inder prelaten met /
 Ende inder princen / dat wet /
- 450 Ende in steden ende in kanesijen /
 Ende oec elx in abdijen;
 Dese sijn harde wel ghehoert
 Ende oec ghetrocken voert /
 Maer die goede gherechte man
- 455 Moet buten der dore bliven dan.
 Maer wet datten God buten
 Sire dore niet en sal sluten!
 Die manne draghen cledere mede
 Cort tote hare scamelhede;
- 460 Vrouwen draghen cledre lanc /
 Daer si in sijn ghepranct /
 Datmen daer dore merct ghereyt
 Die vorme herre scamelheyt /
 Daer si die manne mede leyden
- 465 Te gheloesder loesheyden.
 Si tonen hen die kele ghereet
 Ende willen des sijn ghemeet.

- Die vrouwen in ouden daghen
 Hen nauwe te decken plaghen.
 470 Mi ghedenct wel / dat ghijt wet /
 Dat een vrouwe niet en had gheset
 Op hare hoet haers mans caproen /
 So groet was hare scamelheyt doen.
 Also oec in deser ghelike
 475 Es die soetheyt der musike
 Sere ghekeert in discort /
 Alsmen daghelijx nu hoert;
 Want die meest discorts bringhen
 Dat sijn die ghene die best singhen.
 480 Aldus / alsic hier mach leren /
 Sietmen alle dinc verkeren;
 Dats een teken / sonder saghen /
 Dat het naect den doemsdaghe.

Hoe die Ysmaliten selen comen toter werelt onvromen. C. VI.

- ANe dese tekene die ghi
 485 Hebt horen segghen mi /
 Machmen verstaen / sijts gewes /
 Dat die tijt nu comen es
 Van sonderlingher wraken /
 Die groet wonder sal maken /
 490 Also ic u hier vore vertrac /
 Ghelije dat Sibilla sprac /
 Ende daer thoe Methodotius /
 Die hier seget aldus /

- Also ic las inden Latine:
 495 "In die grote welde woestine
 Woent een volc van vremden viten
 Diemen heet Ysmaliten /
 Na enen man hiet Ysmael.
 Dit volc es wreet ende fel /
 500 Ende wracht in ouden daghen
 In Orienten vele plaghen /
 Ende sonderlinghe inder Ioden lant.
 Doen quam een Iode ende was ghenamt
 Gedeon / der Ioden hoetman /
 505 Die dit quade volc verwan
 Ende jaeghese weder te samen
 In de woestine / van der si quamen.
 Ende daer / also men leest /
 Hebben si oyt seder gheweest.
 510 Dese selen in desen termijn
 Daer wi alle nu in sijn /
 Dats inde leste eewe /
 Wtcomen alse leewe /
 Ende verheren ende verslinden
 515 Al dat si voer hen vinden /
 Ende winnen der Kerstene lande
 Met manslachte / rove ende scande /
 Ende selen oec jammerlike
 Verdrucken dat Roemsche ryke /
 520 Also Daniel wel can lyen
 In sire sekerre prophetien /
 Ende Ezechiel / die heylighe man /
 Die oec wel propheteren can /
 Hoe dat Ysmaels gheslachte

- 525 Comen sal met groter machte /
 Van Gode verweect daer toe /
 Dats dat si wreken selen soe
 Bitterlijc der menschen sonden /
 Daer si langhen tijt in stonden.
- 530 Dit volc met sire partijen /
 Dit sal wesen een castijen
 Sonder ghelijc / sijt seker das /
 Welc ghelijc noyt eer en was.
 Ende wet dat God Onse Here
- 535 Dit en doet / min no meere /
 Omdat Hi die quade mint /
 Want si Gode en minnen twint;
 Maer om dat Hi altoes inden stonden
 Also wreken wilt de sonden /
- 540 Also Hi water comen dede
 Daer Hi ertrike verdrencte mede.
 Dat Alexander / die tyran /
 Ertrijc versloech ende verwan /
 Dan dede God niet om sijn ere /
- 545 Maer om der sonden wrake mere /
 Ende daer om van allen mesvallen
 Diemen hier ende daer siet vallen.
 Die heylighe Moyses / ic las also /
 Sprac dus den volke van Ysrael toe /
- 550 Doen hise leyden soude scone
 In dat lant van promissione:
 "God Onse Here en leydt u twint
 In dat lant om dat Hi u mint /
 Maer Hi wilt met u spreken
- 555 Des lands sonden ende ghebreken."

In deser wisen rechte
 Selen nu dese knechte
 Inder Kerstene lant keren /
 Ende die winnen ende struweren.
 560 Aldus sal Onse Here / met
 Den vulen volke besmet /
 Wreken inder selver stonden
 Der Kerstinen stinkende sonden.

Dat die bisscop van Ludicke met andren vremden heren street jeghen sine ghemeynte. C. VII.

DAer ic tote Antwerpen sat /
 565 Ende dichte ter selver stat /
 Ende daer hoerdic mare
 Dat te Ludicke gestreden ware
 Tusschen die ghemeente ende den bisscop /
 Die sine liede liepen op /
 570 Daer doet verslaghen bleef dan
 Van Valkenbosch die vrome man /
 Ende sire liede een groet conroet
 Daer oec aen lach scade groet.
 De bisscop liet die heren daer
 575 Ende trac selve achterwert / dats waer /
 Ende oec die coninc van Byhem /
 Die daer comen was met hem /
 Ende graven oec een deel
 Lieten die ghemeente gheheel /
 580 Ligghende opt velt /

Ende trocken in haer ghewelt
 Hier ende daer ende daer si mochten /
 Met min eren dan si daer brochten.
 Doen peynsdic ten yersten worde
 585 Dat dit desen boec toe hoerde
 Want dat es in waren saken
 Een exempel van Gods wraken
 Van dat ic inder waerheyt
 Hier vore vele hebbe gheseyt /
 590 Hoe dat die heren altoes souden
 Haer liede te vriende houden /
 Ia beyde rike ende mate /
 Dat so ware te haren bate;
 Want als die ghemeente wert in ruren /
 595 En mach hi daer niet jeghen duren;
 Want in onbescedenheden
 Willem si alle dinc beleden /
 Ende sonderlinghe haren toren /
 Op die liede wel gheboren;
 600 Ende nerghen niet en mach een here
 Sijn liede verwerken mere
 Dan om dat hi / des sijt vroet /
 Vonnesse no recht en doet /
 Ende sijns lants ende sire stede
 605 Preuvilegien breect mede;
 Nochtan verwerct hi boven al
 Gode / die swaerlike wreken sal.
 Houdt u volc te vriende / ghi heren /
 Sone sal u God no mensche deren /

610 Indien dat ghi wilt leyden
U dinghen met gherechticheyden.

***Hoe die werelt gheplaghet sal werden met quaden volke ende overmids
oncuyshey. C. VIII.***

Lieve kindre / des seker sijt
Dat wi nu sijn inden tijt /
Die welke tijt meer no min
615 Op Ons Heren gheborte ghinc in /
Welke tijt / sonder waen /
Vele langher heeft ghestaen
Dan enech vanden anderen stoet /
Daer wi bi moghen wesen vroet /
620 Dat dit leste es van dien
Daer allet wonder in sal ghescien /
Ende dat die wondre oec nu in gaen /
Alsic u hier dede verstaen.
Wondre ghesciet nu goet ende swaer
625 In alde werelt / hier ende daer:
Paeuse / keysere ende coninge mede /
Ende daer toe alle kerstenhede /
Gaen nu staen in discorde.
Merct of waer sijn dese worde.
630 Nu hoert wat Methodotius seyt
Vander sonderlingher quaetheyt
Ende vanden zwaren sonden /
Daer tfolc inden lesten stonden
Met om sal gaen ende hanteren
635 Daer God om sal destruweren:
"Manne ende wive mede

Selen hen ter oncuuschede
 So zere setten te samen /
 Dat si hem niet en selen scamen;
 640 Ia / hets scande dat ict scrive /
 Manne met manne/ wive met wive /
 Ende den wech der naturen
 Breken met quader luxuren;
 Tote enen wive beyde gader
 645 Selen gaen zone ende vader."
 Ic vermide mi / des seker sijt /
 Te segghene te deser tijt
 Alsulke grote oncuuscheyt /
 Also Methodotius daer seyt.
 650 Maer en es dinc / verstaet /
 So oncuusche no so quaet /
 Men maeght sonder scande
 Wel setten alderhande /
 Ende die stinkende sonden
 655 Sal God wreken in dien stonden
 Metten vulsten lieden die
 In die werelt quamen ye.
 Aldus can God doen striken
 Sijn vonnesse. Met gheliken
 660 Met vrouwen ende met joffrouwen mede
 Selen si doen haer oncuuschede /
 Ende worpen die cavelen te voren
 Wien si yrst sal gheboren.
 Dese plage ende dese scande
 665 Sal gaen van lande te lande;
 Si selent al doen vanden live /
 Beesten / mannen ende oec wive;

- Borghe / huse ende oec wijngarde /
 Bossche / weyde ende bogarde
 670 Selen si al omme destruweren /
 Ende woesten ende omkeren.
 Wie dat dlijf mach ontdraghen
 Selen in bossche ende in haghén /
 Op berghe ende in hólén
 675 Hen berghen ende ontstolen /
 Daer si van honghre selen sterven /
 Ende van dorste oec bederven.
 Ende sine selen hebben mede
 Niet te bedecken hare lede.
 680 Die rike selense vaen
 Ende selense jammerlike slaen /
 Of si selen hen wísen die stat /
 Daer verborghen leget die scat.
 Die kerken selen si roven /
 685 Ende brekense onder ende boven.
 Die pelne ende sindale
 Ende ormenten alte male
 Daer men Gode met te dienen plach
 Dit es jammer sonder verdrach
 690 Selen si nemen telker stede
 Ende cleden hare wive daer mede.
 In die kerken oec met allen
 Selen si haer perde stallen
 Opter heylighen grave /
 695 Dat es jammer te spreken ave.
 Oec si haer oncuuscheyt met wíven
 Selen in die kerken bedriven.
 Priestren die gegherwet staen

Vorden outaer selen si doet slaen;
 700 Ende die meest ghestelijc scinen /
 Selen si doen meest pinen.

***Dat vele liede tkersten ghelove noch selen laten ende Onsen Here
 afgaen. C. IX.***

ONse behoeder Ihesus Cristus
 Ende die heylighe Paulus
 Segghen / dat in desen tiden
 705 Tghelove zere sal liden /
 Ende dat si die schenen die beste
 Verkeren selen in dat leste /
 Ende dat Kerstenheyt begheven /
 Ende als heydene liede leven /
 710 Also dat tghelove dan al
 Bina te nieute werden sal;
 Ia / sonder slach ende sonder stoet /
 Ende sonder bedwanc van enegher noet /
 Salder vele utermaten
 715 Dat kerstijn ghelove laten /
 Ende aen dat ghelove keren
 Dat hen die duvel sal leren.
 Noch so seyt Paulus
 Voert dese worde aldus:
 720 Inder lester tijt / sonder waen /
 Selen wreede tide ingaen
 Dat die menschen buten ende binnen
 Hem selven zere sullen minnen /
 Gode ontsien groet no clene /
 725 Hoverdech van moede ende onrene /

- Sonder minne sinen evenkersten /
 Alle doghet sal hen ghebersten.
 Minnen salmen die quade /
 Ende den goede doen onghenade;
- 730 Voer oghen vrientscap toghen /
 Maer verraden achter die oghen.
 U mach duncken dat ic langhe
 Op dese materie hanghe;
 Maer wet dat inder waerheyt /
- 735 Datter dlatijn vele meer af seyt /
 Ia noch also vele alsic u
 Hier vore hebbe gheseghet nu.
 Nu salmen sien claer ende fijn /
 Welc die quade of die goede sijn.
- 740 Dit sal sijn / sonder missen /
 Die tijt van proefenissen:
 Hier salmen openbaer kinnen
 Hen die Gode met trouwen minnen;
 Want die in noet herderen
- 745 ende volstaen sonder verkeren /
 Dat selen die sijn waerlike
 Die verdient hebben dat hemelrike
 Oec salmen kinnen / te waren /
 Die ghene die quadijen waren.
- 750 Daer om vorsprac God Onse Here:
 Als men persequeert sere
 Ende vernoye doet ende doghen
 Om minen wille / suldi verhoghen
 Ende blide sijn ende verduldech;
- 755 Want u loen wert menechfuldech.
 Dus ghepersequeert waren si / twaren /

Die propheten die vormaels waren;
 Ende die ten inde volherden
 Selen alle behouden werden.

***Hoe ende van wien die Ysmaliten weder verwonnen selen werden, ende
 waer dat ghescien sal. C. X.***

- 760 NU als dese Ysmaliten sien
 Hem alle dese voerspoet ghescien /
 Ende si hebben in haren handen
 Nalics alle die landen /
 Ende die Kerstine hebben verwonnen
- 765 Dat si hen niet gheweren en connen /
 Selen si in groten glorien
 Wesen in hare victorien /
 Sonder sorghe eten ende drincken;
 Elc sal anderen blidelijc schincken;
- 770 Si selen segghen: nu hebben wi
 Ons selven ghemaect so vrij /
 Dat wi dat Kerstenheyt breet ende lanc
 Hebben algader in onse bedwanc /
 So dat wi emmer mere
- 775 Bliven moeten haer here /
 Ende onse knechte moeten si wesen.
 Ende althant na desen
 So sal een plaghe opstaen
 Die zwaerlijc over hem sal gaen /
- 780 Dies si luttel hadden ghemict;
 Want het sal werden verweect
 Een coninc mids der Gods cracht /
 Die als niet sal sijn gheacht /

- Ghelijc of si / sonder waen /
 785 Wt eenen slape waren ghestaen.
 Dese coninc sal sijn / dat wet /
 Van Grieken ende Romen met:
 Dese sal comen gheslopen
 Uter zee van Ethiopen
 790 Met cleynen volc te samen
 Int lant daer si wt quamen /
 Daer hi wonder sal bedriven;
 Want haer kindre ende haer wiven /
 Ende haer maghe groet ende clene
 795 Sal hi doden al ghemene.
 Ende alsoe dit die Ysmaliten sien /
 Selen si ghescofiert sijn mettien;
 Want sijs hen niet en hadden vermoedt
 Noch daer voer niet ghehoedt.
 800 Des coninx kindere selen
 Oec na des vaders bevelen
 Den Ysmaliten anegaen /
 Ende die winnen ende verstaen /
 Ende doen hem vele meer onghenaden
 805 Dan si den Kerstinen voer daden /
 Also dat dat quade volc al
 Onder die Kerstine vallen sal /
 Ende hem onderdaen sijn meer
 Dan hem die Kerstine waren eer.
 810 Ia / also seghet Latijn /
 Selen si dan verdruct sijn
 Dat si selen ligghen doet
 Van honghere ende van breken groet /
 Ende nieman diese siet

- 815 En sal haers ontfermen yet /
Also dat si / sonder waen /
Al te nieute selen gaen.
Dan selen die Kerstine te hant
Weder comen in haer lant /
- 820 Ende si selen met bliden moede
Weder keren toten goede
Dat sijn ofte sijns vader was /
Ende hem onderwinden das /
Ende dat gaen erien ende sayen /
- 825 Ende bouwen ende mayen /
Ende selen cortelike
Weder werden rike /
Ende in rasten ende in vreden
Setten lant ende steden /
- 830 Ende vergheten als ende als
Haers jammerlijcs onghevals.
Lieve kindre / nu merct dan
Hoe God Onse Here wreken can
Als Hi wilt / nu hier nu daer /
- 835 Na dat die sonde es swaer.
Dat die Heydene hier te voren
Dat Heylighe Lant hebben verloren /
Dat hem afwan Gord van Bulyoen /
Dat dede hen al haer sonden doen;
- 840 Ende doent die Kerstine besaten
Met sonden ende met ommaten /
Doen quam Salladijn / die heylige man /
Die hen dat lant weder afwan.
Aldus en mach / sonder waen /
- 845 Onghelije niet langhe staen /

- Alsoe Arestotiles / dat wet /
 In enen boec wel heeft gheset.
 Nu hoert die namen van dien
 Landen / daer dit sal ghescien /
 850 Alsoet Methodotius
 In sinen boeke scrijft aldus:
 Grieken ende Ermenien /
 Persen ende Romenien
 Capedocien ende Affrike /
 855 Ende Celosien des ghelike /
 Egypten ende Cecelien mede /
 Tote bi Romen der stede /
 Ende die eylande daer toe mee
 Die ligghen omtrent der zee /
 860 Die selen nu in vrouden leven /
 Also ic vore hebbe bescreven /
 Ende die Roemsche coninc sal
 Die ghene bederven al
 Ende metten zwerde verslaen
 865 Die Cristum waren afghegaen.
 Ende selen lant ende steden
 In raste sijn ende in vreden /
 Ende eten ende drincken sonder sorge /
 Ende stichten stede ende borghe /
 870 Ende deen dander minnen so zere
 Dat gaen sal uten kere /
 Brulofden houden ende feesten /
 Ende groten cost daer toe verleesten /
 Ende haer ghenuechte daer in meren
 875 Buten der vresen Ons Heren;
 Want spelen / drincken ende eten

- Sal hen haers Sceppers doen vergheten /
 Ende oec gout ende zilver dan /
 Daer si aen legghen hare ziele dan.
- 880 Ende dan na dese saken
 Sal hen meer vernoys naken /
 Also die heylighe man Paulus
 In eenre epistelen seyt aldus:
 "Also die menschen segghen / wi
- 885 Leven nu zeker ende vrij /
 Dan sal hen cort opten hals
 Comen so vele onghevals."
 Ihesus Cristus spreekt mede
 Int Evangelium teenre stede:
- 890 "Also alst volc in Noes tiden
 At ende dranc / ende was blide /
 Ende hielt grote brulochte /
 Ende hem dat beste dochte /
 Also salt sijn ten jonxsten daghen."
- 895 Also hoertmen Cristum ghewaghen.
 Lieve vriende! Nu merct dan /
 Die al sijn ziele legghet an
 Eten ende drincken / ende daer toe zere
 In ghelde ende in der werelt ere /
- 900 Ic segghe u dat te voren
 Dat si te Gode niet en horen;
 Want die God hebben sal
 Moet Hem minnen boven al;
 Want dat die mensche begheert
- 905 Dats sijn God / wie dat weert.
 Die bi nachte ende bi daghe
 In haer ziele souden draghen

- Haren Scepper / gheloeft mi des /
 Daer die ziele na ghebeelt es /
 910 Ende draghen in die stede
 Deser werelt ydelhede /
 Hoverde / ghiercheyt menegherande /
 Seker si doen Gode scande;
 Want si Hem te confusen
 915 Verdriven wt sijns selfs huse /
 Dat Hi daer om sceppen woude
 Dat Hi daer selve in wonen soude /
 Ende daer om oec mensche waert /
 Ende die doet starf also haert.
 920 Eest dan wonder / nu mect /
 Dat God dese overdaet wrect?
 En es gheen mensche op ertrike /
 Maer dade men hem des ghelike /
 Hine soude hem belghen zere.
 925 Nu hoert hier noch wonders mere.

***Hoe die Yoden, die Alexander besloet, selen comen ende selen die werelt
 weder destruweren. C. XI.***

- NU als tfolc / dat ic vore seyde /
 Sit in sire weldecheyde /
 Ende naden vleesche leeft /
 Ende Gods vrese vergheten heeft /
 930 Ende altoes also waent staen /
 Dan selen werden ontdaen
 Die porten / daer die here groet /
 Alexander / die Ioden in sloet /
 Die meer dan .ij^m. jaer

- 935 Ghesloten hebben gheweest daer /
Die hi daer in sluten dede
Om hare grote ondadechede /
Ende om haer onnuttelijc leven
Dat si sonderlinghe bedreven.
- 940 Al was Alexander een tyran /
Hi verbat Gode nochtan
Dat dese Ioden besloten worden /
Daer si niet sint wt en torden.
Dese Ioden met groten hopen
- 945 Selen wt comen ghelopen
Inder ghelike ende inder ghebaren
Oft verwoede wolve waren /
Ende alt volc van groter duchte
Sal hem maken ter vluchte /
- 950 Sonder beyden ende sonder weren;
So zere salt hem dan verweren;
Ende selen hen in bossche berghen
Ende oec in holen ende op berghen /
So datter vele sal sterven
- 955 Van vreesen ende bederven.
Ende die Ioden en sal nieman
Ter erde besteden dan.
Dat quade volc / wildijt weten /
Sal vleesch van menschen eten /
- 960 Ende van beesten drincken dbloet /
Dat sal hen duncken harde goet.
Si selen eten in haren doene
Beyde serpente ende scordioene /
Ende dode corren daer sise vinden
- 965 Selen si eten ende verslinden.

- Adren / slanghen / sijts gewes /
Ende dat onmenschelijc es /
Selen si tetene bestaen.
Vrouwen die met kinde gaen
970 Selen si opdoen sonder ducht /
Ende eten die onghborne vrucht.
Die lande selen si struweren
Ende al in vulecheden keren /
Ende nieman en sal wesen so coene
975 Daer jeghen iet te doene.
Lieve vriende / nu mict dan
Hoe God / Onse Here / castien can
Sine vriende / si lude si stille /
Die Hi bi Hem houden wille.
980 Ic segghe u dat waerlike:
En comt nieman in hemelrike
Hine moest proeven / eest cort eest lanc /
Des drancs daer Cristus af dranc /
Also Cristus selve seyde
985 Metten monde der waerheyde /
Met doghene ende met wederspoede /
Met arbeyde of met armoede /
Of met smade / sijt seker das /
Dat sonder Cristus niet en was.
990 Die dese heeft in ertrike /
Ende diese nemt verduldechlike /
Die moet comen / te waren /
Daer Cristus voer es ghevaren.

Hoe ende van wien die Heyden ende die Yoden weder verwonnen selen werden, ende van Antkerst gheboerte. C. XII.

- NU alst Onsen Here dunct tijt /
 995 Ende Hi ghenoech ghecastijt
 Heeft die Hi wilt behouden
 In sire ewigher vrouden /
 Ende vriende gheproeft heeft fijn
 Die int ghelove bleven sijn /
 1000 So sal Hi daer toe verkiesen dan
 Enen ridder / enen vromen man /
 Die op ene corte stonde sal
 Dese quadijen verslaen al /
 Ende al te nieute bringhen
 1005 Hen ende al haer dinghen.
 Dit sal sijn die selve Constans /
 Die ic u voer noemde thans /
 Daer vrouwe Tyburcina af seyt
 So meneghe scone vromecheyt.
 1010 Dat sal sijn die selve hant /
 Daer ic vore af dede becant /
 Die wt Ethyopen soude comen
 Der eren Gods te vromen /
 Comen dan van vrouwe Cuseth /
 1015 Alsic u vore hebbe gheset /
 Die coninc sal sijn vrome
 Beyde van Grieken ende van Rome.
 Dese sal Heyden ende Ioden mede
 Bringhen toter Kerstenhede /
 1020 Ende sijn regnatie sal daer

- Staen meer dan hondert jaer /
 Alsoe die vrouwe Tyburcina
 Hier voer sprac / alsic versta.
 Aldus droeghen si int ghemeen
 1025 Redelije wale over een
 Vrouwe Sibilla ende Methodotius /
 In hare boeken las ict aldus.
 In deser tijt / alsijt lesen /
 Sal Antkerst gheboren wesen.
 1030 Dit woert Antkerst luudt also
 Alsoe contrarien Cristo.
 Alle boeken / sijt seker dies /
 Noemenen sone des verlies;
 Want verlies / jammer ende discoert
 1035 Sal hi maken weder ende voert /
 Ende al ertrike besmetten
 Ende in werringhen setten.
 In Babylonien sal hi
 Gheboren werden / lesen wi.
 1040 Babylonien bediedt den huse
 Daer altoes in woent confuse;
 Want confuse ende onghenade
 Selen hem volghen vroech ende spade.
 Cristus / wi lesen van Hem /
 1045 Wert gheboren in Bedlehem.
 Bedlehem bediedt al bloet
 Thuys daer in es dat broet;
 Want dat levende broet vercoren
 Wert in Bedlehem gheboren /
 1050 Cristus / van eenre maget fijn /

- Die niet edelre en mochte sijn /
 Ende Antkerst van enen wive /
 Onreyne ende hoere van live.
 Cristus quam om des volx behoude /
 1055 Antkerst omdat hijt bederven soude;
 Daer om mach hi / sijt seker dies /
 Wel heten sone des verlies;
 Want hi sal verdoemt bliven /
 Ende tfolc in doemsel driven.
 1060 Methodotius scrijft van hem /
 Dat hi in Corozaim
 Gheboren sal werden / ende daer na
 Opghevoedt in Betsayda /
 Ende regneren na dat
 1065 In Capharnaon der stat.
 Corozaim / verstaet wel /
 Bediedt Babylonia / ende niet el.
 Babylonien sal te dien tiden
 In haer selven zeere verbliden /
 1070 Om dat dese / also ic las /
 Binnen haer gheboren was.
 Bethsayda sal verbliden des /
 Omdat hi daer opgehouden es.
 Ende daer om sprac Cristus
 1075 In sijn Ewangelie aldus /
 Alsmen daer spreect van hem:
 Wee di / Coro zaym /
 Ende wee di met / Bethsayda!
 Wet dat Capharnaon volghet na:
 1080 Al werdi gheclommen / dat wet wel /

- Tote daer boven inden hemel /
 Ghi soudt nochtan vallen weder
 Tote inder hellen neder.
 Die Ewangelie seyt aldus /
 1085 Die selve sprac Ihesus Cristus /
 Die selve es die waerheyt /
 Also sijn heylighe mont seyt.

***Wt wat gheslechte dat Antkerst gheboren sal werden, ende waer af dat
 danssen yerstwerf quam. C. XIII.***

- MAer Iacob / die patriarke /
 Hadde .xij. sonen starke;
 1090 Van elken quam een gheslachte
 Groet / starc van machte /
 Van welken sonen was een man
 Die men bi namen noemde Dan.
 Van desen sijn vader voerseide
 1095 Meneghe grote archeide /
 Die van hem soude comen /
 Meneghen zere tonvromen.
 Dese si waren / dat wet wel /
 Vanden volke van Ysrael /
 1100 Die dansten jeghen Gods ghebot
 In die woestine omden afgod /
 Die wile dat Moyses / dat wet /
 Opten berch was om die wet.
 Ende om dat gheslachte van Dan
 1105 Dat spel van dansen yrst quam /
 Daer om heetment dansen / wet wale /
 Beyde in Walsche ende in Dietsche tale /

- Ende oec in andren talen mede /
 Alsoet daer es die sede.
- 1110 Ende dese Antkerst / als wijt lesen /
 Sal van Dans gheslechte wesen /
 Ende oec Iudas die wilen ere
 Gode verriet / Onsen Here /
 Ende menech ander quaet diet /
- 1115 Daer vele jammers af es ghesciet.
 Ende om dat dese was sulke man /
 So was hi gheworpen dan
 Uten hoghen ghetale
 Der .XII. gheslechte altemale;
- 1120 Ende in sire steden / dat ghijt wet /
 So was Manasses gheset
 Metten lote scone /
 Die was Ioseps sone;
 Die welke Iosep sone was
- 1125 Iacobs / daer ic vore af las /
 Ende Davids kindre broeder /
 Ia van vader ende van moeder.
 Aldus moeste Dan met crachte /
 Ende daer toe al sijn gheslachte /
- 1130 Uten getale sijn ghedaen /
 Daer ute God woude ontfaen
 Menscheyt / als sijn tijt quame.
 Ghebenedijt so si sijn name!

***Hoe die coninc van Vrancrijc verloes enen strijt iegen den coninc van
Ynglant, ende van .III. goeden poenten. C. XIV.***

- DOen ic dit boec hadde bracht
 1135 Tote hier / metter Gods cracht /
 Ghelijc dat ghi nu moghet horen /
 Quam mi een mare te voren
 Die te horne es jammerlike /
 Dat Philips / coninc in Vrancrike /
 1140 Soude hebben ghestreden
 Met groter moghentheden
 Ieghen den Edewaerde van Inghelant.
 Doen so dachtic al te hant
 Dat dese wrake / doen ict hoerde /
 1145 Wel tote desen boeke behoerde;
 Want sint dat die van Rome /
 Alsic merke ende gome /
 Ieghen die Affrike streden
 Des es vele meer tijds leden
 1150 Dan .M. jaer / so en ghevel
 So groet manslacht / wet wel /
 Ende daer so vele heren groet
 Opten velde om bleven doet
 Onder coninghe ende hertoghen /
 1155 Graven ende bisscopen vermoghen /
 Baenroetsen ende ridderen mede /
 Ende knapen / die daer ter stede
 In Philips side bleven doe
 Tote .XL^m. toe /

- 1160 Daer Edewaert met ghewelt
 Op dien tijt behielt dat velt;
 Daer hadde hi cume nochtan
 Enen jeghen .v. manne.
 Dit ghesciede / gheloves mi /
- 1165 Niet verre van Annous in Brij.
 Lieve kindre / nu wilt merken /
 Hoe God / Onse Here / can werken /
 Ende hoe van allen dinghen
 Sijn vonnesse can toe bringhen /
- 1170 Hoe dat comt van over dmere
 Een coninc met enen cleynen here
 In die crone van Vrancrike /
 Dat die macht es van Kerstenrike /
 Ende wint hem af borghe ende lant /
- 1175 Ende street met hem metter hant /
 Ende wint hem af dat velt /
 Alsic u vore hebbe ghetelt.
 Ay / ghi princen van ertrike /
 Alsoe ghi sit hoeghelike
- 1180 In uwen stoele met groter welde /
 Als riddre of knape voer u helde
 Nighen ende sijn onderdaen /
 Ende alle tuwen dienste staen /
 So en verheft u min no mere /
- 1185 Maer peynst dan dat een here
 Boven u es / die u mach
 U leven nemen op enen dach /
 Ende ghedenct oec met herten fijn /

- Dat die liede u niet en sijn /
 1190 Maer Gods liede Ons Heren /
 Die Hem daer toe woude keren /
 Dat Hi om haer salicheyt groet
 Mensche wort ende starf de doet.
 Castijt u / heren / castijt
 1195 Bi andren heren / het es tijt /
 Eer God / Onse Here / met allen
 Laet sine wrake op u vallen.
 Want als ghijt minst moedt / so mach
 Op u comen die sware slach /
 1200 Ia / onversien ende onverhoedt /
 Als ghijt alderminst moedt /
 Also ghi daghelijx moghet sien
 Aen andren heren ghescien
 Al omtrent u / hier ende daer /
 1205 Met jammerliken slaghen zwaer.
 Die selve God dien sloech
 Mach u slaen / eest sijn ghevoech.
 Het es gheseghet te menegher tijt:
 Die hem bi enen anderen castijt /
 1210 Wert ghecastijt sachte.
 Elc hem hier jeghen wachte.
 Drie poente sijn / alsicse sach /
 Daer met dat elc mensche mach
 Behouden die gheminthede
 1215 Sijns Sceppers ende der menschen mede /
 Die harde lichte te doen sijn /
 Also icse las int Latijn.
 Dierste es inden beghinne
 Dat hi die Heylighe Kerke minne /

- 1220 Ende hare recht tallen stonden
 Houde / hi esser met ghebonden.
 En es gheen here so hoghe /
 Keyser / grave no hertoghe /
 Hine sal papen altoes eren;
- 1225 Want si sijn vicarijse Ons Heren
 Gheset hier in Cristus stede /
 Ende den ghenen maken mede
 Die alle dinc ghemaect heeft /
 Ende sonder begin ende inde leeft.
- 1230 Oec mach hi sonden vergheven /
 Ia / daer toe dat verheven
 Inghel no archangel en es /
 Noch Cristus moeder / sijt gewes.
 Dander poent es dat hi sal
- 1235 Die privilegien houden al /
 Ende die waerheyt van elker stede /
 Ende sijns lants recht daer toe mede;
 Want nerghens met en mach een here
 Sijn liede verwerken mere
- 1240 Dan dat hi sijn sartren breect /
 Also ons een vroet man spreect.
 Oec so breect hi trouwe daer /
 Dat es voer Gode harde zwaer;
 Want elc here sal van rechter scouden
- 1245 Sijns lants recht wel houden;
 Want woudse een ander breken /
 Hi soudse oec moeten wreken.
 Dat derde poent es dat een here
 En sal nemen nemmer mere
- 1250 Van sinen forfeuten / dan

- Hem dat vonnes ghegheven can.
 Nemt hi meer / des gheloeft /
 Dan es hi niet beter dan gheroeft.
 Maer elc here / vroech ende spade /
- 1255 Sal daer af doen ghenade /
 Also hi woude dat hem God dade
 Als hi jeghen Hem yet mesdade;
 Want sulke ghenade als men hier doet
 Doet God ghinder / des sijt vroet /
- 1260 Daer af dat ic die waerheyt
 Hier vore wel hebbe gheseyt.
 Of een lantshere des heeft verdient
 Dat God niet en es sijn vrient /
 Ende hem enen viant dan verwect
- 1265 Daer Hi sijn gramscap mede wreect /
 Die welke met rove ende met brande
 Comt in des heren lande /
 Eest dan recht / dat maect mi vroet /
 Dat tfolc dat ontghelden moet /
- 1270 Die onwet ende quaethede /
 Die haer here / haer prince dede?
 Hier antwerdic nu also /
 Dat wel recht es / nu hoert hoe:
 Dat die liede ghedoghen
- 1275 Ende aensien met haren oghen
 Dat haer here doet onwet /
 Ende lants recht breect met /
 Ende dat niet in tijts en weren /
 Maer hem alles laten gheberen /
- 1280 So moeten sijt ontghelden mede
 Die quaetheyt die haer here dede.

- Ghelijc oft een here talder tijt
 Sijn liede corrigeert ende castijt /
 Also selen si / vroech ende spade /
- 1285 Also haer here doet onghenade /
 Die liede den here wederstaen
 Als hi eneghe dinc wilt aengaen /
 Die hem of sinen lande
 Doen scade ofte scande.
- 1290 Die een vrije stat berechten /
 Ende die hem dan laten ontrecten
 Die privilegien ende vrijheden
 Die toe horen ere steden /
 Om yemans danc oft gheniet /
- 1295 Ende haer lijf daer vore en setten niet /
 Sijn verloren / des sijt vroet /
 Ere / lijf ende daer toe goet /
 Om die ontrouwe / wet dat /
 Die si daer doen hare stat.
- 1300 Dus so scriven ons / te waren /
 Doude vroede die wilen waren;
 Want ghemeyn orber / sonder letten /
 Salmen voer allen orber setten /
 Also Arestotiles ende Plato /
- 1305 Ende Tullius oec also /
 Ende ander meesters / wilt roeken /
 Wel scriven in haren boeken.
 Dese materie legghic neder /
 Daer ic toe sal comen weder /
- 1310 Wilt God / die alle dinc bekint /
 Alsic den derden boec hebbe gheint /

Die u leren sal hoe dat ghi
Van allen wraken sult sijn vri.
En wilt wanhopen twint /
1315 Wat wraken u God toe sint;
Want ghi seker sult sijn van desen
Dat hemelrijc u sal wesen.

III.

Dat die mensche selve niet wreken en sal, ende hoe die rechter recht doen sal. Cap. I.

VAn Gods wraken heb ic u
 Hier vore gheseghet nu /
 Also ghi hebt ghehoert;
 Nu so moghedi horen voert
 5 Vander menschen wraken dan /
 So ict best gheraken can.
 God sal metter wraken beyden /
 Ende wreect met bescedenheyden /
 Na dat groet es die mesdaet;
 10 Maer die mensche / dat verstaet /
 Wreect dicke met haesten groet /
 Des hi en heeft ghene noet /
 Ende oec met groten onbeschede;
 Want om een woert datmen sede /
 15 Oft om enen plat ghegheven /
 So neemt men enen mensche dleven /
 Of slaet hem af hant of been.
 Dit en es ghelijc en ghene.
 Die boeken van loyen houden /
 20 Die bleven sijn van ouden
 Ende die keyser confirmeren /
 Die vander werelt sijn heren /
 Datmen sal doen ghelijc wet /
 Lijf om lijf / let om let /

- 25 Voet om voet / hant om hant /
 Oghen om oghen / tant om tant /
 Ende des ghelike van allen /
 Datten mensche mach ghevallen.
 Menschen wrake en es niet goet /
- 30 Ende wie dat wrake selve doet
 Doet Gode onrecht ende scande /
 Ende hoe den heren vanden lande
 Sijn de wraken ane belanc
 Aen dese .ij. / sonder wanc.
- 35 Maer wiste een mensche datmen dade
 Scade of sonde / vroech of spade /
 Dat soude hi sonder beyden
 Wreken inder jeghenwordecheyden /
 Ende vromelike dat wederstaen /
- 40 Al soudt aen yemans leven gaen;
 Want dat ghebieden alle rechten /
 Datmen cracht sal wederrechten
 Ende wederstaen eer si ghesciet /
 Maer men sal dat wreken niet;
- 45 Want die wrake / sonder waen /
 Sal aenden lanshere gaen /
 Die in Gods stede set
 Om elken te doen wet.
 Oec en sal die / wats ghesciet /
- 50 Sine beternesse nemen niet
 Eer die ghene met vonnes
 Verwijst si die mesdadech es;
 Want die lanshere / wildijt weten /
 Es daer in Gods stat gheseten /
- 55 Dat hi alle mesdade

- Wreken sal / vroech ende spade /
 Na recht oordeel / ende anders niet.
 Ende laet hi dat om gheniet /
 Om vriendschap of om bede /
 60 Hi verlore sijn lant daer mede /
 Dat hi houdt / groet ende clene /
 Vanden Schepper te lene.
 Daer vore elc here comen sal
 Ende rekeninghe doen van al
 65 Sire heerscapien / God weet /
 Eest hem lief ofte leet /
 Also Ihesus Cristus selve spreect
 In die Ewangelie / daer hi vertrect
 Hoe die heren met sire ghewoude
 70 Rekeninghe hebben soude
 Van sinen knechten / so men daer
 Lesen mach scone ende claer.
 Ende die ghetruwelijc hadde ghedient
 Loendi hoechlijc als sinen vrient /
 75 Ende die Hi in ontrouwen vant
 Dede Hi int vier werpen te hant.
 Hier bi versiet / ghi heren / in tijt
 Dat ghi ghetruwe knechte sijt /
 Ende uwes Heren goet also bestemt
 80 Dat ghi van Hem niet en wert ghewent.
 En es gheen mensche so hoghe /
 Paeus / coninc no hertoghe /
 Hi en es quaet ghenoech na recht
 Te sijn Gods dienstknecht.

Hoe God wilt datmen Hem die wrake gheven sal. C. II.

- 85 ONse Here Ihesus Cristus
 Spreect met sinen monde aldus /
 Die niet dan waer en can spreken:
 "Gheeft mi die wrake / ic salt wreken."
 Daer mach men kennen die woert
- 90 Dat die wrake Gode toe hoert /
 Ende dats sijn bevelen
 Dat wijt Hem opgheven selen.
 Maer die enen anderen mesdoet
 Aen lijf / aen ere of aen goet /
- 95 Sal altoes sijn ghereet
 Te beterne als dient es leet;
 Ende hoe hijt bat ghebetert ende ere /
 Hoe hijs eren hevet mere.
 Der menschen wrake inden lande
- 100 Die sijn harde menegherande:
 Sulc wreect metten sweerde
 Den evelen moet die hem deerde /
 Oft quetst liede oft slaetse doet
 Die welke sonde es harde groet
- 105 Datmen den mensche cort haer leven /
 Dat hem sijn Scepper heeft ghegheven /
 Of een let of .ij. sleet af /
 Dat hem God Onse Here gaf.
 Wet dat die mesdaet / voer waer /
- 110 Voer Gode es harde swaer.
 Hoe soude die knecht so coen ghesijn /
 Dat hi sijns meesters werc so fijn

- Breken soude om eneghe saken /
 Ende dat al te nieute maken?
 115 Wet dat God / alsic versta /
 Die wrake dic hier volghet na /
 Die metter gherechter waghden wegghet
 Al dat arch tsine pleghet /
 Ende oec alle weldaet mede /
 120 Alsoet van rechte es sijn sede.
 Sulc wreect oec / dat verstaet /
 Die en steect no en slaet /
 Maer met quaden vloeken ende wenschen
 Die si gheven andren menschen;
 125 Ia / sulc mensche es also ries /
 Dat hi Gode bidt dies /
 Dat Hi sine viande schende
 Ende al ongheval toe sende:
 Dat es sonderlinghe quaet /
 130 Ende al jeghen Onsen Here gaet.
 Ende wet dat Hem dies Onse Here
 Belghet harde sere;
 Want Hi selve heeft ghescreven
 Dat wi al selen vergheven /
 135 Ende dat Hi den ghenen sal
 Sijn sonden vergheven al /
 Ende over den wreke wreken.
 Noch es alsulc sijn spreken:
 "Sijt ontfermhertich also ghelike
 140 Alse u Vader es in hemelrike."
 Noch sprac God int ghemene:
 "Salich sijn si int ghemene

- Die ontfermherticheyt minden /
 Want si selense weder vinden.
- 145 Die wraecghier van arde sijn
 En sien meer Gods aenschijn /
 Eest dat sire in werden vonden
 In hare lester stonden.
 Noch een wrake / als wi lesen /
- 150 Dat die quaetste es van desen:
 Alsoe verradenesse ende achtersprake /
 Dat es tquaetste vander wrake
 Ende die scandelicste mede.
 Dats nochtan vele der liede sede;
- 155 Maer so wat mensche dat pliet
 En es van conditien niet.
 Hets sonderlinghe groet lachter
 Onhoudelijc te spreken achter /
 Alsoe David / die heylighe man /
- 160 Inden Souter wel segghen can:
 Hi bidt Gode te menegher stede
 Dat hine van quader tonghen bevrede.
 Noch spreect God in ene stede /
 Alsoe u voer verstaen dede:
- 165 "Eest datmen u aen deen wanghe sleet /
 So biedt die ander ghereet."
 Maer wet dat God dese dinghe
 Op tpaepschap spreect sonderlinghe:
 Si sitten in Cristus stede /
- 170 Ende souden houden sine sede;
 Want verdraghen ende oetmoedechede
 Toende Hi in elke stede /

- Die coninc was waerlike
 Inden hemel ende op ertrike.
- 175 Hi bat voer hen / met ernste groet /
 Diene brachten toter doet.
 Priesters in haren daghen
 Ende souden ghene veede draghen /
 Noch wrake doen oec also;
- 180 Want en hoert hen niet toe.
 Ach / verdrach ende oetmoet es slap
 Heden daghes onder tpaepscap!
 In hen es wrake ende hoverde /
 Al en eest niet metten swerde /
- 185 Ende oec nijt ende ghierchede /
 Alsic u hier voren sede.
 Ic wiste / dat si u becant /
 Enen paep in Brabant /
 Die selden liet onghewroken
- 190 Dat hem mesdaen was of mesproken /
 Hine wraect / sijt seker das /
 Wanneer hi sach dat tijt was;
 Ia / was hi cleyne ofte groet /
 Al hadde hi ghebeden broet /
- 195 Hine wraect sonder verwijt
 Wanneer hi sach den tijt /
 Niet met voeten no met handen /
 Maer met scaden ende met scanden /
 Waert stille oft openbaer.
- 200 Dese was Cristus contrare /
 Die sinen vader bat inder noet
 Voer hen diene brachten ter doet /
 Ende die daghelijcs den sonderen

- Vergheeft / alsijt begheren.
 205 O felle herte / versteent
 In hoverden / wats dat ghi meent /
 Dat ghi uwen broeder sijt so hart /
 Die Gode also sure wart
 Dat Hi daer om aent cruce hinc?
 210 Dien wildi om een cleyne dinc
 Bederven / sonder blijf /
 Beyde aen ziele ende aen lijf.
 Des ghelijcs / sijt seker van dien /
 Sal u weder van Gode gescien /
 215 Die selve spreect / dat ghijt wet:
 Metter maten daer ghi mede met
 Salmen u meten. Dat versint /
 Dit woert en mach faylgeren twint.

Een byspel van enen here die enen cloester overlast dede. C. III.

- HET was wilen een groet here /
 220 Die dicke versuchte sere
 Om eene abdie die hem stoet /
 Dier hi dicke nam haer goet /
 Ende verteret vroech ende spade /
 Als een tyran sonder ghenade.
 225 Die abt om dese sake
 Was sere tonghemake /
 Ende die monke / wats ghesciet /
 Sine dorstent weren niet.
 Doen dit langhe hadde ghestaen /

- 230 Ende tcloester te nieute soude gaen /
Ende gheen troest daer ane en was /
Droech tcovent over een das /
Dat si Gode aenroepen souden
Ende sonderlinghen dienst Hem houden /
- 235 Dat Hise moeste vertroesten
Ende van dien tyran verloesten;
Also dat si om dese dinghen
Een scone professie ghinghen /
Ende songhen die letanien
- 240 Gode teeren ende Sinte Marien /
Ende baden Gode met herten dan
Dat Hise verloeste vanden tyran.
Die abt dede messe daer /
Ende daer hi stont voer den outaer /
- 245 Ende ghemaect dat Sacrament /
Daer God selve in es bekent /
Sach hi ende wort gheware
Dat aldaer bi den outare
Een galghe stont / in ware dinc /
- 250 Daer die selve here aen hinc
Om sine kele met enen strop /
Ende een Inghel sat daer op
Met enen swerde / min no mee
Also den strop te slane ontwee /
- 255 Ende daer een putte onder stont
Die te male was sonder gront.
Doen die abt dese dinc sach /
Riep die abt: slach! Inghel / slach!
Dat Sacrament antworde schiere:
- 260 En wetti niet dat ic soe diere

- Cochte ende om so groten scat /
 Dat ic node verliese dat?
 Te hant na dese dinc doen
 Verghinc weder dat visioen.
 265 Als dabt sijn messe hadde gheint /
 Dede hi te samen sijn covent /
 Ende vertrac hen allen voert
 Dat hi ghesien hadde ende ghehoeret.
 Doen die here dit vernam /
 270 Wel haestelike hi daer quam /
 Ende beterde harde saen
 Al dat hi hadde mesdaen /
 Ende dancte God / Onsen Here /
 Ende diende Hem voert meer.
 275 Elc mensche mach proeven wel
 Ende merken aen dit bispel /
 Dat nieman om eneghe sake
 Gode en sal bidden om wrake;
 Want God harde node begheeft
 280 Dat Hi so diere ghecocht heeft /
 Niet met goude no met ertschen goede /
 Maer met sinen pretiosen bloede
 Ende met sire ghebenedider doet /
 Daer Hi ons met help uter noet.
 285 Hoe soude so sot sijn enech man /
 Dat hi soude bidden enen man
 Dat hi sinen kindren dade quaet?
 Also es dit / dat verstaet.
 God es onser alre vader /
 290 Ende wi sijn kindere alle gader /
 Ende verbeydt vriendelike

Onser mesdaet daghelike.
 Daer om en souden wi beyden niet
 Den ghenen daer ons af messciet /
 295 Ende oec vergheven / des sijt vroet /
 Also God / Onse Here / doet?
 Also wi vergheven / sal Hi
 Ons vergheven / sonder twi /
 Also Hi selve inder waerheyt
 300 Inden Pater noster seyt.

Hoe die keyser Constantijn proefde wie sinen God niet getru en es dat hi nieman getru en sal sijn. C. IV.

ELc mensche sal met vresen
 Sinen God ghetruwe wesen /
 Ende so wie / des sijt gewes /
 Sinen God niet ghetruwe en es /
 305 En sal nieman ghetruwe sijn.
 Dit proeft die keyser Constantijn /
 So men daer scrijft / alsic versta /
 In Tripertita hystoria /
 Dats een boec / wildijt weten /
 310 Dat also es gheheten.
 Dese keyser hadde te sinen rade
 Heyden ende Kersten / vroeck ende spade /
 Bi welken rade dat hi wrachte.
 Eens quam hem in sijn ghedachte /
 315 Dat hi proeven woude van desen
 Wie hem ghetroust soude wesen.
 Op enen tijt doe si / te waren /

- Alle voer hem comen waren /
 Gheboet hi dat si van hem keerden
 320 Die maer enen God en eerden /
 Ende dat si ghinghen hare verde;
 Want hi haers raets niet en gheerde.
 Doen dit ghebot dus was ghedaen /
 Sach die keyser daer noch staen
 325 Someghe Kerstene / sonder waen /
 Die niet en sijn henen ghegaen /
 Maer bleven staende daer
 Oft si gheen Kerstijn en waren /
 Die welke hi sere versmade doe /
 330 Ende sprac onwerdelike hen toe:
 Hets onmoghelijc dat si souden
 Eneghen mensche trouwe houden /
 Die haren God onghetruwe sijn.
 Aldus proefde Constantijn
 335 Inden hope van sire scaren
 Wie dat hem ghetroust waren.
 Die ghetrouwe es sinen Gode /
 Houdt altoes wel sine ghebode /
 Ende daer ane machmen best kennen
 340 Hen die haren God minnen.

Datmen testament ghetruwelijc volbringhen sal. Een exempel daer af.
C. V.

Innocentius scrijft harde wale
 In sinen boeken ystoriale
 Van enen ridder van over dmere /
 Die daer lach int kerstijn here /

- 345 Dat daer lach inden lande
Om te wreken Gods viande.
Doen den goeden man des dochte
Dat hi niet ghenesen en mochte /
Woude hi sijn siele bewaren.
- 350 Een goet pert hadde hi / twaren /
Dat beval hi / alsict daer las /
Enen sinen neve die bi hem was /
Dat hi dat vercopen soude /
Ende tghelt om die Gods houde
- 355 Den armen voer sijn siele gheven.
Dus es die ridder doet bleven.
Ende die neve hielt dat peert /
Dat vele ghelts was weert /
Ende hilter sijn ghelaet mede /
- 360 Ende vergat al sijns oems bede.
Doen hi dus in behaghelheden
Enen tijt tpeert hadde ghereden /
Quam die viant metter vaert /
Ende droech henen man ende paert.
- 365 Dus bleef die neve verloren daer.
Hier ane machmen leren / voer waer /
Datmen altoes boven al
Testament wel ghelden sal /
Ende smenschen utersten wille
- 370 Voldoen sal lude ende stille.
Ende wet dat God gherne wreect
Aen hen daert ane ghebreect /
Oft si vallen in groter noet /
Oft haer kinder bidden broet.
- 375 Also die gheest wt vaert /

Ende hem waent hebben bewaert /
 Mids sinen vrient dien hi al
 Den orber sire zielen beval /
 Ende die vrient dat niet en doet
 380 Dat hi hem beval ende loet /
 So gheeft die gheest dan wrake
 Over hem van dier sake.
 Ende wet dat Hem Onse Here
 Daer om belghet harde sere /
 385 Ende dat Hi dat sere wreect /
 Alsic vore hebbe ontdect;
 Want die meeste ontrouwe es
 Die sijn mach / sijts gewes;
 Want ghenen vrient en es so goet
 390 Als die ghetruwe es nader doet.
 Ghi / executore / dan
 Neemt exemple hier an /
 Ende voldoet dan in tijt
 Daer ghi met gheladen sijt /
 395 So dat u en doe ghenen hinder /
 Als ghijt minst moedt hier of ghinder.
 Men heeft in langhen stonden
 Van .ij. dinghen luttel vonden /
 Deen sijn ghetruwe mombore /
 400 Dander ghetruwe executore.
 Die Kerken goet ende Heylich Gheest
 Berechten ende hanteren meest /
 Hebben selden / alsict vant /
 Van scoude gheruumt dlant;
 405 Maer haer kinder / sonder waen /

- Sietmen dat te quiste gaen /
 Ende van des gheliken / des sijt vroet /
 Die berechten der stat goet /
 Daer ic vore af hebbe gheseyt
 410 Een deel der waerheyt.
 In segghe dan niet / dat
 Ic en hebbe in enegher stat
 Van allen den vonden
 Goede liede in vele stonden /
 415 Ende quade ende goede ghemene:
 Dit kent God / Onse Here / allene /
 Die elken mensche sal gheven
 Van dat hi heeft bedreven.

***Dat rechtren noch scepenen gheen miede nemen en selen vanden recht.
 Exemplen daer af. C. VI.***

- ALle rechtren ende scepenen mede
 420 Gheseten sijn in hare stede /
 Daer si ghedinghe houden selen /
 Ende oec alle saken ordelen /
 So souden si dan peynsen daer
 Om dat ordeel scarp ende swaer /
 425 Dat God int leste sal leyden /
 Ende al met gherechticheyden;
 Daer en sal hulpen / dat verstaet /
 Ghelt / maechscap no advocaet.
 Wee den rechtren die hem hueren laet /
 430 Daer toe dat recht voert gaet!
 Wee den scepenen also /

- Die hem huren laten daer toe!
 Want hem van rechter scout toe hoert
 Dat si dat recht setten voert
 435 Onghehuert ende onghebeden.
 Dit faylgeert in meneghen steden.
 Alsoe die rechter sittet daer
 In sijn ghebannen iij scare /
 So sal hi dan al te voren
 440 Mate ende vremde horen /
 Ende hen stade daertoe maken
 Dat si ghetoghen hare saken /
 Ende sijn recht helpen toenen dan.
 Trecht / des sijt gewes
 445 Dattet boven den rechter es /
 Ende boven den princen: dat es recht;
 Want hi es des rechts knecht;
 Ende omt recht / diet wel besiet /
 Es hi prince ende anders niet /
 450 Hi mochte des verdienen wel /
 Trecht soude hem sijn so fel
 Dat hem aen sijn lijf soude gaen /
 Alst dicke heeft ghedaen.
 Valerius heeft bescreven:
 455 Om dat een rechter hadde gewesen
 Een quaet / valsch vonnesse /
 Doen quam coninc Cambisse
 Ende dede hem tfel af villen saen /
 Ende deedt opten dinghstoel slaen /
 460 Daer de rechtre niet en mochte af
 So wanneer hi sijn vonnesse gaf.

- Doen maecte hi rechter daer naer
 Des rechters sone / ende dede hem daer
 Sitten op sijns vaders vel /
 465 Om dat hi soude ghedencken wel
 Als hi sijn vonnesse soude gheven.
 Dus vindt men daer bescreven.
 Noch was een rechter. Een here /
 Een goet man bat hem sere /
 470 Dat hi sijn sake so hinghe /
 Dat hi wonne sijn ghedinghe /
 Ende gaf hem daer om enen waghē
 Met yser harde vast beslaghen.
 Doen sijn wedersaken dat vernamen /
 475 Ane den rechter dat si quamen
 Ende gaven hem .ij. ossen saen /
 Die hi inden waghē soude slaen /
 Die beter waren vele mee
 Dan der waghene waren twee.
 480 Doen hadde die man handelinghe
 Ghewonnen al sijn ghedinghe.
 Doen vielt onlanghe daer na
 Dat die rechter / alsic versta /
 Starf ende betaelde sijn scout /
 485 Alst al moet / jonc ende out.
 Daer die vriende saten ten lijke
 Riep een stemme jammerlike:
 "Twee ossen ende enen waghē
 Mi nu ter hellen draghen.
 490 Na dat vonnes dat ic gaf
 Heeft God gheloent daer af."
 Lieve vriende / nu besiet /

- Rechte ende scepene en moghen niet
 Miede nemen / sonder waen /
 495 Om dat recht voert soude gaen;
 Want si sijn daer toe ghebonden
 Van rechter scout / tallen stonden;
 Ende si souden / sonder letten /
 Haers selfs lijf daer vore setten /
 500 Eer si trecht achter lieten:
 Soe sere souds hen verdrieten;
 Want aent recht / groet ende smal /
 Leghet des menschen salicheyt al /
 Ende hi en doeck / meer no min /
 505 Dan hi gherechticheyt heeft in.
 Een wijs man maect ons gewes
 Dat onmenschelijc es
 Dat een man doet / vroech ende spade /
 Sijn gherief met eens anders scade.
 510 Nu merct dan ende verstaet
 Dat onmenschelijcheyt es quaet /
 Ende hier om sijn verboden
 Persem / voercoep ende vercroden /
 Onder allen menschen die sijn /
 515 Kersten / Ioden ende Heydijn.
 Hets waer / die Ioden onderlinghe
 En persem om ghene dinghe /
 Maer segghen ende toggen
 Dat si persem nemen moghen
 520 Van lieden van andre wet /
 Alsoet haer wet heeft gheset.

***Datmen persemeren ende die ghiegege ten rade ende ten regement
scuwen sal. Exemplen vanden Romeynen. C. VII.***

- AY! ghi heren in desen stade /
 Neemt die ghene in uwen rade
 Die wijs sijn ende ghemate /
 525 Ende eersam op die strate /
 Gode vruchtich ende ghiech twint /
 Ende recht altoes mint.
 Van woekeneren of persemeren
 Houdt u in alder manieren;
 530 Want dese .ij. / sonder waen /
 Doen ene stat te nieute gaen.
 Een stat die onderlinghe twist
 Heeft alder eren ghemist;
 Een stat / dat oec wel wet /
 535 Daer persem es ende voercoep met /
 Die en mach / sonder waen /
 In voerspoede niet langhe staen /
 Ende daer men huwelijc versmaedt /
 Ende elc sijn overspel hayt.
 540 Dit sijn sunden die Onse Here
 Haet utermaten zere.
 Alle die sijn van desen seden
 Suldi scuwen in uwe steden /
 Alsoe dat God / Onse Here / daer na /
 545 Die onsculdighe niet en sla
 Metten sculdeghen / wet wel dat /
 Alsoe Hi gedaen heeft te menegher stat.

- Nu hoert ende verstaet wel
 Watten Romeynen ghevel.
 550 Die Romeynen wilen eere
 Waren van alder werelt here /
 Daer si om vochten meneghen strijt
 Eer si haer palen maecten so wijt /
 Ende bijnalecs allen weghe
 555 Hadden si spoet ende seghe.
 Ende doen sijt al hadden verwonnen
 Dat si vonden onder der sonnen /
 Blevē si stille in haer stat
 Ende begonsten te gaderen scat /
 560 Rinten ende grote juwele;
 Ende die diere hadden vele /
 Wouden beter sijn na haren sin
 Dan haer ghebuere diere hadden min /
 Soe dat wijsheyt ende vroetheyt
 565 Algader keerde inder ghiercheyt /
 In overmoede ende nide /
 Alst noch pleghet in desen tijde
 In menegher stat / hier ende daer.
 Nu proeft of ic segghe waer.
 570 Hier na quam hem / over waer /
 Een zwaer orloghe ende groet
 Van dien van Cartago /
 Die hem alsoe ghinghen toe
 Dat si bina / twaren /
 575 Op dat bederven waren /
 Met meneghen groten stride /

- Dat en waren in dien tide
 Gheen soe grote ghesien /
 Datmen noch spreect van dien /
 580 Ende es gheheten / alsic versta /
 In latine bella punica /
 Om dat in dien stride groot
 Soe vele liede bleven doot;
 Ia hondert duysent selken tijt
 585 Blefer doot in enen strijt /
 Daer die Romeyne den zeghe verloren /
 Die soe gheluckich waren te voren /
 Doen si doeght ende ere hanteerden /
 Ende van ghiericheyden vierden.
 590 Doen die Romeyne saghen wel
 Dat hem davonture was fel /
 En altoes ghinghen tonder /
 Soe hadde hem des groot wonder /
 Also dat si om dese dinghen
 595 Haren Goden te rade ghinghen /
 Ende daden hem groot ere /
 Ende verchierden haren tempel zere /
 Ende vragheden hem openbaere
 Welc hier af die sake ware
 600 Dat si waren zegheloes /
 Ende voermaels vochten zeghe altoes.
 Die Goede antworden doe /
 Ende spraken den Romeynen toe:
 "Comt hier weder na
 605 Ende van al dat ghi wilt vraghen
 Selen wi u berechten claer."
 Ende aldus so ghinghen si van daer /

- Ende quamen weder al onghelet
 Alsoe hen hare Gode hadden gheset.
 610 Daer soe vonden si inden tempel
 Twee verse ghescreven wel
 Int hoet vanden tempel daer /
 Die te verstane waren zwaer;
 Want niemen van hen lieden
 615 En conste wel bedieden;
 Want daer stonden inne
 Vier letteren / alsic kinne /
 Diemen elc / sonder waen /
 .IX. vout moeste verstaen.
 620 Dat waren C. L. F. ende U.
 Hier moghedu wonder horen nu
 Hoe si vielen in ghebede /
 Ende baden hare Gode mede
 Dat si hen te kennen gaven
 625 Die bediedenis daer ave.
 Doen antwoerden si saen:
 "Morghen vroeck suldi gaen
 Voer de .iiij. poerten vander stat /
 Ende daer so suldi vinden dat
 630 Bedieden der letteren viere /
 Ende dan suldi weten schiere
 Die redene waer bi u al
 Comt die grote ongheval."
 Nu siet / goede liede / ende mecht
 635 Hoe God die sonden altoes wrect /
 Die sonden der Heydine /
 Alsoe hi doet der Kerstine.
 Doen dese in trouwen ghestoeden /

Waren si altoes in voerspoede /
 640 Ende doen si die lieten achter /
 Volghdem altoos scande ende lachter.
 Aldus can die wrake Ons Heren
 Altoos opten sonderen keren.

Bi wat saken die Romeynen ghewaer worden dat si den zeghe verloren hadden. C. VIII.

DEs morghens quamen si saen
 645 Voor die oeghst porte gegaen /
 Ende vonden daer ghescreven
 Met goeden letteren verheven
 Neghen woerde / min noe mee /
 Ende elc began op een C.
 650 Dierste .iij. waren alsoe:
 Caritas / Castitas / Compassio.
 Dese willic u in Dietsche toghen:
 Karitate / Zuverheit ende Mededoghen.
 Dese .iij. sijn onder u cout;
 655 Voor dese .iij. ghi onder u hout
 Ghelt / oncuuschede ende vremthede;
 Dese houden onder u die stede.
 Raet ende eendrachtichede /
 Ende huwelic ter waerhede
 660 Sijn met u / sonder waen /
 Alte nieute nu ghedaen.
 Voor dander porte quamen si vord;
 Daer vonden si oec die word

- Die op een F. beghinnen int Latijn /
 665 Die int Dietsche moghen sijn:
 Die starc ende ghetrouwe waren /
 Ende wel sprekende / twaren /
 Regeerden wilen met u.
 Voor dese regeerd daer nu
- 670 Gheveinsde / sotte ende valsch / dat wet /
 Dieve / smekers ende verraders met.
 Voor die derde porte si vonden
 Wel ghescreven ten selven stonden
 Neghen worden / dat wet wel /
- 675 Ende elc begonste op een L /
 Ghescreven int Latijn /
 Die in Dietsche aldus sijn:
 Dlicht der werelt verborghen leit
 Onder haet ende nidicheit;
- 680 Die lof / die heilicheit wilt mede
 Onder arbeit ende cracht mede
 Wette der stat bedecken
 Die ghene die voort soudentrecken.
 Voor die vierde port quamen si dan:
- 685 Daer vonden si ghescreven an
 Neghen letteren op een U /
 Die ic u hier toene nu:
 Doecht / oetmoedicheit ende werde /
 Sijn ghevaren herde verde.
- 690 Voor dese sijn nu bleven
 Verweent / overtullich leven /
 Vule ende quade zeden /
 Diemen hanteerde inder steden /
 Persem ende selfvuldicheit /

- 695 Ende oec alle ydelheit.
Dese doen sekerlike dat /
Dat onder voet valt lant ende stat /
Ende dat u gheluk ende ere
Vlien sal in lanc soe mere.
- 700 Ghi porteren / ende ghi heren /
Hier aen moghedi leren
Hoemen een stat moet beleyden
Met sunderlingher wijsheiden.
Die ghierich was ende fel
- 705 En beleyde noyt stat wel;
Want sine ghiericheit / nu ende echt /
Doet verkeren der stat recht /
Ende des selfs mans werkelicheit
Es so groet / voer waer gheseit /
- 710 Dat hijt al wil hebben onteert
Waer hi sinen hat op keert /
Weder recht of onrecht si dat.
Dit heeft bederft menighe stat.
Een wijs philosophe dus spreect:
- 715 Soe wanneer raetsman ghebrect /
Salmen setten in sire steden
Enen die niet en steet in vreden
Ende te gheender partien en hoort /
Die leecht in twist of in discoort;
- 720 Want midt vrienſcap ende onste der maghe
Mochti onghelije draghen die waghe /
Daer die stat in mochte bejaghen
Vele vernoyſ ende vele plaghen.

***Van jammerliken plagen die enen monic gheopenbaert worden. C.
IX.***

- EEn boecksken quam mi ter hant /
 725 Daer ic in ghescreven vant
 Wonder / als ghi moghet horen /
 Dat enen monic quam te voren /
 Die hem selven scrijft Brueder Ian.
 Dese monic sach enen man /
 730 Niet in drome noch in visioene /
 Maer daer hi lach in orizoene.
 Dit ghesciede / als ict las /
 Doen die stat van Akers verloren was /
 Doemen screef wel besondert
 735 Neghen min van .XIII^c.
 Doen was Akers verloren /
 Alsoe ict seyde hier te voren /
 Daer so vele Kerstine bleven
 Datter wonder es af ghescreven.
 740 Inde kerke / te Gods onwerden /
 Stelden si beesten ende perden;
 Tcrucifix Gods Ons Heren
 Sleipten si / Gode tonneren /
 Achter strate in die stede /
 745 Ende ander beelden mede.
 Lieve vriende / nu besiet:
 Dat God dit ghescien liet /
 Was om die grote sonden /
 Daer die Kerstine in stonden /

- 750 Ende datsi den vrede braken
 Tusschen den Heidenen ende Kerstenheit /
 Daer af quam dat grote leit.
 Hier om liet God ghescien dat
 Die Heidene wonnen die stat /
- 755 Daer si deden jammer groet.
 Menighe Kerstine sloeghen si doot.
 Op enen Ascentioens nacht / te waren /
 Alsoe mettene ghesonghen waren /
 Ende die monike ter dormter ghinghen /
- 760 Bleef dese monic in bedinghen
 Inde kerke langhe na desen /
 Ende woude Davids salme lesen.
 Ende doen hi quam / gheloeft mi des /
 In: Deus / venerunt gentes
- 765 (Dats een salm als men vint
 Die rechte alsoe beghint)
 Quam hem te voren alsoe saen
 Die manslacht / die was ghedaen
 Over zee in Kerstenhede /
- 770 Alsoe als ict u hier voor sede.
 Doen weert dese goede here
 Wenende alsoe sere /
 Dat hi den salm / wats ghesciet /
 Vorder en conste ghelesen niet /
- 775 Omden rouwe dien hi dreef doe /
 Ende sprac Onsen Heer toe:
 "Heer / Ghi en sult talder tijt
 Uwen volke so hert niet sijn als Ghi sijt /
 Maer Ghi sult sijns ghenadich wesen /

- 780 Ende ghedincken / Heer / van desen /
 Dat Ghi met uwen bloede roet
 Den mensche droecht wt der noot.
 Lieve Here / en gheeft nemmeere
 Victorie noch ere
- 785 Den volke dat U niet en mint /
 Ende u wet niet en kint /
 Ende uwen Heilighen Name blameren /
 Ende u ghelove al verkeren."
 Ende doen hi daer lach ende weende /
- 790 Ende bat Gode dat hijt meende /
 Verbaerde hem een eersaem man
 Die bisscops abide hadde an /
 Ende hadde een cruce in die hant.
 Doen wert hi soe zeer vervaert thant /
- 795 Dat hi hem niet en bedochte /
 Ende oec spreken niet en mochte.
 Doen sprac die man als hi dat siet:
 "En vervaert u noch een twint niet /
 Ende en wilt soe zeer niet claghen
- 800 Dat die Kerstine sijn verslaghen
 Vanden Heidenen alsoe sere;
 Want het heeft God / Onse Here /
 Ghedaen al om haer sonden /
 Daer si langhe tijt in stonden.
- 805 Maer hoer / ic wille di ghewaghen
 Van vreseliken daghen /
 Die comen selen herde saen /
 Ia / die nu in sijn ghegaen /
 Ende vander tribulatiën mede
- 810 Die comen sal op Kerstenhede

- Ende op die Roemsche Kerke met /
 Daer die almachtighe God / dat wet /
 Sal verwecken / sijts gewes /
 Tfolc dat ongheloevich es /
 815 Dat grote wrake sonder ghetal
 In dat Kerstenhede doen sal;
 Want die nu over zee es bleven
 Dien selen si nemen dleven.
 Armenien selen si winnen
 820 Ende verslaen die daer sijn binnen /
 Ia / die mannen metten wiven /
 Daer salmen jammer driven.
 Ia / gheestelic ende ander met
 Sal vernoeyeren van sire wet /
 825 Om den anxt vanden live.
 Ia / scone jonghe wive
 Selen si behouden mede
 Te hare groter oncuuschede.
 Vroenten lant / also verre alst leit
 830 Ende toe hoert der Kerstenheit /
 Selen si destrueren ende winnen /
 Ende doden diere sijn binnen /
 Ia / die minste metten meesten /
 Ende werpense voor die beesten.
 835 In die kerken / in ware saken /
 Selen si bordele ende stalle maken /
 Ende haer vuylheit aldaer
 Doen omtrent den outaer /
 Ihesum Cristum te scanden.

- 840 Dit sal sijn in vele landen /
Ende vele in ellende selen vlien;
Ende so wanneer si dit sien /
Ende vele salder werden ghevaen.
Nu salt daer jammerlike staen.
- 845 Ter zee sullen si tiden /
Ende als die overliden
Selen si menighen stat winnen /
Ende doden die siere vinden binnen.
Van Ytalien een groot deel
- 850 Sullen si minnen / ende niet gheheel /
Ende vechten menighen groten strijt.
Ende die Kerstine tot elker tijt
Selen sterven sonder ghetal /
Ende om haer sonden al /
- 855 Ende sonderlinghe om sonden .ij.:
Deen es die quade stomme sonde /
Diemen niet noemen en mach met monde;
Dander es persemen ende voorcoop /
Die over al heeft haren loop /
- 860 Mids den welken wijf ende man
Ghevallen sijn inden ban.
Vele steden / des seker sijt /
Sullen sijn interdijt
Ende irregulieren / dat wet /
- 865 Want si haer provende daer met
Vanden ghenen ontfanghen dan /
Die selve waren inden ban /
Ende die macht en hadden niet

Yeman te gheven yet;
 870 Want pause ofte kardenale /
 Oft ander prelate alsoe wale
 Die symonien begaen /
 Si sijn inden ban alsoe saen /
 Oft wat si doen oft lien wien /
 875 Si selen inder waerheyt lien;
 Dan heeft macht no cracht /
 Want hets inden ban ghewracht.
 Daer bi soe selen inder tijt
 Vele steden sijn interdict /
 880 Ende vele persone irregulere
 Dit es waer dat ic u lere;
 Paus ende kardenale /
 Ende dat hof altemale
 Sal dan sijn inden ban.
 885 Dit es jammer te hoorne an /
 Ende om die symonien al.
 Nu hoort wat hier na volghen sal.

***Van vele destructien ende wonders dat binnen Rome ende in andren
landen ghescien sal. C. X.***

ROME sal in desen tijden
 Doghen zere groot van striden /
 890 Daert toe bringhen selen some
 Kardinale gheboren van Rome;
 Bedi die derde Claus / die sat
 Paus te Rome inder stat /
 Die van soe groten hoverde was /

- 895 Stoet daer na / sijt seker das /
 Dat Sinte Pieters stoel tallen daghen
 Erflic soude bliven den maghen.
 Ende om dat hi daer die dinghen
 Niet en conste toe bringhen /
- 900 So maecte hi kardenale / twaren /
 Die van sinen gheslachte waren.
 Dese maecte vele quader zeden
 Van discorde / van onvreden /
 Van symonien / van andren dinghen
- 905 Die daer noch niet en verghinghen.
 Al sulc doen ter selver stont
 Werp die Columme inden gront /
 Dat moghende groot gheslachte /
 Dat soe starc was van machte /
- 910 Die alsoe starke hoestine
 Hilden jeghen die Ursine.
 Bi gheslachten tween sal
 Rome te nieute werden al.
 Poelgien sal oec zeer doghen /
- 915 Datmen u niet en conste ghetoghen.
 Vrancrijc sal verderft werden
 Beyde van machte ende van werden /
 Om dat die coninc sal sijn daer
 Der kerken ende den armen zwaer /
- 920 Ende om donghelijc dat hi mede
 Nemen sal in elke stede.
 Ende om dat hi in anderen riken
 Sine moghentheyte sal doen striken /

- Soe selen vele siere gheburen dan
 925 Hem starckelijc vechten an /
 Ende lant oec ende Kerstenhede
 Die comen sal over zee /
 Ende oec metter vaert
 Haer vaert setten derwaert.
- 930 Spaengen sal oec in roere werden /
 Ende vele archs sal opter eerden;
 Hongherien ende Polanen mede /
 Ende in Aelmaengen menighe stede
 Selen ghewoest werden dan /
- 935 Mids enen onghelovighen man /
 Die der Tartaren coninc sal wesen;
 Want het selen aen desen
 Ander coninghe vallen /
 Die heyden sijn selen met allen.
- 940 Dese selen comen / te waren /
 Met onghetelden scaren /
 Ende en selen nieman sparen /
 Ende al dat volc alsoe vervaren /
 Ende soe vele quaets / dat vordien
- 945 Sulc jammer en wort vorsien.
 Mar int leste sal een prince comen /
 Die hulpe sal hebben ghenomen
 In Aelmaengen ende in Vrancrike /
 Die dese liede vromelike
- 950 Aen vechten selen ende verslaen /
 Ende henen haer vaerde gaen.
 Vele Kerstine ende heren
 Sullen vander Roemscher Kerke keren /
 Ende ghi / gheestelec volc / mede /

- 955 Om des hoofts quaethede /
 Dat soe groot es / sijt gewes /
 Dats al aertrike te quader es.
 Dat hof sal soe quaet wesen /
 Dat die goede liede van desen
- 960 Uten hove selen winden.
 Men sal nieman connen vinden /
 Die soe koen si dat hi dade
 Spaeus ghebodt / vroeck of spade.
 Some kardenale / sonder waen /
- 965 Selen gheboet sijn oft ghevaen /
 Ende haer heerlicheit ende overmoet
 Gheworpen sijn onder voet /
 Die soe groot sijn int ghemene
 Dat si niet en willen allene
- 970 Gode gheliken in desen /
 Mar selve willen God wesen /
 Ende oec gheert sijn / twaren /
 Ocht si selve Gode waren.
 Si en willen oec in haer ghewelt
- 975 Met den menschen niet sijn ghetelt;
 Ende daer om salse God neder
 Int nederste worpen weder /
 Ende beroven / dat wet wale /
 Van eren / van weerden altemale /
- 980 Alsoe dat mense heten sal
 Priesteren ende diakenen over al
 Vander Roemscher scaren kerken.
 Nu siet wat God can werken:
 Men sal nieman connen vinden
- 985 Die hem sal dorren onderwinden

- Paeus of kardinale te sine.
 Dus soe las ict inden Latine;
 Want haer namen selen wesen
 Onder tfolc onwaert te desen /
 990 Dat nieman en sal willen sijn;
 Ende al waren si goet ende fijn /
 Men souden niet gheloven wale /
 Al worden si paeus ende kardinale;
 Want in des volcs weten
 995 Sullen si alle valsch heten /
 Alsoe dat ghene gherechticheit
 Van hen en sal werden gheseit.
 Haer ghiericheit sal so groot sijn dan /
 Datse versaden en mochte gheen man.
 1000 Wie dat daer recht hebben wille /
 Sal dat copen lude of stille /
 Ia / dat noch argher es /
 Bisscopdomme / sijt gewes /
 (Ende weet datmen daer hebben sal) /
 1005 Vercoepen si om ghelt al /
 Ia / die gheestelike goede /
 Die God cochte met sinen bloede /
 Die vercopen si om ghelt voort.
 Proeft of waer sijn mijn woord.
 1010 Ende daer met sekerlike
 Maken si haer maghe rike.
 Aldus hevet gheweest sint
 Dat die derde Claes ghescint
 Den Roemschen stoel besat binnen /
 1015 Dat nieman en mochte winnen
 Bisscopdomme noch prelatie /

- En brochte toe symonie.
 Ende hier om / wilt des gheloven /
 Soe salse God beroven
- 1020 Van eren ende van goede /
 Ende worpense in groter armoede;
 Want voor haer grote gout
 Sullen si cume hebben hout /
 Ende voor haer selver scerven;
- 1025 Dus salt hen al bederven /
 Ende voor haer ghesteynte fijn
 Sullen si in groter scanden sijn /
 Ende voor haer perde / sonder waen /
 Selen si met stocken te voet gaen.
- 1030 Princen ende tfolc met allen
 Selen sere jeghen hen vallen /
 Ende selen hem totten rebben
 Al nemen dat si hebben;
 Haer prelatie ende borghe mede
- 1035 Salmen struweren tot elker stede;
 Van hare juredictien en sal
 Men houden groot no smal /
 Noch van hare bannen wet
 En sal cume clerc / dat wet /
- 1040 Sijn crune tonen dorren;
 Want het sal al jeghen porren.
 Tfolc sal hem ooc heffen mede
 Ieghen die princen te menegher stede /
 Ende sullense verlaen te hande /
- 1045 Ende sulke verdriven uten lande.
 Aldus selen inder tijt

- In alder werelt wijt
 Soe grote tribulacie wesen /
 Datmen niet en mochte ghelesen."
 1050 Doen en constic gheswighen mere.
 Met vresen sprac ic: "Lieve Here /
 Hoe sal ic dit verstaen?
 Sal Onse Here laten gaen
 Te nieute sijn ghelove goet /
 1055 Daer Hi om storte sijn heilich bloet?
 Waert dat alsoe ghesciede /
 Dat die onghelovighe liede
 Die paeuse ende die kardinale
 Ende die prelaten altemale
 1060 Te nieute daden gaen /
 Soe soude tghelove al vergaen /
 Daer God om starf / sonder waen /
 Ende alsoe langhe heeft ghestaen."
 Doen antworde die goede man:
 1065 "Die Heidene si selen dan
 Enen tijt boven gaen /
 Mar hi sal onlanghe staen.
 In dinde selen comen danne
 Fransoye ende Alemanne /
 1070 Ende selen in corten daghen
 Dese Heydene al verjaghen.
 Ende dan sel die Kerke keren
 Weder in hare eren.
 Ende die prelate na desen
 1075 Selen goet ende gherecht wesen /
 Ende gheestelic leven /
 Ende ghiericheyt begheven /

- Ende symonie legghen neder /
 Ende Gode ontsien weder.
 1080 Die prelate selen in desen
 Daer toe oetmoedich wesen /
 Ende ontsien Onsen Here /
 Ende Hem doen ere.
 Ende dan sal / sonder waen /
 1085 Heilicheyt weder opstaen;
 Kerken salmen weder maken /
 Ende hanteren goede saken /
 Ende in desen goeden poente sal
 Dat Kerstenheit staen al /
 1090 Tote dat Antkerst komen sal
 Met vele twiste ende onvromen;
 Want hi sal met hem bringhen voort
 Alle werringhe ende discort.
 Ende dan saelt in Kerstenhede
 1095 Qualiker staen dan ye dede.
 Eer toe comt deser termijn /
 Sal een paeus te Rome sijn /
 Die gheboren sal sijn met allen
 Van Aelmangen ende van Gallen /
 1100 Ende die in vele stede
 Pays sal maken ende vrede /
 Ende ghemint sijn herde wale.
 Hi sal maken kardinale
 Van Romen ende van Aelmangen mee /
 1105 Ende daer toe van over zee;
 Hi sal regneren .iiij. jare /
 Ende sterven int vijfste daer nare.
 Ende daerna sal comen een

- Van Rome gheboren ghemeen /
 1110 Die in rasten ende in vreden al
 Die Roemsche Kerke houden sal /
 Ende op heffen die Ursine.
 Ende vanden bloede sine
 Sal hi kardinale maken dare /
 1115 Ende hi sal leven .vj. jare.
 Ende hier na sal comen
 Een ander wt Romen /
 Van wien groot jammerhede
 Ghevallen sal in die stede
 1120 Van manslachte groot /
 Ende stortinghe van bloede roet.
 Ende dan selen aengaen waerlike
 Alle tribulacien in eertrike /
 Ende die heilicheyt met allen
 1125 Sal dan onder voet vallen.
 Dese sal leven .iiij. jaer /
 Ende int vijfste sterven daer naer.
 Nu soe selen na desen
 Vele paeuse wesen
 1130 Die luttel sijn gheacht /
 Ende als van gheenre macht /
 Der welker dade / hoet vaert /
 Gheens vertreckens en es waert.
 Ende dese dinc sal ghescien al
 1135 Na datmen Gods jaer scriven sal
 Dusent .iiij. hondert;
 Soe selen / wien soes wondert /
 Beghennen in dien jaren."
 Mettien soe es henen ghevaren

- 1140 Die goede man / die heer /
Dat icken en sach nemme meer.
Dese dinc sachic over claere
Doemen screef dusent der jare
Twie hondert ende xcij.
- 1145 Nu bidt Gode / diet al vermach /
Dat Hi / mids siere groter graciën /
Ons verre van allen tribulaciën /
Die allen menschen goede
Cochte met sinen bloede /
- 1150 Ende een heer es der heren /
Ende sonder ende sal regneren.
Ay ghi / diet sullen lesen /
Hout u inder Gods vresen.
Ghi die in oncuuscheden staet /
- 1155 Ende met persem omme gaet /
Ende om een eerdsch goet waect /
Ende u gheen dinc en smaect
Dan der werelt goet ende ere /
Ende die voor Gode / Onsen Here /
- 1160 Alsoe zeere ghehaet wesen
Dat wi inden boeken lesen /
Dat God altoes de sonden
Ghewroken heeft van ouden stonden /
Ende sonderlinghe / sijts gewes /
- 1165 Ghiericheyt die alte groet es;
Want die goede Paulus seyt:
Ghiericheyt is wortel alre quaetheyt.

***Van der goedertierenheyt Gods ende dat die mensche hem selven
kennen sal. C. XI.***

- Hier voren hebdi menich woort
Van Gods wraken ghehoort /
1170 Nu soe moechdi horen mede
Van sijnre goedertierenhede /
Di Hi daghelix werken kan
Aen den ghenen die hijs an.
Al es een mensche sondere /
1175 Op dat hi altoes heeft ghere
Dat hi der sonden af sal slaen /
Ende met vresen es bevaen /
God spaerten langhe daghe
Om dat hem sijn sonden wanhaghen;
1180 Ende wie met vresen sonde doet
Es halfs ghekeert / des sijt vroet.
Mar die in al haer stonden
Ligghen in hare sonden /
Ende niet de sonde begheven /
1185 Mochten si eweliken leven /
Die plaecht God hier ende daer /
Also wi scouwen openbaer.
God verheft daghelike
Den menighen uten slike /
1190 Ende setten in eren groot /
Ende wert van sinen maghen thoet.
Ende als hi dan verwaent /
Ende hem selven niet en vermaent
Wat hi was en wie hi es /

- 1195 Ende Gode niet en dancket des /
 Ende die mate versmaet mede /
 Soe eest Ons Heren zede
 Dat hij worpt / sijt seker das /
 Neder dan hi te voeren was;
 1200 Of Hij sint hem enich torment /
 Daer hi hem selven mede bekennt.
 Die scoenste conste diemen vint /
 Dats dat een hem selven kint.

Van .X. poenten daer men Gods gracie mede vercrighen mach, ende een exemple van eenre vrouwen. C. XII.

- Die goede Gods goedertierenheyt
 1205 Boven alle sijn wrake gheit.
 En dade sijn goedertierenhede /
 Hi soude wreken telker stede
 Te hant als die sonde wert ghedaen;
 Mar goedertierenheit cant weder staen /
 1210 Mar niet altoes / sijt gewes;
 Want als die sonde te groet es /
 Ende men te langhe daer in staet /
 Wet dat God sulc scout slaet /
 Als ghi moecht daghelix sien
 1215 Aen menighen daer ende hier ghescien.
 .X. poente sijn / dat wet /
 Daer men Gods gracie met
 Alre best mach ghewinnen.
 Hoort / ic wilse u doen bekinnen.
 1220 Dat eerste poent dat es /

- Datten menschen sal duncken des
 Dat hi es sekerlike
 Onweert ghelijc den slike /
 Ende en sal in sinen daghen
 1225 Nieman dan Gode willen behaghen /
 Ende metten mensche / hoet vaert /
 Sal hi willen sijn onwaert.
 Nu laet ons sien ende merken /
 Nochtan dat wi Gode verwercken
 1230 Vroech ende spade met onsen sonden /
 Nochtan begheert Hi tallen stonden
 Van ons te sine ghedient
 Als een goet ghetrouwe vrient.
 Hi en acht ons int ghemeyne
 1235 Sijn knechte niet alleyne /
 Mar sijn kindere / wildijt beseven /
 Dien Hi sijn erflijc erve wilt gheven.
 Sijn wille souden wi altoes wachten /
 Ende elc soude hem selve achten
 1240 Over den onweertsten mensche;
 Dits een poente van groten wensche.
 Dit en sal u int ghemene
 Niet groot duncken allene
 Dat ghi dient soe groten Here /
 1245 Mar u sal duncken mere ere
 Dat Hi ghewerdicht nu ende echt
 Dat Hem dient soe vulen knecht.
 Dander es een poente van wensche /
 Dats dat hem een mensche
 1250 Niergent af bedrueven en sal
 Dan om sijn sunden al /

- Ende dien tijt dien hi heeft gheleeft
 Alsoe sotteliken versoemt heeft;
 Ende van allen fortsen ende quaede
 1255 Datmen hem doet vroeck ende spade /
 Sal hi verhoghen in sinen moet /
 Ende dat houden voor goet.
 Mar diet hem doet sal hi minnen zere /
 Ende voor hem bidden Onsen Here /
 1260 Ende Gode dancken van dien /
 Dat Hi hem dat liet ghescien;
 Want God den ghenen dien Hi mint
 Gherne doghen ende vernoy toe sint;
 Want daer an mach hi merken voort
 1265 Dat hi Gode toe behoort.
 Dat derde poent es dat die mensche sal
 Omwille ende armoede over al
 Gherne nemen / lude ende stille /
 Om Ihesus Cristus / Ons Heren / wille /
 1270 Die om onse salicheyt woude
 Hongher / dorst ende coude.
 Wij en selen in onsen moet
 Niet begheren tidelec goet
 Meer dan onse noodorfte nauwelijc /
 1275 Ende Cristum willen sijn ghelijc /
 Die anders en hadde te leven af
 Dan men Hem om Gode gaf.
 In desen soe willen wi poghen
 Hoe wi Hem gheliken moghen
 1280 In armoeden ende in vasten /
 In solace ende in onrasten.
 Dan sal die mensche in desen

- Met sinen Sceppere ghecleet wesen /
 Ende ghesierdt behaghelike /
 1285 Ende ghevormt na sijn ghelike.
 Dat sal sijn groot ere /
 Dat van hemelrike die Here /
 Die Gods Sone / Ihesus Cristus /
 Gheweerdighen wilt aldus /
 1290 Dat soe vulen stinkende slijc
 Sinen Sceppere es ghelijc.
 Ende alsoe hem dunct in sinen moet
 Dat toeneemt sijn goet /
 Ende sinen lichaem rast ende ere
 1295 Wassende in lanc soe mere /
 Soe sal hi hem verdrueven des /
 Ende duchten dat hi gheverdt es
 Vander ghelikenissen daer bi
 Sijns selfs Ihesus Cristi /
 1300 Ende met hem es worden leder /
 Ende verloren heeft sijn cleder /
 Ende dat God sijns vergheten heeft /
 Ende die druefste sijn die leeft.
 Dat vierde poent wil ic u toghen:
 1305 Die mensche sal altoes verhoeghen
 Ende vorderen sinen evenkersten /
 Al soudt aen hem selven ghebersten /
 Ia in dinghen goet ende fijn
 Die jeghen Gode niet en sijn /
 1310 Ende sijns selfs orber achter setten /
 Ende nieman deren no letten.
 Na dien die mensche over al
 Den mensche onderdaen sijn sal /

- Soe eest wel recht dat hi
 1315 Den oversten onderdaen si /
 Die hem al heeft ghegheven /
 Siel / lijf ende leven.
 Aldus zelen wi vorvoeds
 Den mensche onnen alles goeds /
 1320 Ghelijc ons selven / ochte bat;
 Dan sijn wi inden selven pat /
 Den hoghen weghe van hemelrike /
 Die dueren sal ewelike.
 Dat vijfste poynt moghedi horen /
 1325 Want hets goet ende wtvercoren:
 Die mensche en sal / wats ghesciet /
 Doverste versmaden niet /
 Noch die arme die bidden broet
 Want aen hen leeght orber groet;
 1330 Mar hi sal op hen allen
 Met morwer herten vallen /
 Met mededoghen / des sijt vroet /
 Alsoe die moeder metten kinde doet /
 Ende sal van al sijnre herten
 1335 Mede doghen Ons Heren smerten /
 In ghelike ende in ghebare /
 Ofti selve die ghene ware /
 Ende sal hen bistaen / vroech ende spade /
 Beide met raede ende met dade /
 1340 Ende sal bi daghe ende bi nachte
 Sijn doghen sijns selfs achten.

- Soe sal hem God des ghelike
 Weder delen sijn rike.
 Dat seste poent wilic u noemen:
- 1345 Die mensche en sal nieman doemen
 Van sinen sonden / hoe dat gheet;
 Want hi herde luttel weet
 Wat God / Onse Here / werken wille
 Inden mensche lude ende stille;
- 1350 Mar eest dat Hi openbare
 Dien mensche bekent sondare /
 Soutstu di meer bedroeven dan
 Dan of hem die doet quam an
 Sinen lichaem / des sijt gewes;
- 1355 Want een ziele edelder es
 Dan al die lichamen / waerlike /
 Die ye quamen op aertrike.
 Ende alsoe als die mensche sal
 Hem selven hoeden al
- 1360 Van blamen ende van sonden /
 Alsoe sal hi tallen stonden
 Sinen evenkersten hoeden oft meer /
 Alsoe alsic u voorseide eer /
 Ende hem van sonden keren
- 1365 Beyde met trooste / met leren /
 Ende met exempelen daer toe mede:
 Dits der karitaten zede.
 Dat sevende poynt wil ic u liden:
 Dats dat die mensche sal verbliden
- 1370 Van sijns evenkerstens goede /
 Ende tideliken hoeden /

- Ghelijc dat die moeder menich sins
 Verblijdt van voorspoede haers kints.
 Ende sonderlinghe / dat verstaet /
- 1375 In dat der gheestelicheynt an gaet /
 Sal hi met herten daer nae gaen
 Hoe hijt mach doen voort gaen /
 Ende behouden staende dare /
 Ghelijc oft sijns selfs ware.
- 1380 Ende altoes suldi gheloven des /
 Dat inden mensche meer goets es
 Dan men van buten aen hem siet.
 Salich es hi dies pliet.
 Dat achtste poynt es dat wi
- 1385 Gode allene met herten vri
 Minnen selen lude ende stille /
 Ende gheen ander dinc om Gods wille /
 Soe dat God ghemint sijn sal
 Sonder ghelike boven al.
- 1390 Doecht noch heilichede /
 Noch goet doen den mensche mede /
 En selen ons daer toe poghen
 Dat wi iet selen minnen moghen
 Onderlinghe int ghemene
- 1395 Dan onse Scepper allene;
 Mar met ghemeender minnen men sal
 Den mensche minnen over al
 In karitaten om Gode;
 Want het hoort tsinen ghebode.
- 1400 Nochtan machmen maken
 Gods loon met goeden saken
 An Gode / in sinen ghebede /

- Voor hem die hem goet dede /
 Ende voor sinen vrienden algader
 1405 Ende meest voor moeder ende vader.
 Dat neghende moechdi nu bekennen:
 Als die mensche yet sal beghinnen
 Ende bestaen / dat sal hi keren
 Te Gods love ende teeren /
 1410 Soe dat beghinsel ende inde
 Te Gods love altoes winde /
 Ofte God bi u stoede
 Ende claelic saghe die hoede
 Al uwe werke / al uwe worde
 1415 Dat segghic u in ware worde;
 Want Hi die alle herten kint /
 Hem en es verborghen twint.
 Aldus salmen tallen kere
 Gode ontsien ende eren
 1420 Met innigher minnen soe vaste /
 Dat wi onse troest ende raste
 In Hem setten altemale;
 Soe sijn wi behoet wale /
 Ia vele bat sekerlike
 1425 Dan es behoet al aertrike.
 Dat .X. poynt willic u
 Soe ic best can segghen nu.
 Eest dat die mensche om Gode dan
 Dese .IX. poente winnen kan /
 1430 Ende vervolghen Onsen Here /
 Des sal hi Hem dancken sere /
 Ende dincken met herten fijn

- Dat dit grote ghichten sijn /
 Ende oec sijn waerlike
- 1435 Beter dan al aertrike.
 Dan sal hi met gansen moede
 Ghedincken van allen goede
 Dat sijn Scepper / sonder waen /
 Voor hem dicke heeft ghedaen.
- 1440 Nu soe dinct in uwen moet /
 Dat God al dat grote goet
 Niet wel en kan imputeren;
 Soe sal hi hem daer toe keren /
 Dat hine met innigher trouwen
- 1445 Aen des cruce galghe scouwe /
 Daer Hi hinc om die sonden
 Met sinen widen wonden /
 Ende daer met hem doghen starc ende stijf /
 Alsoe ocht hise hadde in sijns selfs lijf.
- 1450 Den spiegel sal hi draghen
 Beide bi nachte ende bi daghe
 Vaste in sijn herte binnen /
 Ia met berrender minnen.
 Dan sal sijn droefheit van desen
- 1455 Met vrouwen gheminghet wesen /
 Ia met vroude alsoe volmaect
 Datse luttel ieman smaect /
 Ende moet hem werden al te sure
 Met reynder herten pure
- 1460 Ende met innigher herten /
 Ende met berrender begherten.
 Die dese poynte ghewinnen sal

- Sal salich sijn boven al.
 Noch selen si ghedincken des /
 1465 Dat die Here / die boven al es /
 Ghewaerdighe ons / vuyl slijc /
 Sijn beelde te maken ghelijc
 Nae den gheeste / dat es waer /
 Ende dat Hi oec woude daer naer
 1470 Menschelike vorme nemen ane
 Naden menscheliken ghedane /
 Ende in enen lichaem fijn
 .IX. maent woude besloten sijn /
 Ende mensche op eertrike wert /
 1475 Ia van levene alsoe hert
 Dat noyt en was sijn ghelike;
 Want Hi hadde op eertrike
 Hongher / dorst menechfoude /
 Versmaetheit ende coude
 1480 Toter doot / sonder sijn scoude /
 Dat Hi al liden woude
 Om onse salicheit waerlike
 Wie sach ye des ghelike? /
 Ende voer tsinen Vader /
 1485 Om ons te verlossene allegader
 Vander erfsonden ende blame /
 Die ons toequam van Adame /
 Ende liet ons in deser wise
 Sijn vleesch tot eender spise /
 1490 Ende tenen drancke sijn bloet
 Dat wt siere herten woet.
 Noit en was des ghelike
 Ende na dit op eertrike /

- Ende na dit corte leven
 1495 Dat ewelike leven gheven
 Alle die ghene die daghelix draghen
 Die poynte die hier sijn ghewaghen.
 Oec sal hem die mensche des
 Sere bedroeven / sijt gewes /
 1500 Datter menschen soe luttel wesen
 Die yet zere achten te desen /
 Ende derven groter soetheit
 Die wt desen leven gheit /
 Ende selen bidden Onsen Here
 1505 Dat hise toter sotheit kere.
 Soe wanneer die mensche es comen
 Te deser baten ende vromen /
 Soe sijt seker ende vrij
 Dat hi inder graciens Ons Heren si /
 1510 Ende al verwonnen heeft dan /
 Op dat hire hem in ghehouden can.
 Noyt en quam Gods ghelike
 Van goedertierenheit op eertrike /
 Noch soe oetmoedich mede /
 1515 Noch van soe groter melthede;
 Hi es den mensche altoes ghereet /
 Soe wanneer hem sijn sunden sijn leet /
 Ende hi roept op sijn ghenade /
 Hi hoorten / eest vroech of spade /
 1520 Sonder enich weder trecken.
 Hier op soe suldi mecken /
 Prelate ende ander heren
 Die sonden absolveren /
 Die hem sijn also hard

- 1525 Datsi bliven onbewaerd
 Ende in wanhopen vallen /
 Daer si vallen met allen;
 Des niet en hadde moghen gheskien /
 Hadder die priester toe ghesien.
- 1530 Mi wondert zeer int herte mijn /
 Want si selve sonderen sijn
 Ende Gods ghenade begheren /
 Dat si so hard sijn den sonderen;
 Want si lesen in ere stede:
- 1535 "Metter maten daer si meten mede
 Sal u werden ghemeten."
 Dit doet u Cristus weten.
 Nu hoortmen Cristum spreken
 Daer hi tijt der papen ghebreken
- 1540 Datsi laden voor waer
 Den volke bordene zwaer /
 Si en souden te gheender uren
 Met haren vingher willen rueren.
 Si sueken daer toe mede
- 1545 Inder tafelen die vorste stede.
 Si sueken oec daer bij
 Datmense heete abij /
 Ende grotelike groete op die strate:
 In allen dinghen sueken si haer bate.
- 1550 Een exempel wil ic u
 Hier af vertrecken nu.
 In enen boec dat ic las /
 Dat ene vrouwe wilen was
 Die / al en waest niet scone /

- 1555 Een kint hadde van haren sone /
 Ende si en vant in haren lande
 Bisscop noch pape te hande
 Diese woude absolveren.
 Doen moeste si ten paeuse keren /
- 1560 Alsoe datsi ghegreep haer vaert
 Met haren kinde te Rome waert.
 Doen si te Rome quam in die stede /
 Viel davonture alsoe mede
 Datsi tot spaeus hove quam;
- 1565 Daer sach si ende vernam
 Den paeus comen wt sire zalen
 Met .v. ochte met .vj. kardinalen.
 Doen die vrouwe bevroedde das
 Welc van hem die paeus was /
- 1570 Viel si thant op haer knien
 Ende riep lude mettien:
 "Heer paeus / heilich vader /
 Aen u staet mijn troest algader.
 Ic ben hier comen te desen wilen
- 1575 Wel van over .v^c. milen
 Om afaet te hebben van u.
 Heer vader / soe hoert mi nu.
 Heer / dit kint dat ghi hier siet an
 Een mijn sone aen mi wan /
- 1580 Ende deen es des anders broeder /
 Ende ic ben haer beider moeder.
 Lieve vader / wilt mi absolveren
 Van alden sonden die mi deren /
 Ende set ghenoech penitencie mi /

- 1585 Ic wille doen / hoe groet si sij."
 Die paeus aensach die vrouwe /
 Ende mercte wel haren rouwe /
 Ende den langhen wech mede
 Die si om haer sonden dede /
- 1590 Ende wort beronnen metter vaert
 Met ontfermenisse te hem waert.
 "Vrouwe / sprac hi / ic vergheve u
 Dese grote sonde nu.
 Gaet thuis waert / ghi hebt perdoen /
- 1595 Ende en wilt nemmer sonde doen."
 Die vrouwe sprac: "God lone u / here
 Ic sals mi hoeden voertwaer meere."
 Doe die kardenale dit saghen an /
 Berespten si den goeden man /
- 1600 Ende seiden hi dade quaet
 Dat hi alsoe grote mesdaet
 Also lichtelike vergave.
 Die paeus stoerde hem hier ave /
 Ende sprac herde saen:
- 1605 "Heb ic hier an mesdaen /
 Soe bid ic Gode dat Hi
 Stappans wreke aen mi;
 Ende oft ghi mi tonrecht berespt nu /
 Dat Hijt stappans wreke aen u."
- 1610 Ende si worden alte hande
 Beseten metten viande /
 Ende ghequelt herde zware.
 Doens die paeus wert gheware /
 Viel hi thant op sijn knien
- 1615 Ende bat Gode voor hem mettien /

- Ende si worden te hant ghesont.
 Hier an mach elc wel wesen cont
 Dat Gods ontfermicheit
 Boven al sijn wrake gheit.
- 1620 Alse die mensche rouwe ontfaet /
 Ende hi dan te biechten gaet /
 Es gheabsolveert / sijts gewes /
 Eer hi ten priester comen es;
 Want Gods goedertierenhede
- 1625 Vergheeft hem die sonden sonder bede /
 Om dat hi sijn sonden kint /
 Ende rouwe daer af ghewint.
 Mar nochtan / sonder waen /
 Moet men ten priester gaen /
- 1630 Ende penitencie daer af ontfaen;
 Want God heeft selve ghescreven:
 Toent den priesteren u leven /
 Ende doet dat si u heeten;
 Want dat moghdi wel weten:
- 1635 Niemen en mach na sinen ghevueghen
 Hem selven penitenci vueghen.

Van enen stride die int lant van Ludicke gheviele. C. XIII.

- AL tAndwerpen in die stat
 Sat ic / ende was van sitten mat.
 Doe quam mi die mare /
- 1640 Dat bi Ludeke ghestreden ware
 Opten velde / met machte groot /
 Daer vele liede bleven doot.

- Doen dachtic in minen moet doe
 Dat desen boeke wel hoorde toe /
 1645 Want het heet dBoec van wraken.
 God laet mi wel gheraken.
 Daer versloech die hertoghe Ian /
 Ende van Ghelre die vrome man /
 Van X^m volcs / te waren
 1650 Metten zwaerde / al sonder sparen.
 Dit was om een sake / sonder waen /
 Die de hertoghe heeft ghedaen
 Vanden here van Valkenbosch nu /
 Dien si sloeghen / dat segghic u /
 1655 Daer te voren over .iiij. jare /
 Dat beter achter bleven ware /
 Ende menighen anderen vromen man /
 Dien ic ghenoomen niet en kan /
 Die hen niet en hadde mesdaen /
 1660 Ende om dat si niet wouden ontfaen
 Haren gherechten heere /
 Dien si sculdich alle eere
 Ende alle lieve te doen waren.
 Siet hi / heren / sonder sparen /
 1665 Met aldus ghedanen teken
 Can God / Onse Heere / wreken
 Wanneer het heeft sinen tijt.
 Lieve heeren / nu castijt
 U selven / ende neemt exempel nu
 1670 Aen dander heeren / dies bid ic u.
 Hets gheschiet te menigher tijt /

Die hem aen enen anderen castijt /
 Dat hi hem castijt sachte.
 Elc hem hier vore wachte!

Van vele plagen van groten sterften in menech lant. C. XIV.

- 1675 IN Gods carnatioen vor waer
 Alsmen screef .XIII^c. jaer /
 Ende tusschen .XL. ende .L. met /
 Soe sinde God al onghelet
 Ene sterfte / in ware dinc /
- 1680 Die herde wide ende verre ghinc /
 Dat soe vele volcs starf dan
 Datmen niet ghesegghen en can /
 Noch ghesommeren en conste.
 Ende die sterfte begonste
- 1685 In Babilonien die stat
 Voor waer seidmen mi dat /
 Ende quam alsoe voort ane
 Over die zee Ambricane
 In Poelgen / in Calabren alsoe /
- 1690 In Cecilien / in Cypren toe /
 In Tuscanen / in Lomberdien /
 Ende int lant van Romenien /
 Ende vandaer in Vrancrike /
 Ende vandaer tot die ghelike
- 1695 Quam die sterfte doe in Inghelant.
 Wet datmen meneghe stat vant
 Daer al die huse met goede
 Sonder heere ende vrouwe stoeden /

- Ende sonder hoede cleine oft groot
 1700 Want die liede waren al doot /
 Soe dats hem niement onderwant /
 Datmen ghenen heere en vant
 Die hem rechts daer toe vermat.
 Dit vantmen in meneghe stat.
 1705 Het gheviel / dats wonder groot /
 Dat in enen huse bleven doot
 Op enen nacht alle die liede /
 Heer ende vrouwe ende meisniede /
 Ende men vant in die stede
 1710 Niemen diese ter eerden dede.
 Ic hoorde over waer tellen
 Dat van Utrecht .ij. ghesellen /
 Die wandelen wouden te samen:
 Int lant van Tabor si quamen /
 1715 Daer si ten selven stonden
 Een stat sonder volc vonden.
 Si ghinghen op / si ghinghen neder
 Daer wandelen vord ende weder /
 Deen trate wt ende dander in /
 1720 Si en vonden meer no min
 Manne / kindere no wive /
 Die si saghen te live /
 Mar die doot laghen op die straten /
 Die de honde aten.
 1725 Int leste / alsic hebbe verstaen /
 Sijn si in een palays ghegaen /
 Dat scone was ende herde groot /
 Daer al die liede waren doot /
 Ende doorghinghen die woninghe al.

- 1730 Int leste quamen si inden stat /
 Daer si die beesten vonden doot /
 Om datmen hem en gaf no en boet.
 Doen quamen si ten lesten stonden
 In ene camer / daer si vonden
- 1735 Ghesteinte / silver ende gout /
 Ende diere juwele menichfout.
 Doen vonden si enen sac /
 Dien hi al vol goets stac /
 Ende peinsde hi soude vort mere
- 1740 Daer met bliven een here.
 Dander was alsoe ghesint
 Dat hi des woude twint.
 Dus soe keerden si te samen
 Tote datsi opt velt quamen.
- 1745 Daer viel hi ende was doot
 Die den sac hadde op thoet /
 Ende die ander nam sijn vaert
 Soe hi best mochte thuuswaert /
 Ende brochte daer die mare van dien
- 1750 Dat hi ghehoort hadde ende ghesien.
 Dit hoordic / sijn seker das /
 Van enen die te gheloven was.
 Dit onghemac / alsic versta /
 Es gheheten epyduyma:
- 1755 Dat deen vanden anderen sterft /
 Als hi die locht van hem verwerft.
 Mi vertrac een goet man /
 Daer trouwe ende ere lach an /
 Dat een scep quam wt Inghelant /

- 1760 Dat over woude in Zelant /
 Want het was vanden Briele.
 Oec nam hijt op sijn ziele /
 Dat waer was al
 Dat ic u hier segghen sal.
- 1765 In dat scep waren danne
 Meer dan .XX. vromer manne.
 Doen si dus in die zee quamen /
 Saghen si ende vernamen
 Dat een groet pert te hen waert quam /
- 1770 Ende een man daer op ocht hi was gram /
 Die opt water quam te hen wert.
 Si worden alle zeer vervard
 Om dat pert opt water liep /
 Dat soe wijt was ende soe diep.
- 1775 Doe hi hen bi quam sprac hi:
 "En vervaert u niet van mi /
 U en sal gheen arch ghescien."
 Doen sprac een van dien
 Die daer in scep waren:
- 1780 "Wij sien u over twater varen /
 Des soe heeft ons wonder groet."
 Die ghene sprac: "ic ben die doot
 Die nieman en can verdragh
 Dien God wilt hebben verslaghen /
- 1785 Ende ic come wt Vranckeryke /
 Ende van anderen lande des ghelike /
 Daer ic hebbe ghedaen sulc ghebot
 Als mi gheboot Onse Here God.
 God en heeft vergheten niet
- 1790 Die grote scande ende tverdriet

- Ende die sunderlinghe scade /
 Die de Sarrasine daden.
 Des es nu .LX. jare
 Datsi met bloetstortinghen zware
 1795 Akers wonnen / die goede stat /
 Daer Kerstenheit doen in sat /
 Daer si in versloeghen dan
 Meneghen goeden kersten man.
 Die crucifixe ten selven stonden
 1800 Die si in die kerken vonden
 Sleypten si onwaerdelike
 Achter straten inden slike /
 Ihesum Cristum te blamen.
 Des hem Kerstenheit mach scamen.
 1805 Ende om dat God ghene vriende en vint /
 Die hem der wraken onderwint /
 Ende dien es Gods scande /
 Soe wrect inden lande
 Ende sonderlinghe in Vrankerijke /
 1810 Welx coninc mechtich es ende rike
 Ende wel ghereet daer toe /
 Ende der Kerken goet daer toe alsoe
 Heeft over al in sinen lande /
 Daer hi mede wreken soude Gods ande.
 1815 Daer om datten Onse Here
 Gheplaecht heeft herde zere /
 Ende noch meer sal in corter tijt /
 En si dat hi hem wel castijt.
 Nu soe vaer ic tInghelant wert

- 1820 Om te doene dat God beghert."
 Mettien verloren sijn doe
 Ende dat visioen / si en wisten hoe.
 Dat es jammer / sonder verdrach /
 Dat elc Kerstijn wel claghen mach /
- 1825 Dat soe grote jammer ende scade
 Die de Heiden wilen daden
 Onsen Here / Ihesus Cristome /
 Doen si Akers worpen omme /
 Daer soe menich Kersten bleef doot /
- 1830 Ende dat jammer gheschiede groot /
 Dat noch steet onghewroken.
 Nochtan / vorwaer ghesproken /
 Es des leden .LX. jaer;
 Want men screef doen openbaer
- 1835 Aldus / soe eest in minen sin /
 .XIII^c. negen min.
 Nie sijder en was here gheen /
 Noch soe hoghe noch oec so cleen /
 In alder Kerstine lande /
- 1840 Die hem pynde dese scande
 Te wrekene / sonder waen /
 Die sinen God was ghedaen.
 Alle Kerstine moghen wenen /
 Dat Cristus en vint ghenen
- 1845 In al Kerstenheit
 Die sijn scande es leit /
 Of die dat wille wreken.
 Dat mach ic coenlijke spreken.
 Wat wonder eest dat Onse Here

- 1850 Dien beclaeght dus zere /
 Die bitterliken sterven woude
 Aen een cruce om onse behoude /
 Ende ons ghereet heeft dat rike
 Dat duren sal ewelike?
- 1855 Sie varen som te cleinen baten
 Beide in Prusen en in Garnaten /
 Om te hebben der werelt ere /
 Mar om Gode min no mere.
 Mar ten Heilighen Lande waert
- 1860 En set nu niemant sijn vaert /
 Daer God om onse houde
 Sijn bloet storten woude /
 Dat Godevaert van Bulioen / .i. arm man /
 Met groten cost ende arbeide wan.
- 1865 Paus / princen ende elc lants here /
 Ghi moecht u des scamen sere
 Dat God in soe langhen stonden
 Gheen vriende en hevet vonden
 In alle sine Kerstine lande /
- 1870 Die wreken woude sine ande.
 Daer om sleetse God hier ende daer
 Mi es leet dat ic segghe waer.
 Doen die sterfte / also als ghi
 Hier voren horet segghen mi /
- 1875 In dessijde der zee quam /
 Doen dat die paeus vernam /
 Die .VI^{te}. Clement / aldoen /
 Die sijn hof hielt tAvenioen /
 Peinsde hi te hant / sonder sparen /
- 1880 Hi soude sinen persoen bewaren.

- Doren / vensteren ende gaten
 Van sire kameren utermaten
 Dedi herde wel vermaken /
 Daer en soude gheen locht in gheraken
 1885 Die hem soude moghen deren.
 Dat was sijn eerste begheren.
 Groot vier dedi maken mede
 In sine kamere telker stede /
 Om te verdrivene dat venijn
 1890 Dat vander locht mocht sijn.
 Dit was sijn were vander doot /
 Die sparen en can cleyn no groot /
 Hi en dede niet alsoe saen
 Tfolc vasten ende wullen gaen /
 1895 Ende met processien cruce draghen
 Ieghen die grote plaghen /
 Als paeus Leo wilen dede /
 Datmen noch in Kerstehede
 Hout / alsmen jaerlix mach sien
 1900 Op Sint Marcus dach ghescien /
 En also men sien mach
 Vor den Ascensioens dach.
 Aldus en sochte die Heilighe Kerke
 Van penitencien ghene ghewerke /
 1905 Dar God om sijn gramheit
 Ontfarmelic hadde af gheleit;
 Want hi elcs menschen ontfermen kan /
 Die hem met herten roept an.
 Doen God / Onse Heer / dat verstaet /
 1910 Sach dat sine Kerke ghenen raet
 Hier ieghen en vant no en sochte /

- Hoemen dese sterfte verdriven mochte /
 Ende die Heilighe Kerke aldus sliep /
 Ende ghene ghenade en riep
 1915 Want ghebeden wilt wesen /
 Soe wert God verweect te desen
 Volcke / dat hertste datmen vant
 In al Kersten lant /
 Ende min achte op Gode /
 1920 Ende min hielt sine ghebode;
 Want in al haren daghen
 Op die strate te roven plaghen /
 Ende in menighen lande
 Stichten roef ende brande /
 1925 Daer si reden op dat sout /
 Dat donsculdighe dicke ontgout.
 Doen dese sterfte was overcomen /
 Als ghi voren hebt vernomen /
 Quam si in Hongherien so groot
 1930 Dat meer dan half bleef doot.
 Doen die coninc sach van Hongherien /
 Dat die paeus ende die clergie
 Hier toe ghenen raet en sochten
 Hoe si Gode ghesachten mochten /
 1935 Dedij den raet dat quamen
 Alle sine wise lude te samen /
 Clercke ende leke mede /
 Ende versamenden in een stede.
 Doen droeghen si des overeen /
 1940 Dat beter raet en waer gheen
 Als datmen Gode aenriep /
 Al waert dat die Kerke sliepe

- Ende daar toe niet en dade /
 Het stonde al aen Gods ghenade.
 1945 Si wouden haer vede legghen ave /
 Ende elc anderen sijn mesdaet vergave /
 Ende te penitencien oetmoedelijc vaen
 Van al dat daer waer mesdaen.
 God en soude moghen laten niet /
 1950 Hine soude hens ontfarmen yet.
 Dus worden / sonder waen /
 Alle die vede afgedaen /
 Ende elc mensche die gout
 Nae sijn machte sijn scout.

***Hoe die cruysbrueders ghinghen, ende hoe tfolc penitencie dede. C.
 XV.***

- 1955 ENe penitencie maecten si aldus:
 Ghelijc dat God / Ihesus Cristus /
 Een half min dan .xxxij. jare
 Op eerdrijc woude leven zwaer /
 Alsoe menighen dach soe wouden
 1960 Sij haer penitencie houden.
 Dus sijn si voort ghetoghen
 Willichlike ende in hoghen /
 .III^m. ende vier hondert
 Te male / des menighen wondert.
 1965 Ghene aelmoesene en mochten si ontfaen /
 Mar si mochten eten gaen
 Metten ghenen dies hem bade /
 Om die grote Gods ghenade.

- Een hoyke / als die meneghe weet /
 1970 Dat was sijn overste cleet;
 Enen caproen aenghedaen /
 Daer op enen velten hoet ghestaen /
 Daer op ghenayt een cruce root.
 Dit was emmer wonder groot.
- 1975 Alsi penitencie souden doen /
 Daden si ute cousen ende scoen /
 Ende haer cleder al ghemene
 Sonder dat neder cleet allene /
 Arme ende scouderen naect
- 1980 Aldus hadden sijt ghemaect /
 Ende daer boven daden si an
 Een wit linen cleet dan
 Met menigher ployen ghevouden /
 Also sijt hebben wouden /
- 1985 Dat hem sloech vanden steden
 Tote op haer voete beneden.
 Aldus ghinghen si .ij. ende .ij.
 Al om ende om / min no me /
 Haren palayse / sijt seker das /
- 1990 Na dat hare vele was.
 Gheselen hadden si doen maken /
 Daer scarpe naelden in staken /
 Daer si hem met sloeghen soe diep
 Datter troede bloet wiliép.
- 1995 In Dietsche hadden si enen sanc
 Wel ghemaect / redelije lanc /

- Die op Gode riep met ernste groot /
 Dat Hise hoede vander gadoot.
 Dien songhen si .ij. voren /
- 2000 Datment verre mochte horen /
 Ende sij songhen alle nare
 Oft ene litanie ware.
 Drie werf soe vielen sij
 Op haer knien / gheloves mi /
- 2005 Ende telken si met allen
 Cruuswijs ter eerden vallen.
 Daer laghen si / sonder waen /
 Tot datse die sanc hiet opstaen.
 Alse .ij. werf was ghedaen /
- 2010 Ghinghen tharen pape saen /
 Die in midden die plaetse stoet /
 Ende vielen hem alle op den voet /
 Ende hi seide hem tghelove openbaer /
 Ende si seident alle nare
- 2015 Ende haer ghemeen biechte met.
 Daer na thant / al onghalet /
 Vielen si alle mettien
 Daer na ter eerden op hare bloete knien /
 Ende soe absolveerde hise daer
- 2020 Van al haer sonden claer.
 Alse al dit was ghedaen /
 Ghinghen si te haren pape saen /
 Ende namen .ij. ende .ij. haer vaert
 Al singhende ter kerken waert /
- 2025 Soe datment verre mochte horen /

- Cruce ende vane altoes voren.
 Daer ghinghen si als heelde
 Voor der Moeder Gods beelde /
 Ende loofden met groter trouwen
 2030 Gode ende Onser Liever Vrouwen
 Met dietschen sanghe / als ic versta /
 Sij .ij. vore / alle dander na /
 Ende riepen op Gode met oetmoede
 Dat Hise vander gadoot hoede.
 2035 Dit daden si / sonder saghe /
 Twee werf in elken daghe /
 Ende .iiij. werf opten vridach.
 Dit weet ic wel / want ict sach.
 Si en mochten nieman bidden goet /
 2040 Want haer regule also stoet;
 Mar si mochten eten telker stat
 Metten ghenen dies hen bat.
 Vele zeden hadden sij / twaren /
 Die nerghens toe goet en waren /
 2045 Alsoe als fleec volc doe
 Wt hem selven brachte toe.
 Daer ane lach cleine bate /
 Die ic hier al varen late.
 Soe meneghe menschen weten dat.
 2050 Ic hoorde tAntwerpen / daer ic sat /
 Dat bi Hongherien staet een lant /
 Dat Palanen es ghenant /
 Dat wel wt brachte te male
 .XL^m. man by ghetale /
 2055 Starc / vrome ende coene /
 Als haer here hadde te doene.

- Dese waren soe verstorven /
 Datmen daer cume hadde verworven
 .II^m. in allet lant.
- 2060 .I. stedeken stont daer an den kant /
 Daer tfolc doot was al ghemene /
 Sonder die prochie pape allene /
 Die bleef in groter noot /
 Want al sijn vriende waren doot.
- 2065 Doen hi hem selven uter maten
 Van vrienden / van maghen sach ghelaten /
 Peynsde hi te hant in sinen moet /
 Dat gheen dinc en waer soe goet
 Dan hi sijn herte an Onsen Here
- 2070 Te male voeghede voort mere /
 Daer alle salicheit aen leit /
 Ende die nieman af en gheit;
 Want sijn vrienescap ewelike
 Moet hem dueren in hemelrike /
- 2075 Als hem alle vriende afgang.
 In dat wout so ghinc hi saen /
 Ende maecte op enen boem thant
 Een huysken met sire hant /
 Daer hi hem soude onthouden wel
- 2080 Ieghen welde beesten fel.
 Oec heeft hire opghedraghen
 Vrucht die wast an die hagen
 Ende die bome wtgheven /
 Om dat hire af soude leven.
- 2085 Doen hi dus hadde gheseten
 Tot dat sijn cruut was gheten /

- Ghinc hi af inden woude
 Om dat hi ander zoeken soude.
 Doen hi dus ghinc haer ende daer /
- 2090 Sach hi gaen daer openbaer
 Enen ouden man van bloede roet /
 Ende hadde een dornen crone op thoet /
 Met enen aenschijn zere verbolghen /
 Daer .xij. manne na volghen
- 2095 Met groter droefheit bevaen.
 Ende daer na sach hi saen
 Comen een deel joncfrouwen
 Die scenen al vol rouwen /
 Die alte zuverlijc waren.
- 2100 Daer na sach hi / te waren /
 Ene coninghinne alte scone /
 Die opt hoet hadde een crone /
 Die licht alsoe groet gaf
 Datter dwout al verclaerde af /
- 2105 Daer in stont menich steen
 Die als die dachsterre sceen /
 Scoen ende van menigherande manieren.
 Doen sprac die vrouwe goedertieren:
 "Pape / waer om en vraeghdi niet
- 2110 Om dat wonder datghi hier siet?"
 Die pape neech ter vrouwen waert.
 "Vrouwe / sprac hi / ic ben vervaert
 Dat ic spreken niet en dorste."
 Die vrouwe sprac: "Die vorste
- 2115 Metter dornen crone
 Dats Cristus / mijn Sone /
 Dien ic hebbe allene

- Met sinen Vader ghemene.
 Soe groot es nu sijn gramheit
- 2120 Op sijn edele Kerstenheit /
 Dat Hijt al willet bederven
 Ende haestelike doen sterven /
 Als Hi begonnen heeft thant
 Swaerlijc in menich lant.
- 2125 Ende om dat Hi dus es verbolghen
 Soe moeten wine vervolghen
 Bi daghe ende bi nachte /
 Om sinen moet te doen sachten
 Van sire groter gramhede.
- 2130 Nu soe gaet sonder beden
 In die capelle die daer staet /
 Ende doet messe sonder verlaet:
 Ic hope ons sal goet ghescien."
 Die pape antwerde mettien:
- 2135 "Vrouwe / dat en constic niet volbringhen /
 Want daer en sijn ghene dinghen /
 Broot / wijn / vier / boec / dat wet /
 Daermen messe doet met /
 Noch custere vorwaer."
- 2140 Die vrouwe sprac: Ganc aldaer;
 Du salte ghereescap vinden al /
 Datter messen toe horen sal.
 Ende leest messe / Gode teren /
 Vanden heilighen Ons Heren /
- 2145 Wi selen u messe comen horen."
 Aldus ghinc die pape voren /
 Ende vant al dat ghereet
 Datter messen ane gheet /

- Ende enen custer daer toe mede.
 2150 Si quamen al daer ter stede.
 Daer soe wert den goeden man
 In die misse verstoent dan /
 Hoe ende in wat manieren
 Men penitencie soude hantieren
 2155 Ieghen die felle gadoot /
 Die onder tfolc was soe groot.
 Die pape deet te verstante
 Den hertoghe van Pallane.
 Die hertoghe deet voort bekant
 2160 Den coninc van Hongherien lant /
 Daer hi onder es gheseten.
 Nu soe suldi alle weten /
 Dat ict hebbe gheseit
 Datsij soudent sien die waerheit;
 2165 Mar aldus liep die mare
 In Brabant haer en dare.
 Ende die coninc dede saen
 Die penitencie anegaen
 In sijn lant / al sijn liede /
 2170 Alsoe sie namaels ghesciede.
 Wedert loghene was of waer /
 Sekerlike dat laet ic daer.

***Noch vander gheesselinghen, ende hoe die Joden de putten ghefenijnt
 hadden. C. XVI.***

DAt dese gheselinghe quam voort
 Alsoe ghi hier voor hebt ghehoort /

- 2175 Dat dede die voorseide gadoot;
Want men wiste / clene no groot /
Dat die Ioden al toe brachten /
Overmids des viants crachten.
Ende om dat dese here woude
- 2180 Dat dese gheselinghe en soude
Over niet werden ghedaen /
Soe dede hi wtbreken saen
Dat al die gadoot pine
Ware vander Iode venine.
- 2185 Hier soe moeghdi wonder horen.
Die Ioden al ertrike doren
Hadden opgheset die Kerstine
Te bederven met venine /
En daer omme hadden sij
- 2190 Alle putten verre ende bi
Doen veninen telker stede /
Ende staende wateren mede.
Daer af soe storven vele liede /
Dat noyt dat wonder en ghesciede /
- 2195 Soe datmen om dese dinc
Die Ioden over al vinc
Ende worpense inden brant /
Daer si in bleven te hant
Van deser jammerliker moert /
- 2200 Die ghi nu hebt ghehoort.
Al was dese penitencie fel /
Sijn ghenuechde den papen niet wel:
Sij was herde seer contraire;
Want niet moghelijc en ware

- 2205 Dat leke liede souden
 Alsulke penitencie houden
 Met crucen ende vanen met /
 Die si selve hadden gheset
 Sonder der Heiligher Kerken raet.
- 2210 Dat doctem wesen quaet /
 Ende hier omme / des sijt vroet /
 So wart so groten evelen moet
 Vanden volke ten papen waert.
 Die papen worden soe vervaert /
- 2215 Datsi int leste stille zweghen /
 Ende lieten hen haers willen pleghen /
 Die welke haet / sonder waen /
 Niet vergaen en sal soe saen.
 Hets waer / pause ende kardinale /
- 2220 Ende bysscope alsoe wale
 Vielen daer jeghen utermaten.
 Nochtan en wouden sijs niet laten /
 Sijn hebbense over ban ghedaen /
 Daer si seer aen hebben mesdaen.

***Van enen stride die in Zeeland gheviel, ende wat die mensche es ende
 wat hi werden sal. C. XVII.***

- 2225 ALsmen screef Ons Heren jaer
 .XIII^c ende daer naer
 .LII. / wet voor waer dat /
 Soe quam tAntwerpen in die stat
 Een mare / sijt seker das /
- 2230 Dat in Zeelant ghestreden was /

- Ende ic mach u seggen hoe
 Dat dese onminne quam toe.
 Ghi hebt ghewaghen horen
 Dat die keyserinne hier te voren
 2235 Den hertoghe van Beyeren brachte
 Al in Hollant met machte /
 Die haer middelste sone was /
 Ende droech hem op / sijt seker das /
 Dese .ij. lande met ripen rade /
 2240 Ende bezeghelde die stade.
 Sijder quam die keyserinne
 Ende maecte ene grote onminne
 In desen lande / als ghi moecht horen /
 Ende woude emmer beraden toren
 2245 Haren sone / die hertoghe was
 Van Beyeren / alsic voren las /
 Ende woude hem afwinnen tlant.
 Si quamen met ghewapender hant
 Met enen groten volke / te waren /
 2250 Die welke meest Zeelanders waren.
 Ende oec waren Vlaminghe daer
 Ende Inghelsche / wet vor waer /
 Ende wouden haren sone verdriven.
 Die sone wouder jeghen kiven /
 2255 Ende heeft die moeder wederstaen
 Metten Hollanders / sonder waen.
 Ende oec haddij Zelanders mede
 In siere hulpen daer ter stede /
 Soe datsij te samen
 2260 Beide up die Mase quamen /

- Ende hebben daer vromelijc ghestreden /
 Die sone met siere mogenthede /
 Ende heeft der moeder niet gheviert /
 Soe dat hise heeft ghescoffiert /
 2265 Ende si vloe in Siederijcszee vorwaer.
 Ende die grave trac daer naer
 Bennen Ziederijcszee der stede /
 Ende heeft met siere mogenthede
 Die moeder van daer verjaecht.
 2270 Aldus heefse God gheplaecht
 Die keyserinne om haer quaetheit /
 Alsic u vore hebbe gheseit.
 Die hem wel bepeynsen soude
 Wanen hi quame ende waer hi soude /
 2275 Ende hoe cranc es die creature
 Ende die menschelike nature /
 Ende daer omme peynsen tallen stonden /
 Hi soudem te bat houden van sonden.
 Nu seght / mensche / wat waerdstu dan
 2280 Eer dijn vader di ghewan?
 Ende hoedanich waerstu ghedaen
 Doen u dijn moeder hadde ontfaen /
 Daer die .ij. naturen tsamen
 In dijnre moeder lichaem quamen?
 2285 Ghevoedt wortstu inder moeder dijn /
 Met bloede onwaert als venijn.
 Met wel groter onsuverhede
 Coemstu opter werelt mede.
 Alle blijscap es di dan diere:
 2290 Wenen / screyen es dijn maniere.
 Dat mest ende al dat quaet /

- Dat van dinen live gaet /
 Maecstu onder dijns selfs lijf:
 Soe cranc bestu ende soe keytijf.
 2295 Dijn lichaem en es anders niet
 Dan een sac / diet wel besiet /
 Vol vulnesse ghetoghen.
 Al schijnstu scoen voor oghen /
 Du beste binnen vleesch ende bloet /
 2300 Dat een corre werden moet
 Stinkende ende onreyne /
 Ende een spise der worme ghemeyne.
 Hoe du verhefst den lichaem dijn /
 Nochtan moetstu vleesch sijn /
 2305 Datter werelt quam naect
 Van vuylder materien ghemaect.
 Merct in dijnre herten gronde
 Wat du loses wt dinen monde /
 Wt dinen nase / wt dinen oren /
 2310 Ende wt allen leden die behoren
 Te dinen live / boven ende beneden /
 Hoet algader sijn vuylheden /
 Dat niet vuytre en mochte sijn.
 Ia vuytre en es gheen venijn.
 2315 In droefheden worstu gheboren /
 Ende du heves al dijn leven toren /
 Anxt / pine ende sorghe groot.
 Dan smaecstu die bitter doot /
 Ende best spise der wormen dan:
 2320 Des ontgaen en mach gheen man.
 Waer toe vercierstu di soe zere

- Om der werelt lof ende ere /
 Ende die in soe corten daghen
 Die worme sullen eten ende knaghen?
 2325 Dune maecs dijn ziele niet scone
 Met sconen werken / als crone
 Te draghen in hemelrike /
 Ende vor dingele die ghelike.
 Twi hebstu dijn ziele ommare /
 2330 Ende sets dijn gheest boven hare?
 Daer es ver Redene zeer ontsient /
 Daer die vrouwe om derne dient.
 Een ziele es beter / dat weet wale /
 Dan dese werelt altemale.
 2335 Dat toende die Here der waerheit /
 Die wt den trone der Drievuldicheit
 Van sinen Vader hier neder quam /
 Ende menschelike vorme annam /
 Daer Hi hongher doghede ende coude /
 2340 Dorst ende smade menichfoude /
 Ende aen een cruce sterf /
 Ende offerde Hem ter selver warf
 Sijn ziele vriendelike
 Sinen Vader van hemelrike /
 2345 Als een lam zwighende stille /
 Ende al om onsen wille.
 Oft Cristus dan / sonder letten /
 Sijn ziele vor die dine wilt setten /
 Waerom gheefstu dan / onwise /
 2350 Om dinc van soe cleynen prise?
 Dijn ziel es doch ewelike /
 Ende dijn lichaem es sterfelike /

- Ende sal al in asschen keren /
 Die du does soe vele eren.
 2355 Du zijts nu herde zere
 Verheven met prijs ende ere /
 Ende du biste eer avont doet /
 Ende dijn ziele wert in groter noot;
 Ende dijn lijf / dattu hebs soe wert /
 2360 Wart vanden wormen verteert.
 Waer soude mense nu vinden
 Die de werelt soe zeer minden /
 Die wi in corten daghen
 Met ons wandelen saghen?
 2365 Van hem en es ander vorme
 Blevē dan assche ende worme.
 Si waren menschen alse ghi sijt /
 Ende leiden haren tijt
 Met ghiercheden wel groot /
 2370 Ende op een ure waren si doot.
 Ende tvleesch es der wormen ghichte /
 Ende die ziele der hellen lichte.
 Cume es van haer memorie;
 Want si hebben hier idel glorie /
 2375 Macht / meisniede / weldich leven /
 Datsi te deser werelt bedreven.
 Waer es haer lichaem / waer es haer spel?
 Waer es haer hoverde nidich ende fel?
 Van sulke blijscap dusdane droefheit.
 2380 Dat segghic u ter waerheit.
 Van sulker weelden wes vorsien /
 Al dit selve mach di gheschien;

- Want du beste / te waren /
 Also wel mensche als dese waren.
 2385 Du beste mensche ghemaect van erden /
 Ende eerde saltu weder werden /
 Also comt die leste dach /
 Dat morghen wesen mach.
 Du moets emmer sterven / dats waer /
 2390 Mar dune wets wanneer no waer;
 Want die doot / wet wel dat /
 Verbeit dijns in elke stat /
 Ende bestu vroet / du soudes mede
 Haers ontbeiden in elke stede.
 2395 Volchstu den vleesche dijn /
 Int vleesch saltu ghepijnt sijn.
 Begheerstu behaghelhede en ghierchede
 Dinen lichaem te sieren mede /
 Du salt vor dat ornament
 2400 Hebben di omtrent
 Worme ende venijne slecken /
 Die dijn lichaem sullen becken;
 Want die gherechticheit Ons Heren
 En mach anders niet keren;
 2405 Si moet recht vonnesse gheven /
 Na dat verdient onse leven.
 Die der werelt meer minnen
 Dan Gode met haren sinnen /
 Ende soberheit versmaden
 2410 Om hare kele / die si saden /
 Ende laten reinicheit van live
 Om der quader ghenuechten / die si driven /

- Ende der ghiericheit altoes volghen /
 Ende den maten sijn verbolghen /
 2415 Die selen alle / te waren /
 Metten viant ter hellen varen.
 Wat rouwe sal daer wesen!
 Wat jammer / wat vresen /
 Daermen die quade al
 2420 Vanden goeden sceden sal /
 Ende vanden aenschine Ons Heren /
 Ende ander duvelen macht keren
 Met hem int ewelike vier /
 Dat es alsoe onghehier /
 2425 Buten hope van allen goede
 In die ewelike gloede!
 Want wie die sielen pinen daer /
 En verdens niet moede / dats waer;
 Ende wat pinen die zielen doghen /
 2430 Nochtan si niet sterven moghen.
 Na dat die mesdaet es groet /
 Selen si hebben pine groet.
 Men sal daer anders horen niet
 Dan wenen / hulen / groot verdriet /
 2435 Suchten / gheslach van handen /
 Ende cyselinghe van tanden /
 Ende alle maniere van rouwen.
 Ende men sal daer scouwen
 Eyselije worme / menich serpent /
 2440 Die daer crupen selen omtrent /
 Ongherust in allen stonden
 Door haer kele ende monde /

- Ende die eyselike aenschijne /
 Die niet leliker en mochten sine.
 2445 Dus moeten alle ziele zekerlike
 In die helle oft in hemelrike.
 Nu kieset deen van tween /
 Oft die helle / den langhen ween /
 Oft in hemelrike emmermeere
 2450 Blide te sine met Onsen Here.
 Goet ende quaet / vorwaer gheseit /
 Sijn beide gader vor ons gheleit /
 Ende welc wi willen moghen wij
 Die hant toe steken met wille vrij.
 2455 Slaewise ant tquade / dats vresen
 Die tormenten die wi hebben ghelesen;
 Slawijse ant goede / wij vinden
 Dat ewelike leven sonder inde /
 Dat Gods es ende met Hem verheven /
 2460 Ia met Hem / sonder sneven;
 Want die Hem heeft / die heeft al /
 Goet ende vroude / sonder ghetal.
 Hi es dat overste goet /
 Daert al bi staet ende stoet.
 2465 Daer es die overste salichede /
 Ende die overste blijscap mede /
 Vrijheit / karitate / gherechticheit
 Ende ewelike sekerheit /
 Des ghenuechte ende scoenheit met
 2470 Al es in ewicheit gheset.
 Daer es vroude / ere ende claerheit /
 Scoenheit / minne / eendrachticheit /
 Weldich leven in rasten fijn

- Dies nemmermeer inde en sal sijn /
 2475 Ende nemmermeer nacht en luuct /
 Ende elc sijns herten wil ghebruuct.
 Bidden wi den Here alder heren /
 Dat Hi alsoe wille keren
 Alle fauten / oude ghebreke /
 2480 Beide in papen ende in leke /
 Dat wi dan werden gheselt
 Metten ghenen die werden ghetelt
 Ende selen sijn der saligher scaren /
 Soe dat wi te samen varen
 2485 In die blijsscap die niet en vergheit /
 Die Hi den salighen heeft bereyt /
 Die noyt ore en hoorde / no oghe en sach /
 Noch herte ghepeisen en mach.
 Des onne ons die hemelsche Vader!
 2490 Amen seghet allegader. Amen
 Ay! hoe menichwerven heb ic gheseit
 Dat ic niet sijn en mochte sonder arbeit /
 In moste lesen ofte scriven.
 Mar nu moetic laten bliven /
 2495 Ende sien dat worde ghereet
 Aen te doen dat achterste cleet
 Des ellendichs lichamen /
 Dats die eerde daer wi af quamen;
 Want mijn arbeit ende outheit
 2500 Bracht hebben in siecheit /
 Dat ics ghedoen en can mere.
 Mar altoes danckics Onsen Here
 Des goets dat Hi mi heeft ghedaen /
 Ende bidde een ygheliken / die verstaen

- 2505 Sal dat boecksken / ende den sin
Ende die materie diet heeft in /
Ende die hem dichtens onderwint /
Dat hijt voort dichte als hijt vint
Na die materie daert voer af ruert;
- 2510 Want ict tot hier heb besuyrt
In eren eens goeds mans ende vermoghen
Van Brabant des hertoghen
Ians / dien ic altoos sculdich
Te dienen gheweest heb menichfuldich.
- 2515 Dit boecksken wil ic hem laten /
Op dat hi hem te bat mach saten
Te comen ten ewighen rike hier boven /
Daer dinghele altoes Gode loven /
Daer wi moeten comen tsamen.
- 2520 Nu seght allegader Amen.
Amen.